

EDUCAȚIA TIMPURIE
ÎN
ROMÂNIA

Studiul Național asupra Educației Timpurii în Creșe - 2002

Layout: Victoria Dumitrescu

Editura: **VANEMONDE** ● 331.02.00

ISBN 973-86502-6-7

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Educație timpurie în România București: Vanemonde, 2004
Bibliogr.
ISBN 973-86502-6-7

37.015.3:373.22

PARTEA I

EVALUAREA CREȘELOR DIN ROMÂNIA

- 2002-

COORDONATORI:
ECATERINA STATIVĂ
CARMEN ANGHELESCU

MULȚUMIRI

Echipa de realizatori dorește să mulțumească persoanelor care au contribuit la realizarea acestui studiu.

Mulțumim directoarelor, coordonatoarelor și personalului creșelor pentru furnizarea informațiilor care au servit la realizarea obiectivelor acestui studiu.

Mulțumim directorilor *Direcțiilor județene de Sănătate Publică* și inspectorilor de specialitate pentru punerea la dispoziție a bazei de date referitoare la creșele din România.

Mulțumim persoanelor cheie și resursă de la nivelul autorităților locale (primari, inspectori școlari, inspectori, referenți) care au furnizat informații despre organizarea și funcționarea creșelor.

Mulțumim tuturor părinților pentru că au avut disponibilitatea de a participa la interviuri.

Mulțumim UNICEF pentru susținere și finanțarea realizării acestui studiu.

Contribuții:

Coordonatori:

Ecaterina Stativă, cercetător științific gr. 1

Carmen Anghelescu, cercetător științific

Logistica: Roxana Avram

Secretariat: Florența Iamandi

Eșantionare: Dr. Anca Vitcu, matematician

Culegerea datelor cantitative și calitative:

Mircea Vladimir Anghelescu, medic pediatru

Corina Bacaleros, psiholog

Sarlota Baias, referent

Vasile Despan, medic pediatru

Cristina Fulau, psiholog

Kariklea Kiraly, studentă

Ioana Marin, psiholog

Sidonia Maxim, asistentă socială

Cătălina Onu, studentă

Vladimir Petrușcă, asistent social

Prelucrare statistică:

Ioana Marin

Dan Turcu

Autorii raportului:

Ecaterina Stativă

Carmen Anghelescu

Corectura:

Elena Iuliana Mihai

Consultanți științifici:

Monica Cuciureanu, cercetător științific

Alin Stănescu, medic primar pediatru, cercetător științific gr. 2

Director de studiu:

Carmen Lică

INTRODUCERE

Cunoștințele spectaculoase obținute ca urmare a cercetărilor privind dezvoltarea copilului mic au adus în actualitate, și în țara noastră, cerința adecvării calității serviciilor la nevoile de dezvoltare ale copiilor.

Pe plan internațional, o dată cu profesionalizarea femeii și implicarea ei în viața socială, crearea serviciilor pentru îngrijirea copilului, în afara familiei, a luat o amploare deosebită. În ultimile decenii s-au organizat diferite tipuri de servicii pentru îngrijiri de zi, destinate dezvoltării și educării copilului mic în afara familiei. Cererea de servicii a determinat o preocupare pentru specializarea personalului care îngrijește copilul în materie de educație timpurie.

Creșa, ca serviciu destinat copiilor sub 3 ani, a fost dezvoltată și în țara noastră, cu deosebire în anii '70-'80. Cea mai amplă dezvoltare s-a înregistrat în 1980 când în România existau 902 creșe și 90000 de copii îngrijiți în creșe.

În 1974 au fost elaborate reglementările referitoare la organizarea și funcționarea creșelor ca unități sanitare. Aceste reglementări poartă amprenta modelului de îngrijire în care sănătatea și nutriția constituiau pilonii cei mai importanți ai dezvoltării copilului mic.

Începând cu anii '70, pe plan internațional, filosofia îngrijirilor copilului mic a cunoscut modificări importante, centrându-se pe conceptul de educație timpurie.

La noi în țară, creșele au suferit modificări neînsemnate după 1974. Și în prezent ele funcționează în cea mai mare măsură pe baza unor acte normative elaborate în urmă cu 30 de ani.

În România, în 2001 avut loc trecerea creșelor din subordinea sectorului sanitar în aceea a administrației publice locale.

Schimbarea autorității administrative însă, nu a modificat organizarea și funcționarea creșelor ca **servicii de îngrijire și educație destinate copiilor de vârstă mică**.

Iată de ce se impun și în țara noastră schimbări fundamentale la nivelul creșelor, pentru a satisface cerințele unor îngrijiri de calitate pentru dezvoltarea copilului mic. Schimbările trebuie să vizeze normarea, formarea personalului, dotarea creșelor pentru a permite multiple experiențe copilului iar părinților resurse pentru dezvoltarea competențelor parentale.

Înnoirea de mentalități trebuie să conducă la învingerea prejudecăților conform cărora primei perioade de viață a copilului i-ar fi suficiente „hrana și căldura“.

Studiul nostru își propune să evalueze și să descrie modul de organizare și funcționare a creșelor, calitatea serviciilor oferite copiilor sub 3 ani, opiniile și așteptările beneficiarilor față de serviciile oferite, pentru a identifica nevoile de schimbare în funcționarea creșelor ca servicii de educație timpurie.

OBIECTIVE

1. Evaluarea modului de organizare și de funcționare a creșelor; resurse umane și utilizatori;
2. Evaluarea stării clădirilor și a dotărilor;
3. Evaluarea calității îngrijirilor acordate copiilor în creșe;
4. Evaluarea cunoștințelor părinților privind dezvoltarea copilului; evaluarea nevoilor de informații; evaluarea nevoii de servicii tip creșe.

METODOLOGIA

Pentru realizarea **obiectivelor** s-a procedat la alegerea unui eșantion de creșe, reprezentativ pe țară. În alegerea eșantionului s-a ținut cont de numărul total de creșe, tipul creșelor și distribuția lor teritorială în cele 3 regiuni istorice ale țării și municipiul București.

Baza de eșantionare pentru creșe (numărul total al creșelor în fiecare județ și tipul creșei) a fost furnizată de Direcțiile Județene de Sănătate Publică (DJP) și a Municipiului București. S-a apelat la D.J.P.-uri pentru că, nici o altă instituție din țară nu deținea date centralizate (despre creșe) necesare constituirii bazei de eșantionare. Ar fi trebuit să solicităm fiecărei primării din țară în parte –urbană și rurală– informațiile necesare. Această variantă ar fi fost costisitoare ca timp și bani.

Astfel, la nivelul întregii țări, au fost identificate 287 de creșe dintre care: creșe de zi-218 (76%), creșe săptămânale-33 (11%), creșe mixte-36 (13%). (**Tabel 1**).

Tabel 1: Numărul și tipul creșelor existente la nivel național

TOTAL	CREȘE DE ZI	CREȘE SĂPTĂMÂNNALE	CREȘE MIXTE
287	218	33	36

Eșantionul

Volumul eșantionului, calculat la 53 de creșe, a fost proiectat pentru a fi reprezentativ pe țară pentru cele 3 tipuri de creșe și cele 3 regiuni istorice, plus municipiul București. Intervalul de încredere considerat a fost de 90% și eroarea acceptată de +/- 3. Populația totală de 287 de creșe a fost împărțită inițial în trei straturi (conform tipurilor de creșe). Din fiecare strat s-a extras un eșantion aleator după care, cele trei eșantioane aleatoare au fost combinate într-unul singur, pentru a estima parametrii populației (a creșelor) studiate. Schema de alocare propusă a fost cea proporțională.

Eșantionului 53 de creșe a fost distribuit în:

- 41 creșe de zi (reprezentând 77% din volumul eșantionului)
 - 9 creșe săptămânale (reprezentând 17% din volumul eșantionului)
 - 3 creșe mixte 3 (reprezentând 6% din volumul eșantionului)
- Și, repartizat proporțional în cele trei regiuni geografice:
- Moldova 12 creșe (23% din volumul eșantionului)

- Muntenia 15 creșe (28% din volumul eșantionului)
- Transilvania 23 creșe (43% din volumul eșantionului)
- București 3 creșe (6% din volumul eșantionului)

Pentru realizarea obiectivului 4 a fost necesară alegerea unui eșantion de părinți, utilizatori ai creșei. Acest eșantion a fost calculat la un volum de 481. Schema de alocare a fost de 9 părinți pentru fiecare creșă inclusă în eșantion.

Descrierea instrumentelor de colectare a datelor

Pentru culegerea datelor au fost elaborate/adaptate următoarele instrumente de lucru.

I. Fișa de înregistrare a datelor despre creșă.

Aceasta a urmărit:

1. Numărul și vârsta copiilor înscriși;
2. Numărul și structura pe funcții a personalului de îngrijire și administrativ; pregătirea de bază și formarea continuă a personalului;
3. Amenajările și dotările materiale din creșe și starea lor;
4. Costul creșei (numai partea suportată de părinți).

II. Ghidul de observare a îngrijirilor acordate în creșă utilizat, reprezintă o adaptare a „Early Childhood Classroom Observation“ elaborat de National Association for the Education of Young Children din Washington D.C și Georgetown University Washington D.C.

Ghidul de observare urmărește evaluarea condițiilor și a situațiilor cheie în care se dezvoltă și învață copilul mic (0 – 3 ani).

III. Chestionarul adresat părinților utilizatori a fost elaborat pentru a urmări:

1. identificarea unor caracteristici ale populației care utilizează creșă;
2. satisfacția/insatisfacția utilizatorilor privind modul de organizare a creșei, tipul serviciilor furnizate și calitatea acestora;
3. nevoia de servicii pentru îngrijirea copilului mic;
4. cunoștințele și practicile părinților privitoare la dezvoltarea copilului;
5. nevoia de informații.

Pentru aprofundarea și detalierea unor aspecte prezentate mai sus au fost realizate focus grupuri, cu reprezentanții unor instituții implicate în îngrijirea copilului mic precum și discuții focalizate cu directorii, respectiv coordonatorii creșelor.

Datele au fost culese de profesioniștii din domeniul socio-uman, cu experiență pentru acest domeniu. Perioada de culegere a fost mai-iunie 2003.

Datele au fost prelucrate în programul SPSS.

PREZENTAREA REZULTATELOR

Obiectiv 1

Evaluarea modului de organizare și funcționare ale creșelor; resurse umane și utilizatori

1.1. Organizarea și funcționarea creșelor

Baza legală de organizare și funcționare a creșelor a rămas Ordinul Ministerului Sănătății, elaborat în 1974, pentru toate unitățile subordonate acestui minister. Schimbarea autorității administrative a creșelor în 2001 nu a fost urmată de elaborarea unui alt act normativ.

Organizarea și coordonarea creșelor diferă mult de la un județ la altul și chiar în cadrul aceluiași județ. Cu puține excepții, în orașele reședințe de județ, creșele sunt coordonate de primărie prin intermediul spitalelor județene. În celelalte orașe, creșele sunt coordonate direct de primărie, dar numai financiar, prin intermediul unei persoane responsabile cu activitatea creșelor (din cadrul serviciului financiar). În câteva localități/județe, primăriile au creat o direcție a primăriei numită Direcția Generală a Creșelor. Aceasta, coordonează întreaga activitate a creșelor de pe raza unei localități.

Creșele din România sunt *organizate în regim de zi sau săptămânale*. *Creșa mixtă* este denumirea dată unei unități în care funcționează distinct două unități, o creșă de zi și una săptămânală.

Conducerea creșelor este asigurată de un director sau de un coordonator, în funcție de numărul de locuri sau/și de numărul de copii înscriși. Funcția de director este ocupată de o persoană cu studii superioare, de regulă medic, și uneori de un profesionist din domeniul socio-uman. Funcția de coordonator poate fi ocupată atât de personalul profesionist cu studii superioare cât și de cel cu studii medii.

Creșele funcționează în clădiri independente sau împărțind o clădire cu câte o grădiniță. Majoritatea creșelor funcționează în această formulă. În unele județe, directoarea grădiniței acoperă și conducerea creșei. Pentru creșă această conducere este pur administrativă, deoarece aspectul educațional este de regulă ignorat. În toate unitățile în care creșele sunt cuplate cu grădinițe există o discrepanță profundă între aspectul, dotarea și starea generală a spațiilor rezervate creșei față de grădiniță, în defavoarea creșei.

În localitățile în care primăria a creat Direcția generală a creșelor, situația unităților este mult îmbunătățită în raport cu anii precedenți. Investițiile făcute pentru reabilitarea clădirilor și dotarea unităților cu jucării este vizibilă. În cazul în care primăriile nu s-au implicat decât în gestionarea directă sau indirectă a banilor alocați, situația creșelor apare deosebit de precară și starea morală a personalului este afectată negativ.

În unele orașe există și *creșe de întreprindere* pentru copiii angajaților. În cazul acestora, primăria suportă doar costurile de personal ale creșei, toate celelalte costuri fiind suportate de întreprindere.

Programul de funcționare a creșelor este cuprins în general între orele 5:30-18:30. În ultimii ani, pentru a-și putea menține locurile de muncă, conducerea creșelor a căutat să adapteze programul la cerințele beneficiarilor. Au fost întâlnite creșe care acoperă lungimea unui interval de

timp de 16-18 ore, corespunzătoare a 2 schimburi de muncă a părinților, iar într-o creșă a fost întâlnită prelungirea funcționării și peste noapte (dar fără a schimba specificul de „zi“ al creșei).

1.2. Numărul și distribuția creșelor

În raport cu 1990, numărul creșelor a scăzut dramatic de la 840 la 287. A scăzut și numărul de copii de la 77000 în 1990 la 12000 în aprilie 2003.

În raport cu anul 2001, numărul creșelor a scăzut cu aproape 30%, respectiv de la 400 la 287.

Cu foarte puține excepții creșele funcționează de regulă în mediul urban. Cel mai mare număr de creșe se înregistrează în municipiul București-20, urmat de Cluj Napoca-17 și Timișoara-15. Cele mai puține creșe sunt în Tulcea-3 și Zalău-1. Cel mai mare număr de copii înscriși în creșe se înregistrează la București-2000, Iași-560, Cluj Napoca-431, Timișoara-384, Piatra Neamț-379, Baia Mare-294.

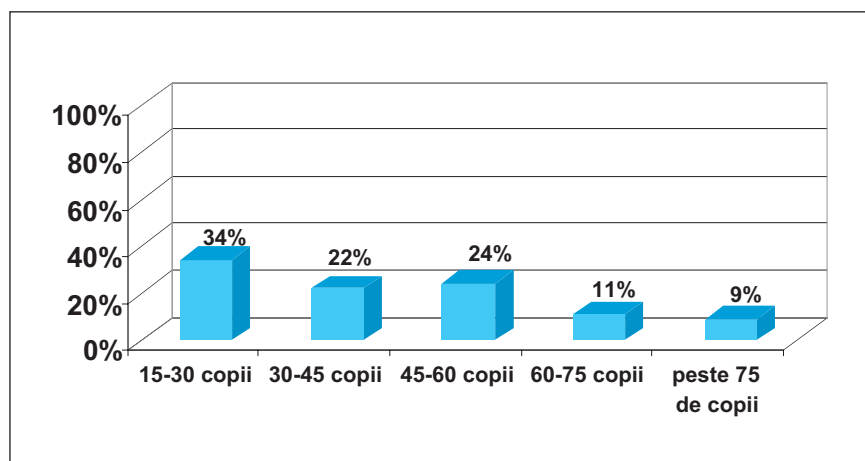
În județele și orașele mai mari există cel puțin o creșă săptămânală. Sunt județe în care nu există deloc creșe săptămânale (Alba-Iulia, Buzău, Mureș, Prahova, Gorj, Slobozia și Vaslui) cum există și județe - Galați și Suceava - în care există numai creșe săptămânale.

1.3. Numărul de copii înscriși în creșe

După cum s-a menționat mai sus, numărul copiilor înscriși în creșe a scăzut constat în ultimii 13 ani. Cele mai multe creșe (34%) funcționează cu un număr cuprins între 15-30 copii înscriși (**Figura 2**).

Există cel puțin 3 fenomene care a contribuit la această scădere: scăderea natalității, concediul de 2 ani acordat mamelor pentru îngrijirea copilului și „dezindustrializarea“ țării urmată de scăderea locurilor de muncă pentru femei, după 1990.

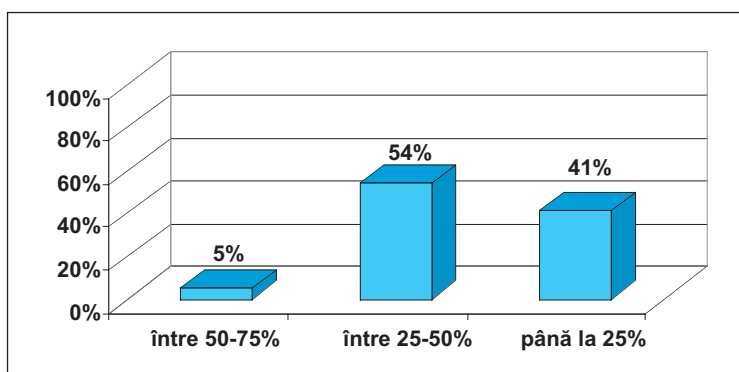
Figura 2. Distribuția creșelor după numărul de copii înscriși în creșă

Se remarcă faptul că peste 50% din creșe funcționează cu mai puțin de 45 de copii. În realitate, acest număr de copii este mult mai mic, ținându-se cont de faptul că rar se întâmplă ca toți copiii înscriși să fie prezenți și, de asemenea, în timpul anotimpului frigos, există fluctuații

importante ale frecvenței. În **graficul 4** este prezentată distribuția creșelor în funcție de fluctuațiile efectivelor de copii în timpul iernii. Astfel, 5% dintre creșe funcționează cu efective reduse de la 50% până la 75%; 54% dintre creșe funcționează iarna cu efective reduse de la 25% până la 50%, iar 41% dintre creșe funcționează cu efective reduse cu până la 25% (**figura 3**). Acest fapt, constatat și în alte țări, are mai multe cauze. Unele țin de dificultatea transportului în timpul iernii, protejarea copilului de neplăcerile anotimpului frigos sau de îmbolnăvirea mai frecventă a copiilor.

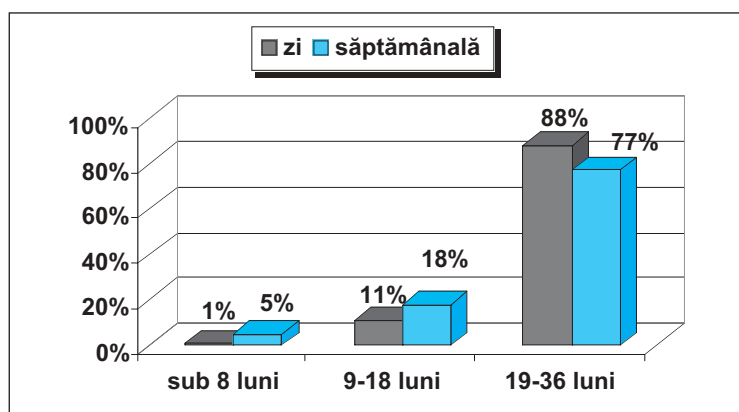
Figura 3. Distribuția creșelor în funcție de procentul copiilor care frecventează creșa iarna

1.4. Structura pe vârstă a copiilor

Așa cum rezultă din **figura 4**, cei mai mulți dintre copiii înscriși au vârsta cuprinsă între 19-36 luni, atât în creșa de zi cât și în cea săptămânală. Se remarcă faptul că ponderea copiilor sub 8 luni înscriși în creșa săptămânală este de 5 ori mai mare decât în creșa de zi, iar a celor între 9-18 luni mai mare cu 60%. În creșele de zi ponderea copiilor sub 8 luni și respectiv sub 18 luni este foarte mică, ceea ce arată că, creșa săptămânală este utilizată cu predilecție pentru copii de vârstă mică.

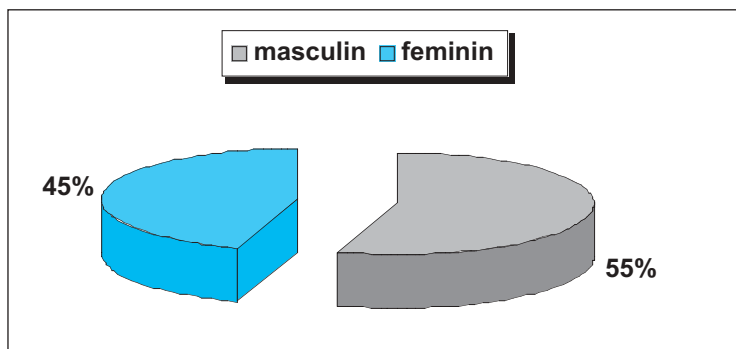
Figura 4. Repartiția copiilor în creșe după grupa de vârstă

1.5. Structura pe sexe

În toate creșele predomină băieții (**figura 5**). Acest model de repartiție se reproduce în general în fiecare creșă. Personalul din creșă consideră că diferența de ponderi între băieți și fete nu este întâmplătoare: „băieții sunt mai neastâmpărați și de aceea ei sunt aduși mai degrabă la creșă decât fetele, pentru o mai bună disciplinare“.

Figura 5. Repartiția copiilor din creșe după sex

1.6. Numărul și structura pe funcții a personalului de îngrijire și administrativ; pregătirea de bază și formarea continuă a personalului

1.6.1. Numărul de personal și numărul de copii îngrijiți

Numărul personalului de îngrijire din creșe nu a scăzut proporțional cu numărul copiilor de-a lungul timpului.

Acest lucru a determinat și îmbunătățirea raportului dintre numărul personalului și numărul copiilor care revin unei persoane de îngrijire.

În **figura 6** este prezentată distribuția procentuală a creșelor în funcție de numărul de copii care revin unei persoane de îngrijire. Se constată o schimbare importantă în raport cu anii precedenți, în special cei înainte de 1989, când unei persoane de îngrijire îi reveneau în medie 30 de copii. Actualmente, în aproape 80% din creșe, numărul de copii care revin unei persoane de îngrijire nu depășește 8 copii. Trebuie remarcat faptul că această reducere a numărului de copii care revin unei persoane de îngrijire se apropie de optim, în special la grupele de copii mai mari, ceea ce ar trebui să constituie premisa creșterii calității îngrijirilor. Totuși, aceste cifre ar putea să fie înșelătoare ținându-se cont de faptul că, în unele creșe, lungimea programului impune 2 schimburi în activitatea personalului și atunci numărul de copii care revin unei persoane se dublează. Această remarcă însă, nu poate fi generalizată pentru că după orele 16:00 în creșele de zi vizitate rămâneau doar 2-3 copii.

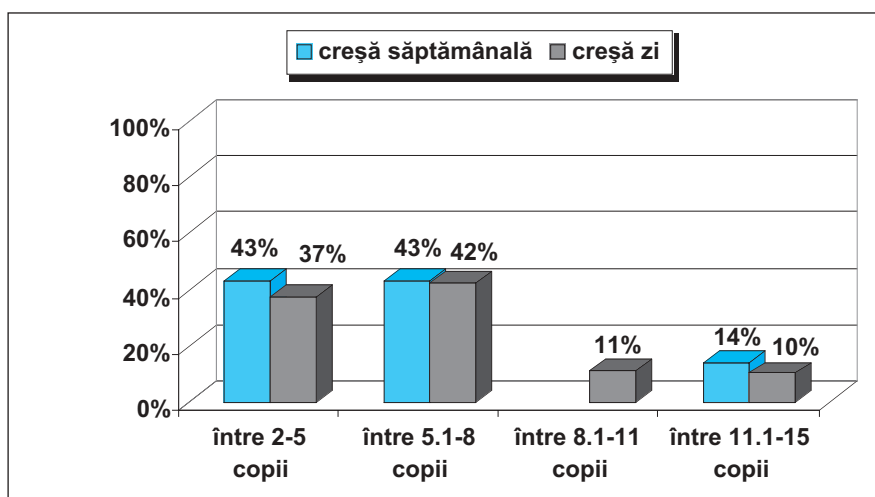
În creșele săptămânale numărul de copii care revin unei persoane de îngrijire trebuie teoretic triplat (pentru că există 3 schimburi) în condițiile în care se presupune că în prima, a doua și a treia parte a zilei ar exista același număr de personal în activitate. În realitate, această repartiție a personalului în cele trei ture este foarte dezechilibrată. În prima parte a zilei se concentrează cel mai mare număr de personal (după modelul tradițional al unităților sanitare/spitalicești din România).

Și totuși, din observațiile noastre a rezultat că problema personalului în creșe nu este atât de îngrijorătoare din cauza numărului mare de copii ce le revin, ci mai degrabă din cauza existenței unor importante deficiențe organizatorice în gestionarea personalului de îngrijire. În puține creșe există o persoană de îngrijire fixată la un număr determinat de copii și care trebuie să însoțească copiii pe parcursul întregii zile. Persistă o diviziune a muncii între asistente, infirmiere și „îngrijitoare“, care fragmentează îngrijirile globale acordate copilului. De exemplu, anumite activități precum „mersul la oliță“ și curățatul olițelor revin doar în responsabilitatea îngrijitoarei.

De asemenea, foarte mult timp este consumat și „risipit“ cu activități care **pregătesc** mersul la masă, mersul la oliță, mersul la culcare sau așteptarea venirii părinților. Lipsesc activitățile consistente intenționate legate de învățare/experimentare prin joc, în interacțiune cu adulții. Personalul nu este calificat pentru a face față nevoilor de cunoaștere ale copilului, nu știe cum să canalizeze energia acestora, nu inițiază nimic, ci doar supraveghează copiii pentru nu se accidenta.

Referitor la normarea personalului, actualii directori/coordonatori ai creșelor au afirmat că nu funcționează nici o reglementare în această privință, motiv pentru care fiecare primărie reacționează în funcție de capacitatea de persuasiune a fiecărui director/coordonator.

Figura 6. Distribuția creșelor după numărul de copii care revin în medie unei persoane de îngrijire

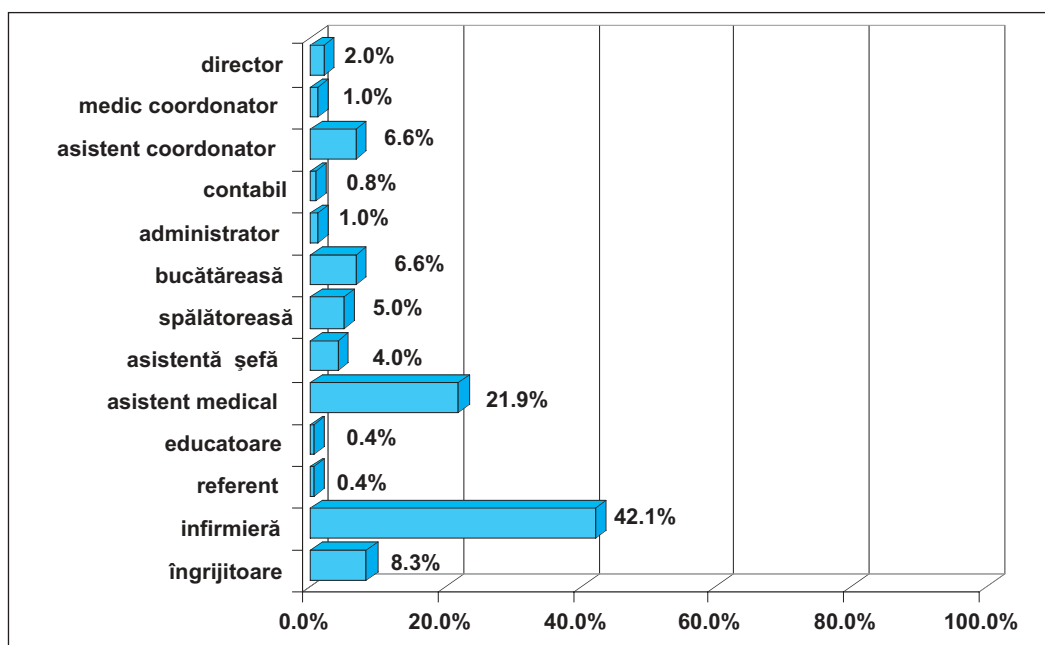

1.6.2. Structura pe funcții a personalului din creșe

Funcțiile existente în creșe sunt strict specifice unităților sanitare (**figura 7**). Se remarcă faptul că, ponderea cea mai mare a personalului este deținută de infirmiere (42%) (persoane lipsite de calificare specifică), urmată de asistente medicale (32,5%). În unele creșe primăriile au impus trecerea asistentelor medicale pe funcția de referent.

Conducerea creșelor este asigurată de medic (3%) sau asistenta medicală (97%) în funcție de efectivul de copii.

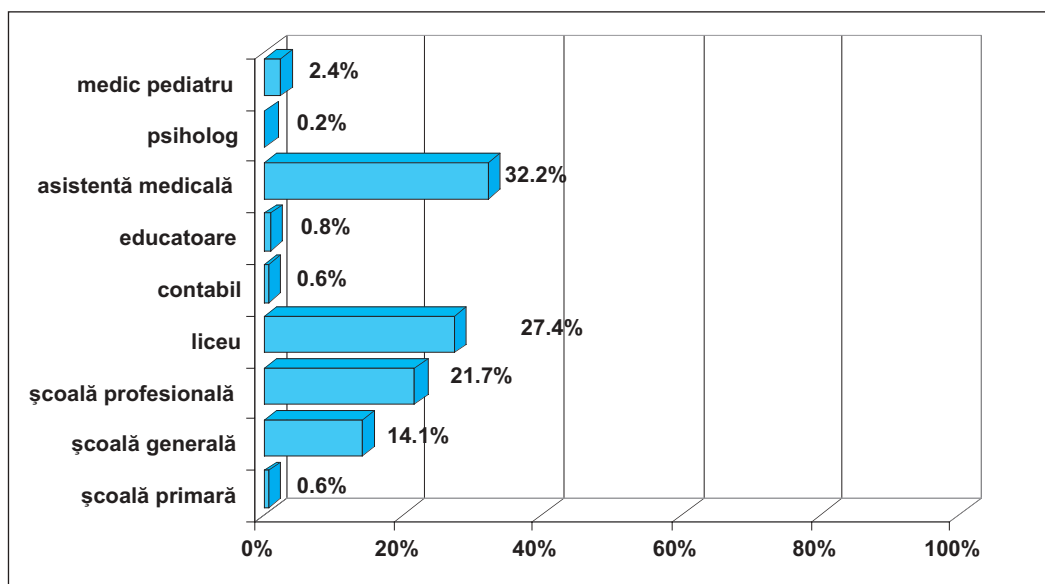
**Figura 7. Funcțiile personalului în creșe
– distribuție procentuală –**

1.6.3. Calificarea de bază/studiile personalului din creșă reflectă cu fidelitate această structură (figura 8).

Ponderea personalului calificat pentru educația copilului este de 0,4%.

**Figura 8. Calificarea de bază/studiile personalului din creșe
– distribuție procentuală –**

Profesiile personalului au aceeași configurație cu a categoriilor profesionale existente în spitale, la care, se adaugă foarte puțini educatori și psihologi. Menținerea profesiilor specific medicale

(pediatru, asistentă medicală, infirmieră) oglindește menținerea organizatorică din perioada în care creșa era o subunitate de spital. Încă nu a fost reformată creșa într-o instituție de educație astfel ca dreptul la educație al copiilor să fie satisfăcut.

În ceea ce privește calificarea necesară personalului care lucrează în servicii pentru copiii sub 3 ani, au fost realizate mai multe focus-grupuri cu profesioniști (medic, reprezentanți ai DJPDC, DSP, ISJ și ai administrațiilor publice locale) care într-un fel sau altul au legătură cu copiii.

Caseta 1. Ce studii sunt necesare pentru personalul care lucrează în educație timpurie?

- studii liceale de specialitate sau postliceale; studii postliceale sanitare;
- studii sanitare postliceale, completate de noțiuni de psihologie a copilului mic și noțiuni de pedagogie;
- studii medii și de specializare în educația timpurie cu elemente de puericultură, psihologie a copilului antepreșcolar;
- liceu pedagogic pentru educatoare și care să aibă prevăzute un număr suficient de ore sanitare cu privire la îngrijirea copilului;
- studii specializate (liceu pedagogic împreună cu câteva luni de specializare în educația timpurie);
- cursuri de recalificare cu personalul existent;
- generale, medii, postliceale și superioare;
- pregătire permanentă oricărui tip de personal în domeniul educației;
- educator puericultor (educator 0-3 ani cu cunoștințe de puericultură, psihologia copilului mic, kinetoterapie, care să poată îngriji, educa, stimula, învăța copilul;
- să posede noțiuni de creștere și dezvoltare fizică și psihică a copilului, de îngrijire a copilului sănătos și bolnav, de stimularea dezvoltării copilului;
- noua școală pentru profesionist, ca să cunoască în totalitate particularitățile copilului de 0-3 ani dar să și iubească copiii.

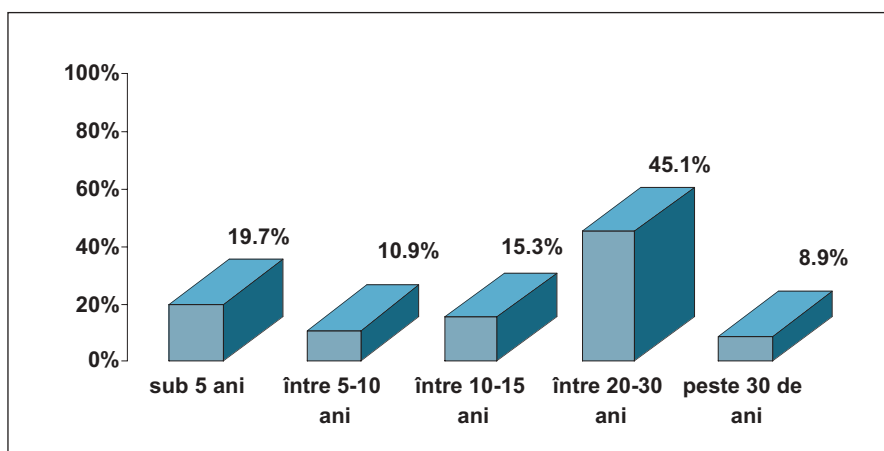
(Sinteza răspunsurilor date de profesioniști)

1.6.4. Peste jumătate din personal are o vechime mai mare de 20 de ani de muncă în creșe iar aproape 10% mai mult de 30 de ani de muncă (**figura 9**). Se poate interpreta și ca un reflex a neglijării Autorităților Locale pentru valorizarea acestui tip de instituții, care funcționează, după cum s-a menționat, într-un regim organizațional care are mai mult de 40 ani.

Numărul redus al personalului tânăr poate fi explicat prin faptul că nu au fost necesare noi angajări din cauza reducerii numărului de copii înscriși dar și prin faptul că statutul personalului din creșă nu este atractiv pentru tineri.

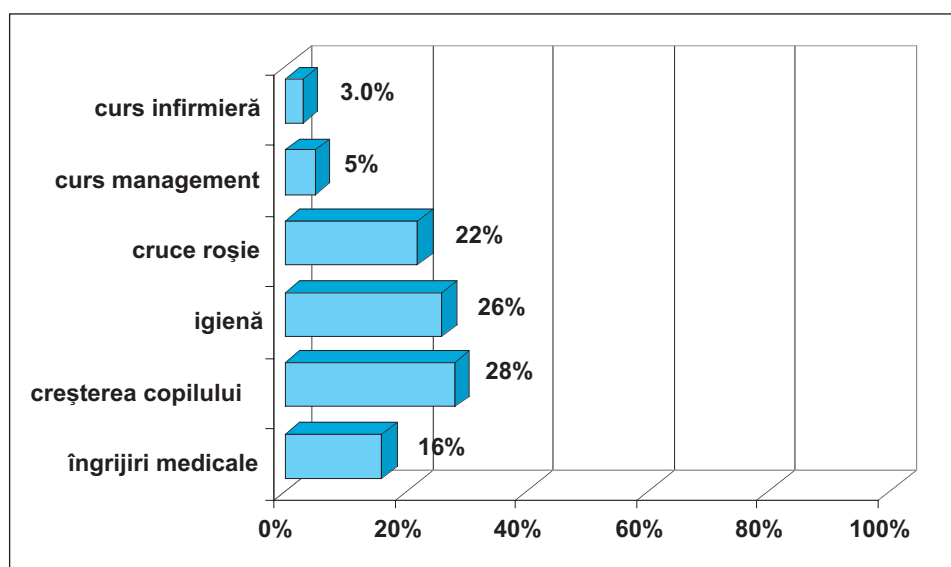
Vârsta medie ridicată a personalului poate pune în timp, problema disponibilității spre profesionalizare în educație timpurie a acestui personal (prin formare continuă).

**Figura 9. Distribuția personalului din creșe după vechimea în funcție deținută
n=503**

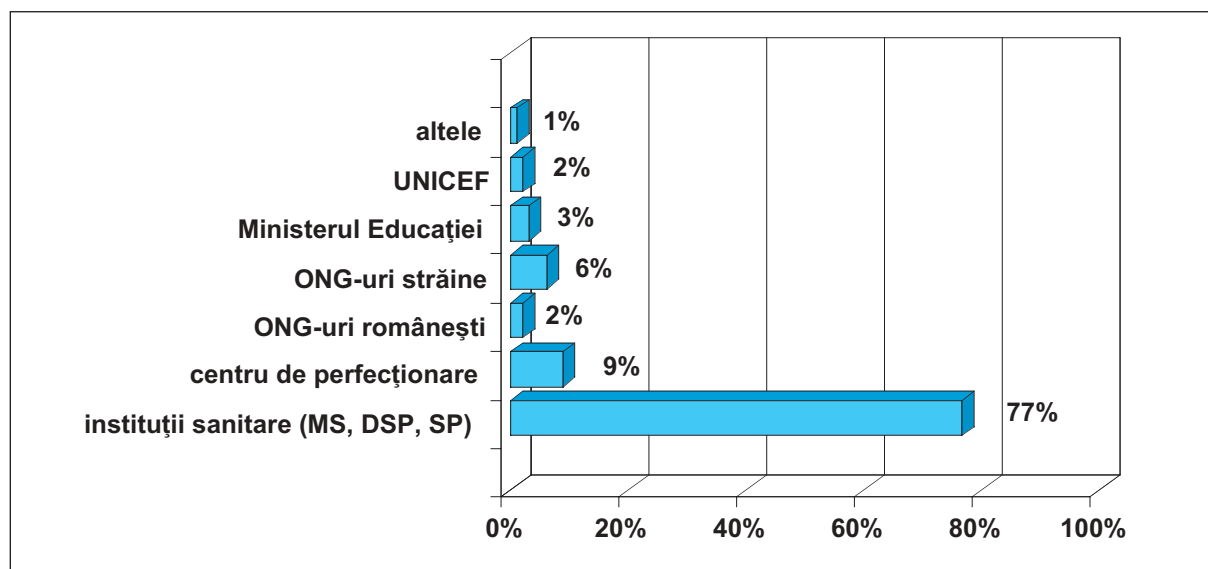
1.6.5. În privința **formărilor continue** a personalului angajat în creșă s-a constatat faptul că, jumătate din acesta nu a beneficiat niciodată de formare. Cei care au beneficiat de formări au parcurs teme specifice activităților unităților sanitare (igienă, cruce roșie, îngrijiri medicale acordate copilului, creșterea copilului) și mai puțin teme privind educația și dezvoltarea copilului (**figura 10**).

**Figura 10. Tema formării
– distribuție procentuală –
n=275**

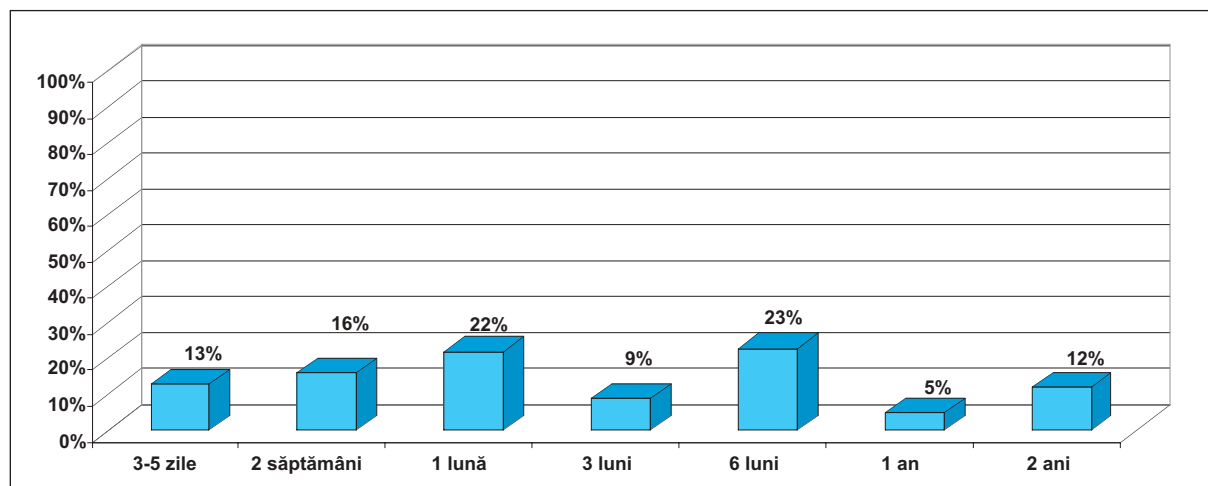
1.6.6. Organizatorul formării a fost o autoritate sanitară centrală sau locală în proporție de peste 75% (**figura 11**).

Figura 11. Organizatorul formărilor personalului din creșe – distribuție procentuală –

1.6.7. Durata formărilor a fost de la 3-5 zile până la 1-2 ani, în cazul cursurilor de Cruce Roșie (figura 12).

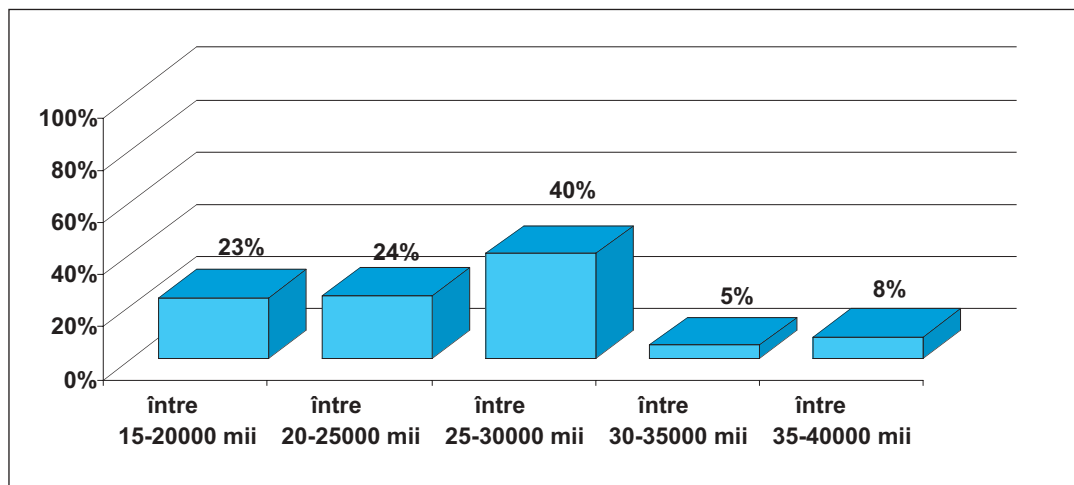
Figura 12. Durata formărilor personalului – distribuția procentuală –

1.7. Costul creșei

Pentru fiecare creșă, consiliile locale stabilesc anual un quantum pe care părinții trebuie să-l plătească pentru hrana copiilor. Valoarea acestuia diferă de la o creșă la alta destul de semnificativ, de la un minimum de 15000 până la un maximum de 35000 de mii de lei pe zi în cazul creșelor de zi, și de 36-40000 de mii de lei pe zi în cazul creșelor săptămânale (figura 13).

Figura 13. Distribuția creșelor în funcție de costurile stabilite

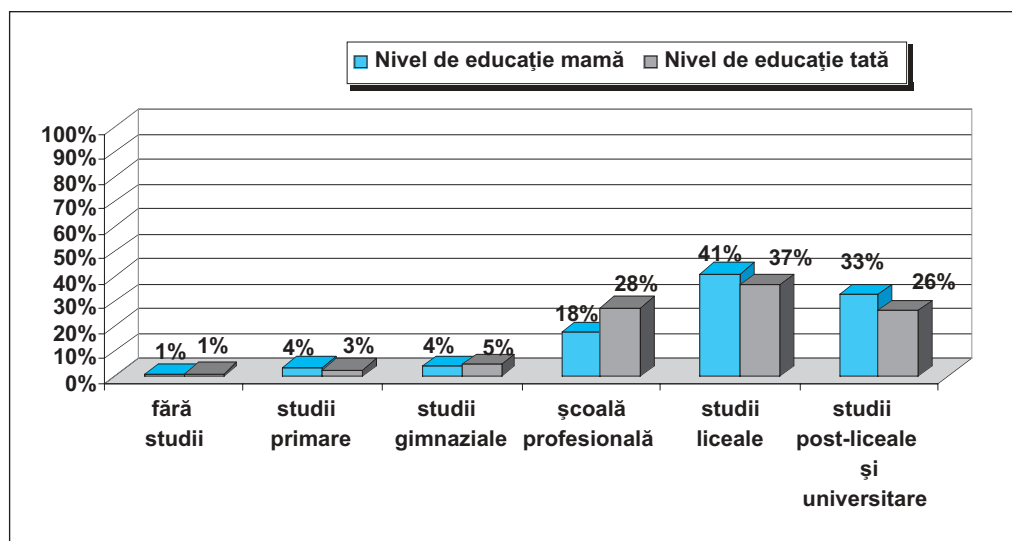
În câteva județe, consiliile locale acordă reduceri ale acestui quantum, pentru cazurile în care, dintr-o familie frecventează mai mulți copii creșa sau/și pentru familiile în care veniturile salariale se află la nivelul minim pe economie.

1.8. Cine sunt utilizatorii creșei?

1.8.1. Nivelul de educație al părinților care utilizează creșa

Majoritatea părinților au un nivel de educație relativ „înalt” atât în creșele de zi cât și în cele săptămânale. Peste 70% dintre mame și 60% dintre tați au studii liceale, post-liceale și universitare. Procentul părinților cu studii gimnaziale este de până la 10% (figura 14).

Figura 14. Nivelul de educație al părinților

Nu există diferențe între nivelul de educație al părinților din creșele săptămânale față de cel al părinților care utilizează creșele de zi (datele nu sunt prezentate).

1.8.2. Sectorul în care lucrează părinții - (figura 15)

Majoritatea părinților lucrează în sectorul industrial (construcții, textile, industrie alimentară), urmat de cel al serviciilor (vânzători/dealari, ospătari, barmani) și sectorul bugetar (medici, asistente medicale, infirmiere, cadre didactice, funcționari etc.).

În creșa de zi ponderea părinților care lucrează în sectorul bugetar este cu 10% mai mare decât în creșele săptămânale. Părinții studenți utilizează mai mult creșa săptămânală unde ponderea lor este cu 7% mai mare decât în creșe de zi (datele nu sunt prezentate).

1.8.3. Structura etnică a părinților

Pe ansamblu, părinții care utilizează creșele de zi și săptămânale sunt în proporție de 89% români, 7% maghiari, 3% romi, 1% alte naționalități. Această structură etnică este foarte apropiată (figura 16) de structura etnică a populației României.

Analizate separat, în creșele săptămânale ponderea copiilor maghiari și romi nu a depășit 1,5%.

Figura 15. Sectorul în care lucrează părinții

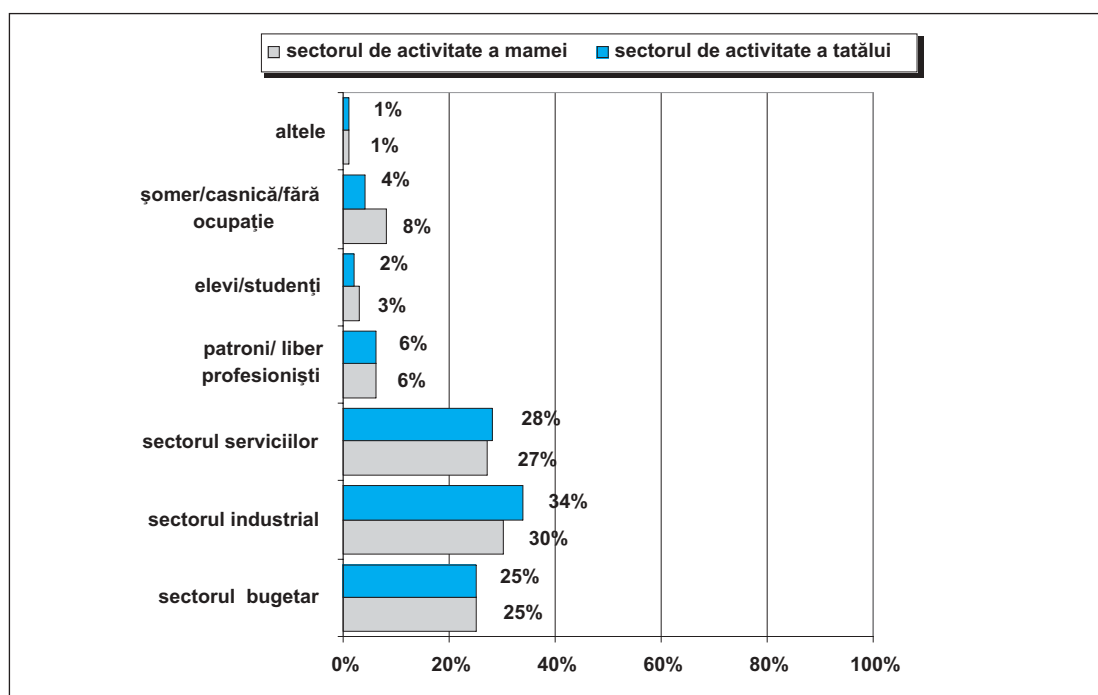
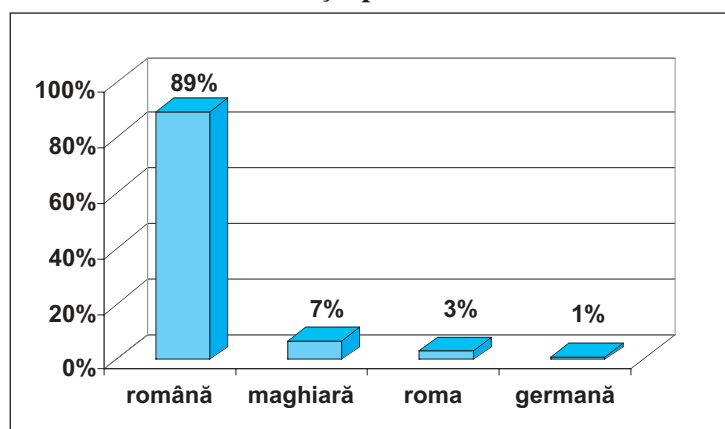

Figura 16. Apartenența etnică a părinților - distribuție procentuală -

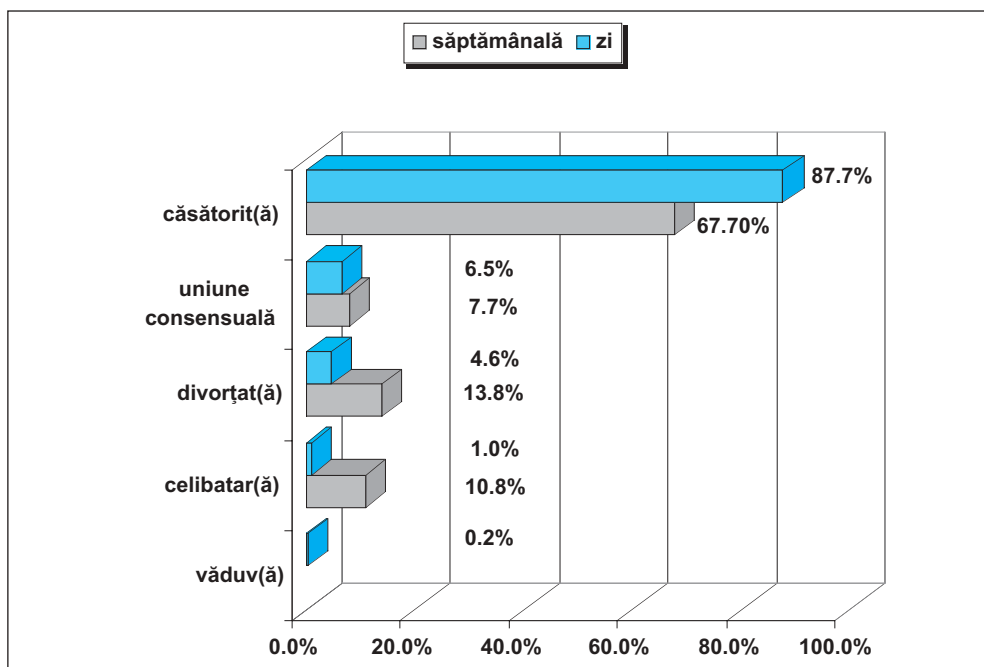

1.8.4. Starea civilă a părinților

Referitor la starea civilă, rezultă că 85% dintre părinți sunt căsătoriți, 7% trăiesc în uniune consensuală, 6% sunt divorțați/separați iar 2% sunt celibatari(e) (datele nu sunt prezentate).

Această structură este diferită în creșele de zi și săptămânale (**figura 17**). Ponderea părinților singuri (divorțați/separați, celibatari) din creșele săptămânale este cu cel puțin 10% mai mare decât în cazul părinților care utilizează creșele de zi.

Figura 17. Starea civilă a părinților

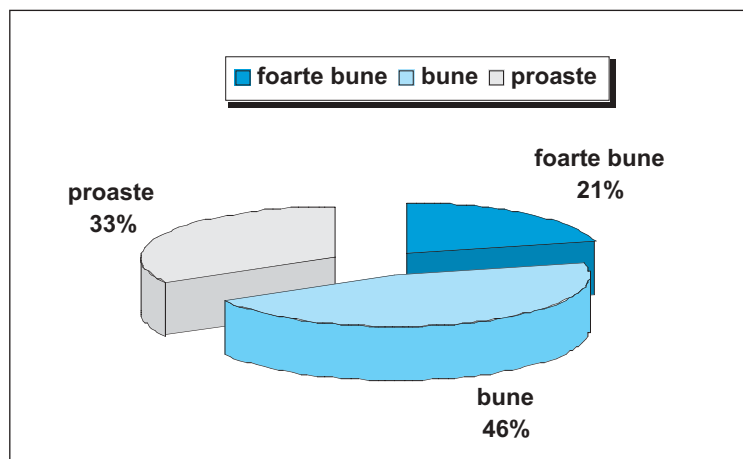
1.8.5. Condițiile de locuit

Condițiile de locuit au fost apreciate pe 3 niveluri: *proaste*, *bune*, *foarte bune*. Condițiile de

locuit *proaste* au fost considerate locuințele în care numărul camerelor de locuit era de cel puțin 2 ori mai mic decât numărul persoanelor din locuință. Condițiile de locuit *bune* au fost considerate locuințele în care numărul camerelor era mai mic cu unul decât numărul persoanelor din locuință. Condițiile de locuit *foarte bune* au fost considerate locuințele în care numărul camerelor era cel puțin egal cu numărul persoanelor din locuință.

Condițiile de locuit au fost apreciate ca fiind bune într-o proporție de 46%, proaste 33%, foarte bune 21% (**figura 18**).

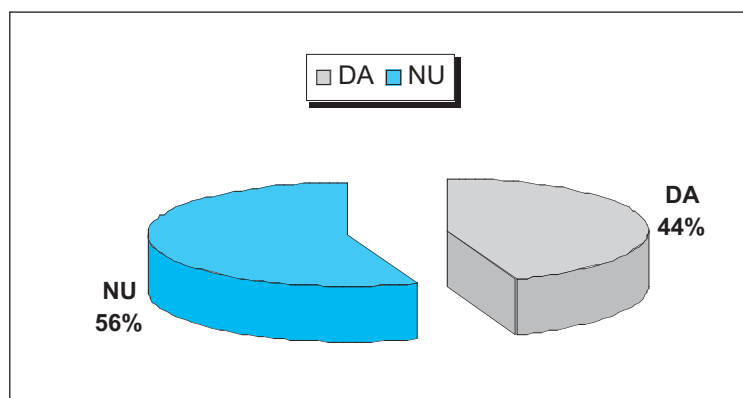
Figura 18. Condiții de locuit

Aproape jumătate dintre părinți asigură copilului o cameră separată (**figura 19**).

Condițiile de locuit, în ansamblul lor, nu influențează înscrierea copilului în creșă; 67% dintre familiile care utilizează creșa au condiții bune și foarte bune de locuit.

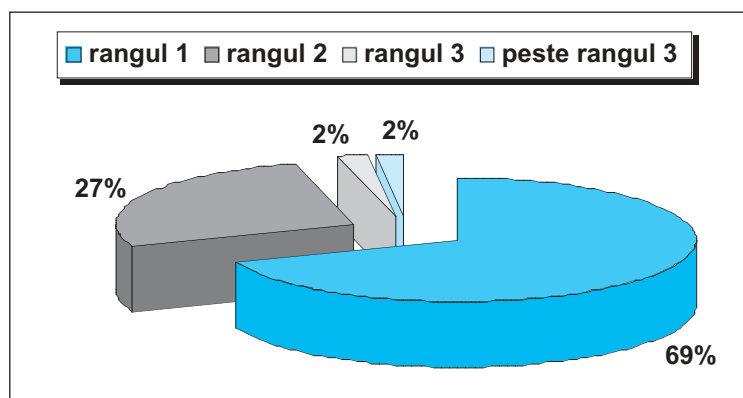
**Figura 19. Copilul are camera lui?
- distribuție procentuală -**

1.8.6. Rangul copiilor în creșe

Aproape 70% dintre copiii înscriși sunt de rangul unu (**graficul 20**). Aceasta se poate explica atât prin scăderea numărului de copii în familii, cât și de povara mai greu de suportat a costului creșei, pentru familiile cu mai mulți copii.

Graficul 20. Repartiția copiilor din creșe în funcție de rang

Este de menționat faptul că, în creșele săptămânale, ponderea copiilor de rang 3 și 4 este cu 4-5 procente mai mare decât în creșele de zi (datele nu sunt prezentate).

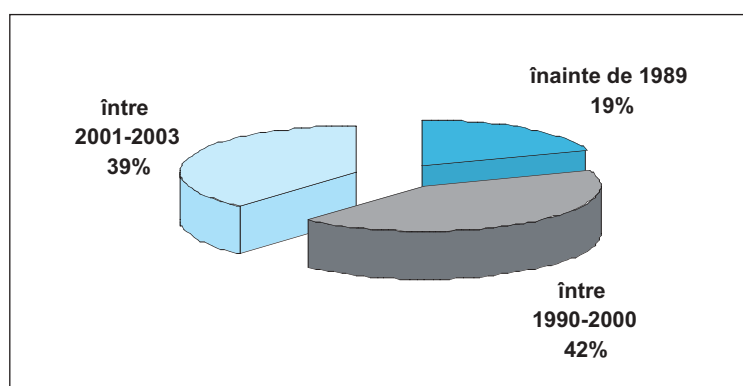
Obiectivul 2

Evaluarea stării clădirilor și a dotărilor

2.1. Starea clădirilor, a spațiilor interioare și exterioare; dotarea creșelor.

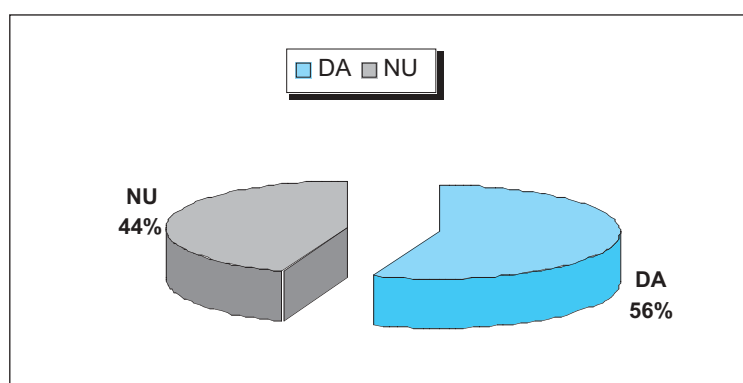
S-a constatat faptul că 40% din creșe au fost renovate în ultimii 2-3 ani (**figura 21**). Clădirile creșelor sunt zugrăvite și în exterior în proporție de 58%. Referitor la spațiul din interior, creșele dețin de obicei 2 încăperi. Una este destinată dormitului, iar cealaltă activităților zilnice pentru fiecare grupă de copii..

Figura 21. Ultima renovare a creșelor - distribuție procentuală -

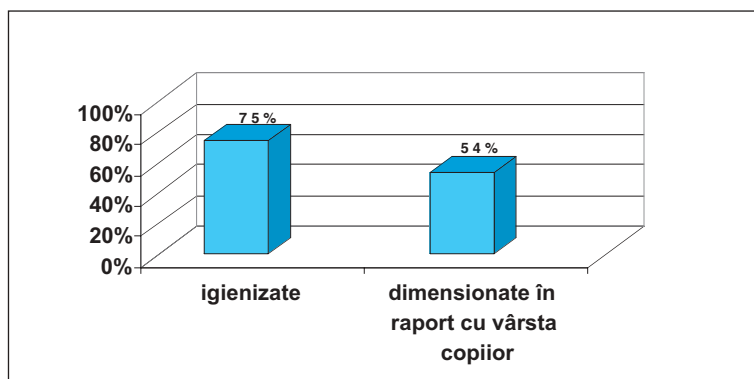

În privința utilităților se constată că **bucătăriile** sunt utilizate corespunzător la 56% dintre creșe (**figura 22**).

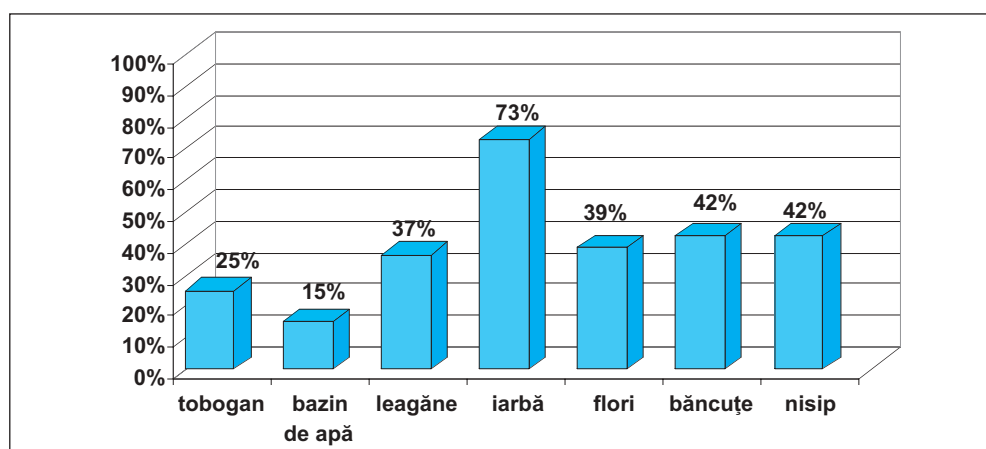
Figura 22. Bucătăria este dotată cu mobilier și aparatură corespunzătoare pregătirii hranei conform vârstei copiilor?

În privința **grupurilor sanitare** se remarcă faptul că, doar în 54% din cazuri sunt dimensionate în raport cu vârsta copilului (ne referim la dimensiunile chiuvetelor și vaselor W.C.) (**figura 23**).

Figura 23. Grupurile sanitare sunt dimensionate în raport cu vârsta copilului

2.2. Pentru dezvoltarea copilului sunt foarte importante experiențele în aer liber. Aceste experiențe sunt destul de limitate în creșe, ținându-se cont de faptul că odată cu instalarea frigului copiii nu sunt scoși deloc în aer liber. Există și creșe în care copii *nu sunt scoși afară* niciodată din lipsa unui spațiu arondat creșei, sau a unui spațiu amenajat pentru confortul minim și siguranța copiilor și a personalului. În **figura 24** sunt ilustrate amenajările existente în spațiile exterioare creșelor. În multe cazuri, de exteriorul amenajat se bucură doar copiii din grădinițe (acolo unde creșele sunt cuplate cu grădinițele).

Figura 24. Distribuția creșelor în funcție de amenajarea spațiului exterior

Creșele săptămânale sunt mult mai puțin amenajate decât creșele de zi, la fiecare element (datele nu sunt prezente).

2.3. Dotarea creșei

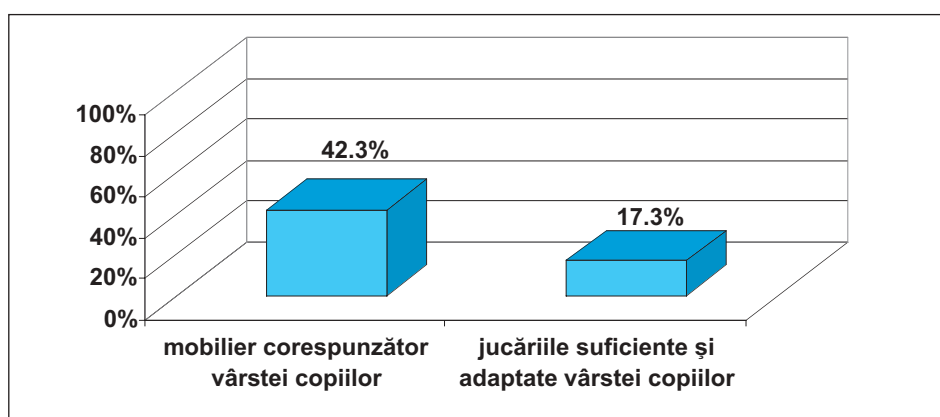
Creșele trebuie să fie amenajate în așa fel încât să constituie un mediu axat pe satisfacerea nevoilor copilului. Acest mediu trebuie amenajat pentru a permite copilului să exploreze. De asemenea, el trebuie să fie suficient de diversificat pentru a încuraja creativitatea, experimentarea, capacitatea de a face descoperiri și de a rezolva probleme.

Copiii învață prin joc încă de la cele mai mici vârste. Ei învață cel mai bine atunci când au ocazia să-și clădească cunoștințele în urma unor experiențe proprii și al interacțiunii cu lumea înconjurătoare.

Ei au nevoie să se joace cu lucrul asupra căruia se concentrează să-i testeze calitățile: apucându-l, trăgându-l, răsucindu-l, întorcându-l, aranjându-l.

Figura 25 prezintă situația dotării creșelor în interior. Mobilierul este corespunzător vârstei copilului numai pentru 42% dintre creșe. Cea mai gravă situație o reprezintă jucăriile care doar pentru 17% dintre creșe sunt suficiente și adaptate vârstei copilului.

**Figura 25. Dotarea cu mobilier este corespunzătoare vârstei copiilor?
Jucăriile sunt suficiente și adaptate vârstei copiilor?
- distribuție procentuală -**

Nu există un mobilier adecvat pentru crearea unui spațiu de învățare: rafturi, mese, scaune, mobilier moale gen canapea, fotolii, saltele, pernute, mochete, scaun balansoar etc.

În cele mai multe creșe mobilierul este vechi, încă de la înființarea creșei și este foarte deteriorat. Acest mobilier vechi traduce filosofia în care se îngrijesc copiii. Astfel, mesele sunt cu scăunel atașat fix, în care copiii sunt așezați unul lângă altul. În acest fel pot fi hrăniți simultan 6 copii de un adult, fără ca fiecare copil să poată interacționa direct, față în față, cu persoana de îngrijire.

Obiectivul 3

Evaluarea calității îngrijirilor acordate copiilor în creșe

Ghidul de evaluare utilizat este structurat pe 4 secțiuni:

- A. Interacțiunea dintre adult și copil
- B. Programul activităților zilnice/Curriculum
- C. Organizarea mediului fizic
- D. Participarea familiei

Fiecare secțiune are o extindere variabilă în funcție de numărul de indici stabiliți (**anexa 2**). Fiecare indice a putut fi evaluat gradual pe 2-3 trepte. Datorită conținutului de multe ori calitativ al indicelui și mai puțin adecvat exprimării în transpunere cantitativă, anumiți indici par a fi, forțat, cuantificați printr-o scalare.

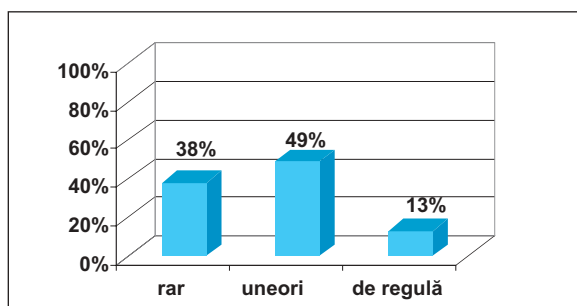
Culegătorul de date a petrecut 2 zile în fiecare creșă. El a observat activitățile, atitudinile și comportamentele personalului și ale copiilor, de la venire până la plecarea acestora din instituție și le-a evaluat alegând una din variantele ce caracterizează fiecare indice din ghidul de observație.

A Interacțiunea dintre adult și copil este esențială pentru copilul mic. Copilul învață în relație cu adultul întrucât acesta îi ghidează dorința de cunoaștere (curiozitatea). În această interacțiune adultul dă sens explorărilor și experiențelor pe care copilul le inițiază, îi susține și consolidează încrederea în sine și îi impulsionează învățarea. Adultul îi sprijină comunicarea care se structurează din ce în ce mai mult în mesaje exprimate verbal.

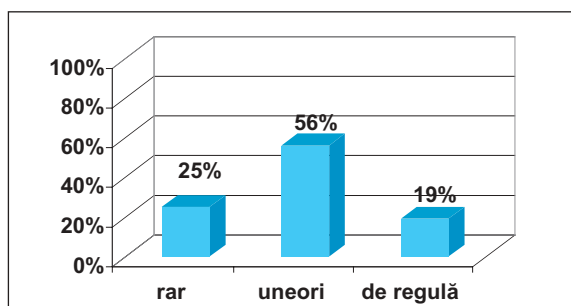
Observarea este detaliată urmărind indici care exprimă: frecvența interacțiunilor, calitatea acestora prin tonul vocii adultului și conținutul adecvat mesajului verbal al fiecărui copil.

Din datele consemnate rezultă că interacțiunea dintre adult și copil este mai degrabă întâmplătoare și nu generată de o practică determinată de un obiectiv educațional (**figurile A**).

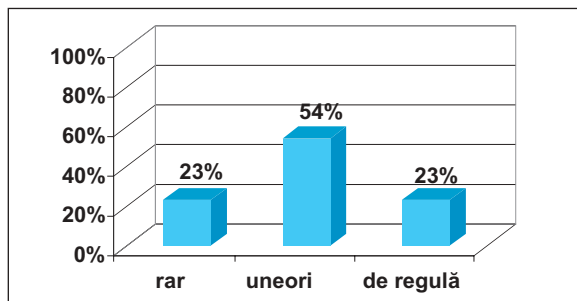
A1. Educatorea interacționează cu copiii arătându-le afecțiune, interes și respect

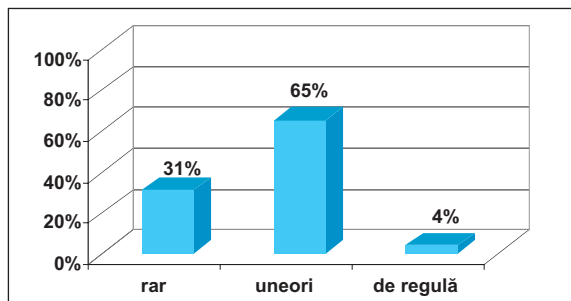
A2. Adultul este disponibil pentru fiecare copil

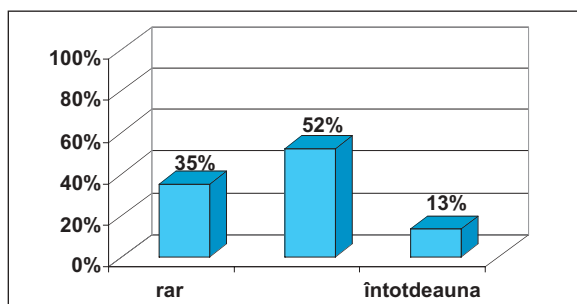
A3. Adultul vorbește cu copilul, are un ton prietenos

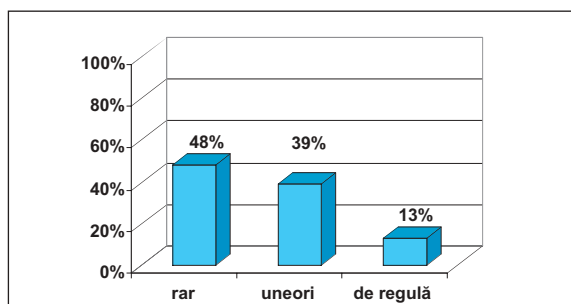
A4. Adultul susține copilul pentru a fi responsabil

A5. Adultul sprijină dezvoltarea psihică a copilului

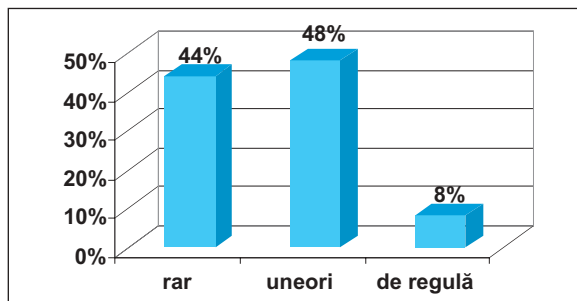
A6. Adultul folosește strategii pentru a încuraja învățarea copilului.

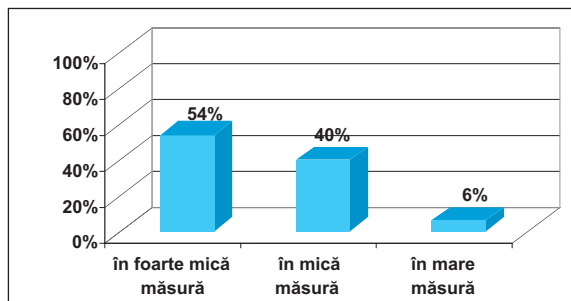
B. Programul activităților zilnice/curriculum-indică existența unei structuri a activităților de învățare în funcție de perioada din zi, a tipurilor de activitate de solicitare motrică, senzorial-perceptivă, abilități de coordonare manuală, de achiziționare a deprinderilor de autoservire și rutină/reguli sociale; apoi a adaptării materialelor „didactice“, jucării la etapa de vârstă și nivelul de dezvoltare a fiecărui copil. Toți indicii din secțiunea Curriculum precizează, de fapt, dacă există un plan de activitate cu obiective coerente în acord cu nevoile de dezvoltare ale copilului organizate pe fiecare zi și pe perioade de timp mai extinse.

Din înregistrarea observațiilor a reieșit că, programul copiilor este dictat de programul bucătăriei și mai puțin structurat în funcție de scopuri educaționale și de stimulare. Nu există jucării pentru dezvoltarea coordonării mișcărilor, a coordonării dintre ochi și mână, a mișcărilor în general sau care imită activități cotidiene. Jucăriile nu există și pentru faptul că nu sunt prevăzuți, în buget, bani pentru jucării și creșele se descurcă cu ce li se donează de către ONG-uri și de către părinți. În general, adulții nu au obișnuința să desfășoare activități specifice copiilor mici care nu sunt încă mergători. Adulții nu conduc, decât foarte rar, activitățile copiilor mici și să dea sens activităților copilului (**figurile B**).

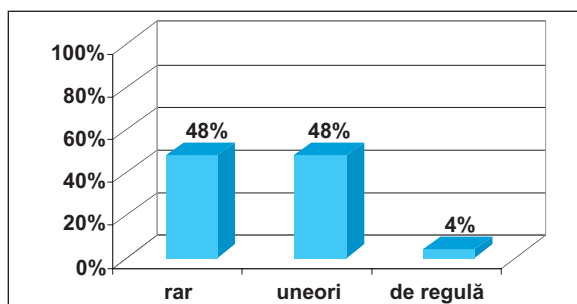
B1. Programul zilnic al copiilor este organizat astfel încât să existe un echilibru pe toată durata zilei

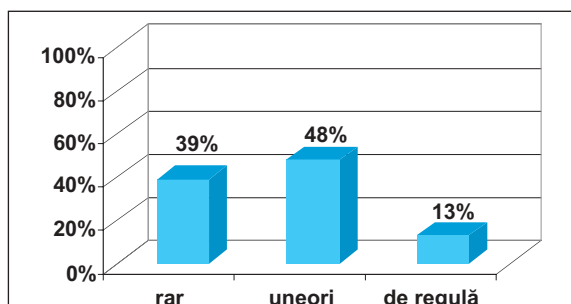
B2. Cât sunt de adecvate materialele (jucării, poze, fotografii) la vârsta copilului

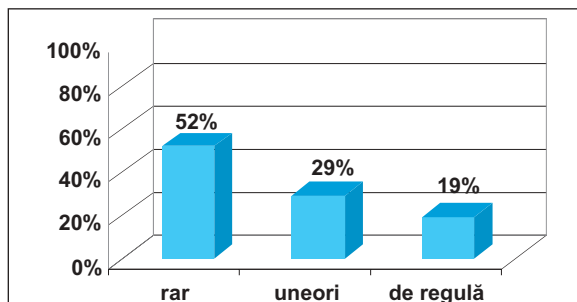
B3. Adultul propune o varietate de activități care dau satisfacție copiilor -pentru copiii mici-

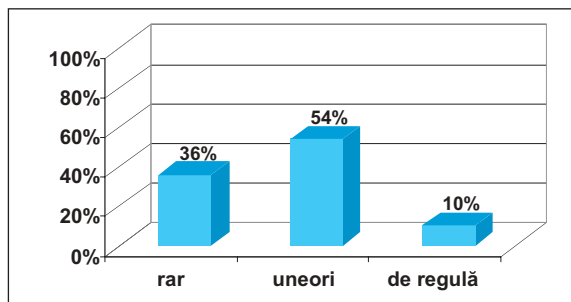
B4. Adultul propune o varietate de activități care dau satisfacție copiilor -pentru copiii mari-

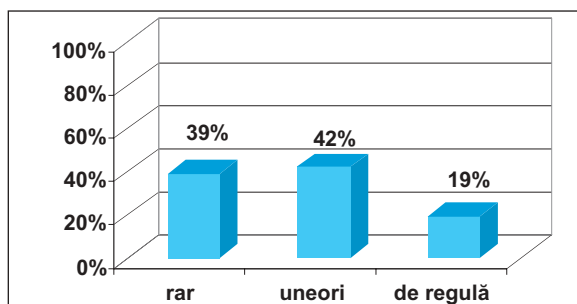
B5. Deprinderile sociale sunt diferențiate pe vârste

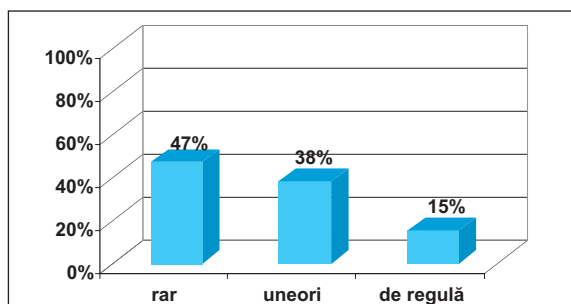
B6. Dezvoltarea de deprinderi sociale la copiii de peste 18 luni

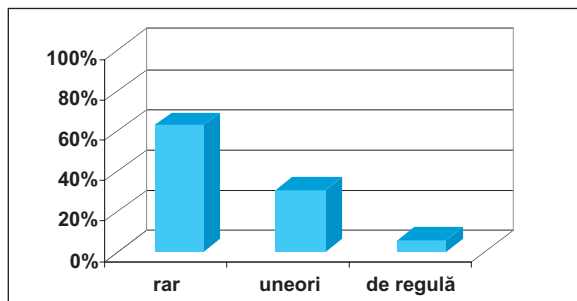
B7. Se încurjează verbalizarea și dezvoltarea limbajului la copii

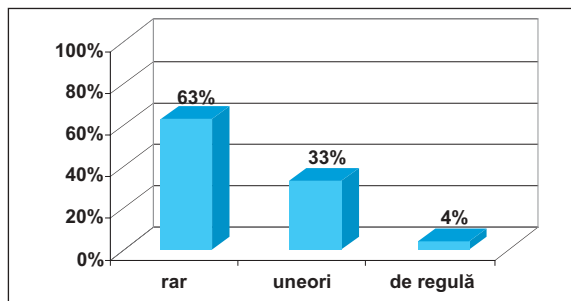
B8. Se încurjează dezvoltarea abilităților fizice la copii

B9. Adultul conduce activitățile pregătind copiii din timp prin activități de tranziție evitând înregimentarea

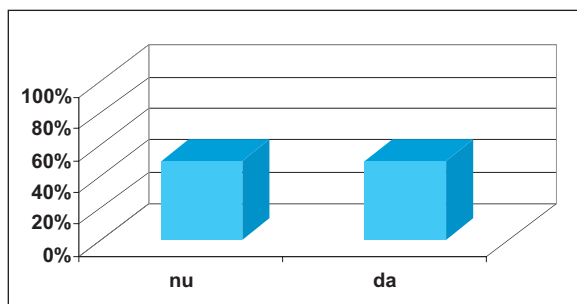

B10. Adultul este flexibil încât adaptează activitățile de rutină pentru fiecare copil

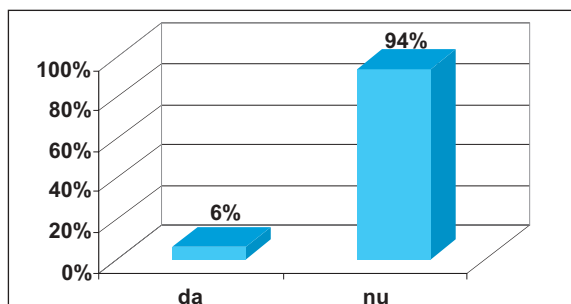

C. Organizarea mediului fizic – Secțiunea punctează aranjarea spațiului interior al camerei, ca spațiu care favorizează învățarea și a spațiului exterior, curtea. Este observat și gradul de evitare a riscurilor de accidentare fie prin tipul mobilierului și obiectelor cât și a posibilității de supraveghere a fiecărui copil în desfășurarea activităților de orice tip.

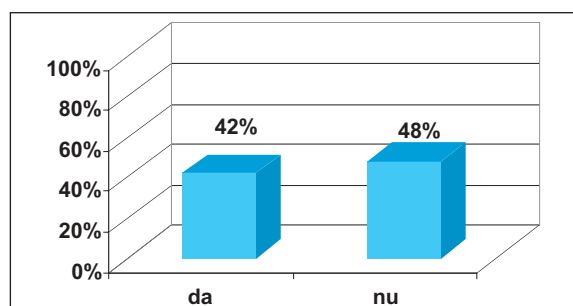
C1. Există spațiu suficient pentru a nu exista aglomerare

C2. Spațiul fizic include elemente moi, confortabile

C3. Există spațiu exterior amenajat pentru siguranța copilului și activități în aer liber indiferent de anotimp

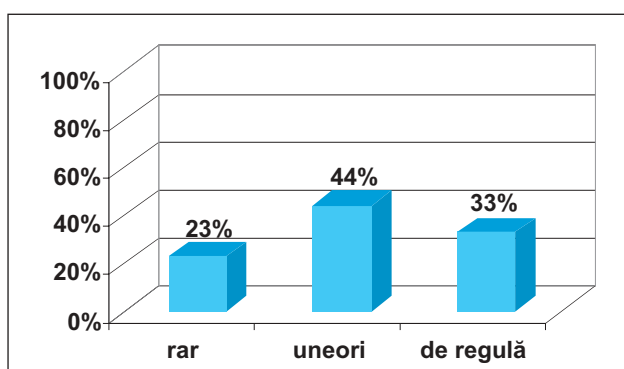

Din figurile C1, C2, C3 rezultă că jumătate dintre creșe nu au spațiu suficient pentru a evita aglomerarea. Doar 6% din creșe includ un spațiu cu elemente moi, confortabile, atât pentru copii cât și pentru personal. În cele mai multe creșe nu există nici măcar un scaun pentru personal, care să-i asigure confortul în activitățile zilnice. Spațiul exterior este amenajat pentru activități în aer liber doar în 42% din creșe.

D. Participarea familiei – Evidențiază dacă există o colaborare cu părinții, care sunt considerați deținătorii informațiilor cele mai corecte despre copil și cunoscătorii cei mai buni ai copilului. Ei sunt principalii și cei dintâi educatori ai propriului copil. S-a observat și evaluat dacă personalul este amabil și receptiv la părerile părinților, la cunoașterea obiceiurilor copiilor și la furnizarea informațiilor despre copil.

Din observații a rezultat că personalul creșelor este puțin preocupat de atragerea părinților în activitățile desfășurate. În cele mai multe creșe părinții nu au acces în spațiile unde își desfășoară activitățile copiii. Ei sunt opriți în camera în care se face triajul, din absurdele motive epidemiologice, pentru a proteja curățenia sau pentru a „ușura“ despărțirea copilului de părinți. Sunt foarte puține creșele care au o încăpere rezervată întâlnirilor cu părinții (**Figura D**).

D. Echipa creșei creează o atmosferă primitoare pentru participarea familiei

Obiectivul 4

Evaluarea cunoștințelor părinților privind dezvoltarea copilului, evaluarea nevoilor de informații; evaluarea nevoii de servicii tip creșe

4.1. Cunoștințe ale familiei privind nevoile și dezvoltarea copilului mic

Pentru identificarea cunoștințelor privind nevoile /dezvoltarea copilului mic, mamelor/taților li s-au pus următoarele întrebări:

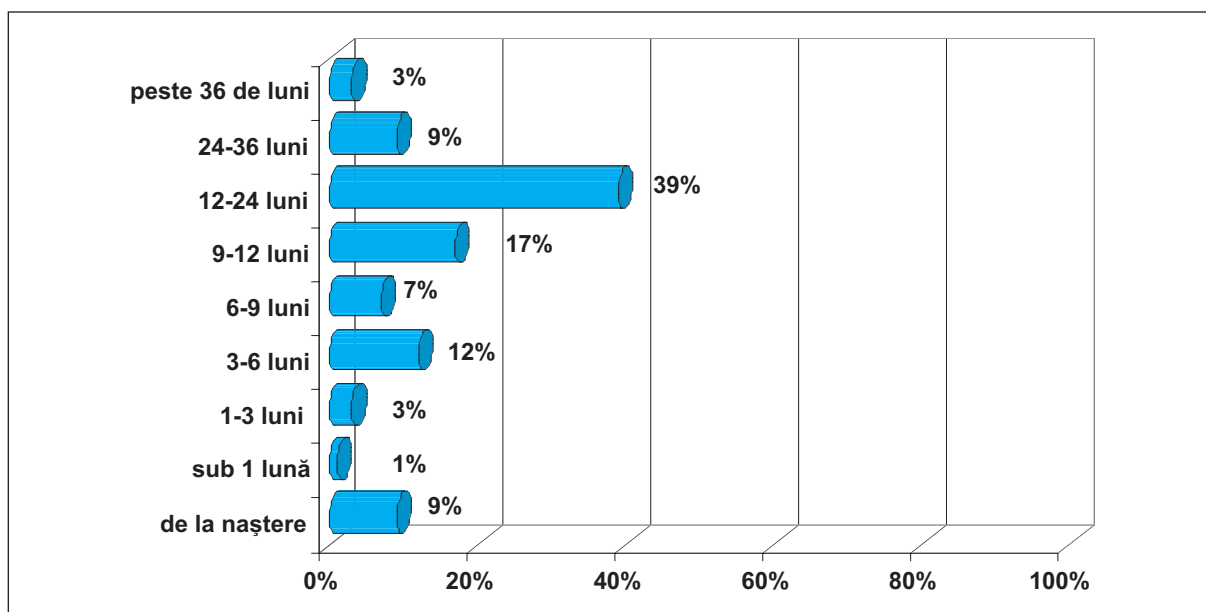
- 1) De la ce vârstă se poate comunica cu copilul?
- 2) De la ce vârstă se dau jucării?
- 3) Copiii mici plâng de răsfață?
- 4) Dacă un copil mic plânge, fără motiv, îl luați în brațe?

Răspunsurile sunt prezentate sintetizat în **figurile 26, 27, 28.**

Majoritatea părinților consideră că se poate comunica cu copilul numai după vârsta de 12 luni. Aproape 10% dintre părinți consideră, că se poate comunica cu copilul de la naștere.

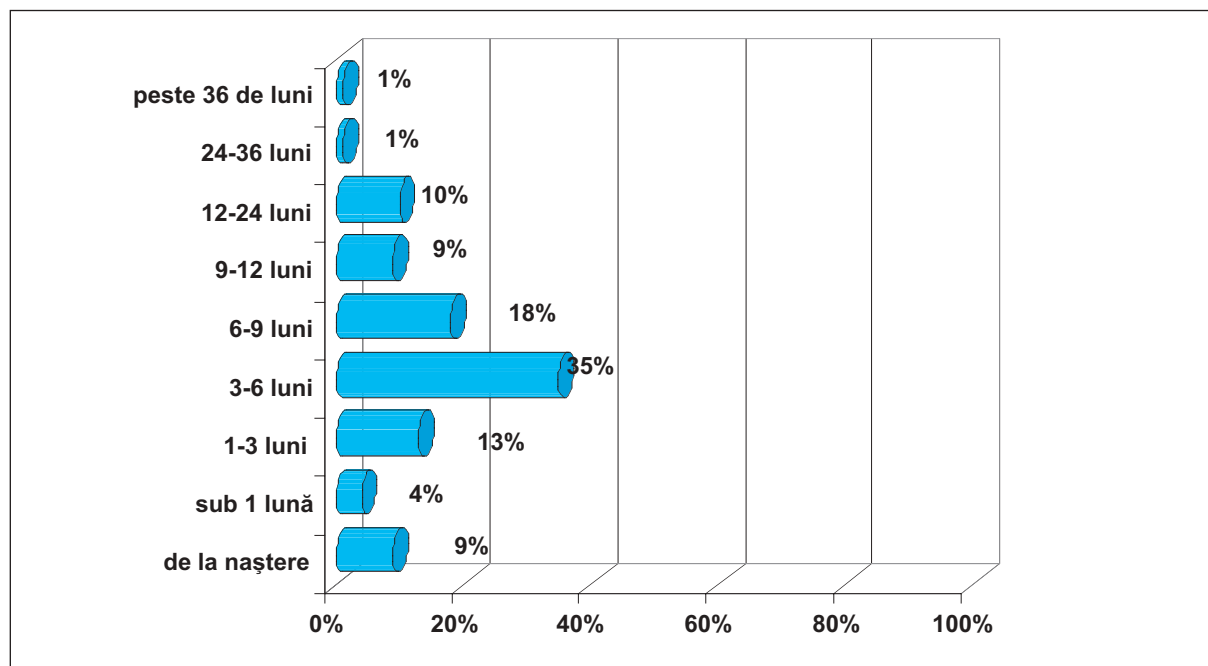
În raport cu un studiu similar efectuat în anul 2000, se poate aprecia că s-au îmbunătățit cunoștințele părinților în raport cu acest indicator.

**Figura 26. De la ce vârstă a copilului puteți comunica cu copilul?
- distribuție procentuală -**

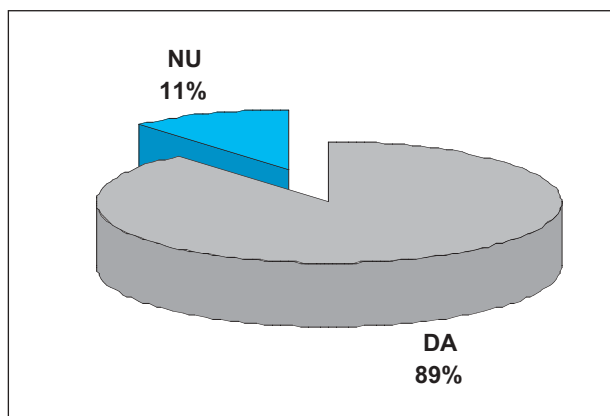
Cei mai mulți părinți cred că pot da copiilor jucării numai după vârsta de 3 luni (**figura 27**).

Figura 27. De la ce vârstă putem să dăm copiilor jucării?
- distribuție procentuală -

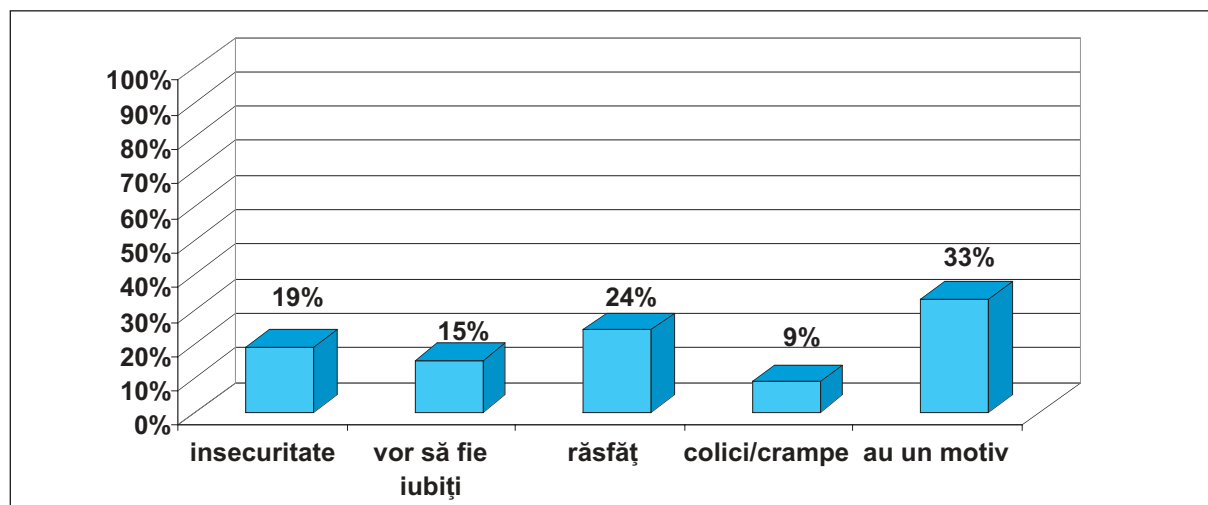
Este îmbucurător faptul că, aproape toți părinții știu că trebuie să ia în brațe copilul când plânge, ca să-l liniștească, indiferent dacă identifică sau nu motivul (**figura 28**).

Figura 28. Dacă un copil plânge fără motiv îl luați în brațe să-l liniștiți?
- distribuție procentuală -

Ponderele părinților care cred că un copil mic plânge din răsfăț este relativ mai mică. Plânsul copilului este considerat de părinți ca expresie a unei nevoi a acestuia. De asemenea, ponderea răspunsurilor care indică prin plâns doar nevoia de hrană este mic (**figura 29**).

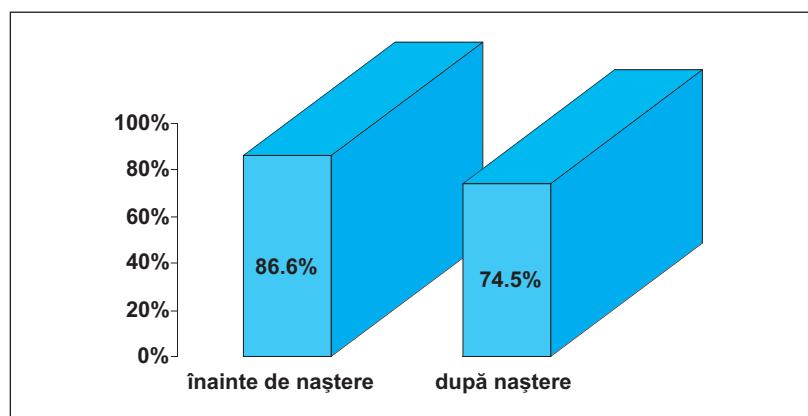
Figura 29. De ce plâng copiii mici?

4.2. Identificarea nevoilor de informații ale părinților privind dezvoltarea copilului mic

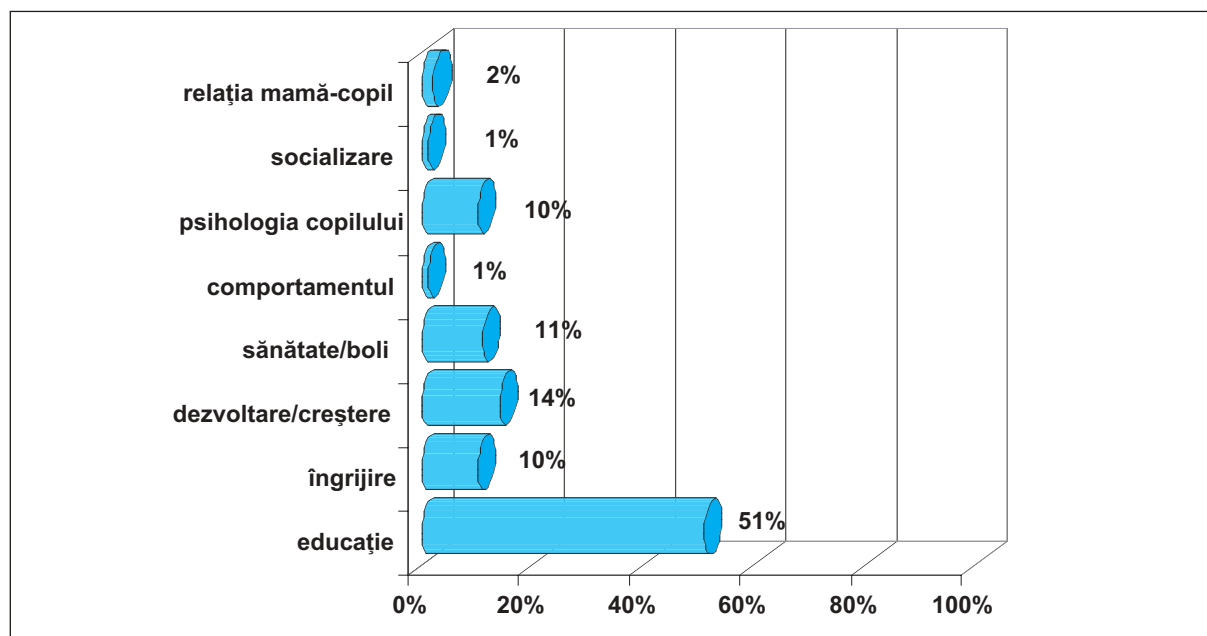
Părinții au fost întrebați dacă au citit înainte și după naștere cărți/broșuri despre dezvoltarea copilului. Ponderea părinților care au citit astfel de cărți este foarte mare (**figura 30**).

**Figura 30. Ați citit cărți /broșuri înainte și după nașterea copilului?
- distribuție procentuală -**

Părinții au fost întrebați dacă ar fi interesați să citească în continuare cărți/broșuri referitoare la dezvoltarea copilului și care ar fi domeniile care i-ar interesa. După cum se remarcă în **figura 31**, majoritatea părinților sunt interesați de aspecte care țin de educația copilului. În raport cu studiile precedente, acest aspect constituie o noutate, deoarece, înainte, interesele lor se centrau cu preponderență pe sănătate, boli, creștere, alimentație. Această schimbare a interesului părinților față de nevoile de dezvoltare ale copilului se poate interpreta și prin faptul că, majoritatea copiilor din creșe sunt copii doriți, părinții sunt fericiți de existența lor. Aceste aspecte au fost remarcate de aproape toți culegătorii de date, care au asistat la aducerea și luarea copiilor de la creșă și au urmărit relațiile dintre aceștia.

**Figura 31. Ce aspecte v-ar interesa?
- distribuție procentuală -**

Părinții care au ales creșa săptămânală au fost întrebați de ce au optat pentru acest tip de creșă. Cei mai mulți dintre părinți au afirmat că nu există loc în creșele de zi. Un număr important de părinți au optat pentru creșa săptămânală considerând că este mai bine pentru copil sau/și e cea mai bună variantă atât pentru părinți cât și pentru copii.

Un procent de 22% dintre părinți au motivat alegerea creșei săptămânale prin faptul că, au un program prelungit de muncă, care nu permite alegerea creșei de zi (**figura 32**). Reamintim că 10% dintre acești părinți sunt mame singure. Poate doar această categorie de părinți ar fi aceea care ar renunța la creșa săptămânală, în cazul în care, programul creșei de zi ar fi flexibil și ar putea acoperi cerințele programelor mai lungi sau mai neconvenționale de muncă. 76% dintre părinți nu ar renunța la creșa săptămânală chiar dacă programul unei creșe de zi ar fi flexibil (**figura 33**).

Figura 32. De ce au ales părinții creșa săptămânală

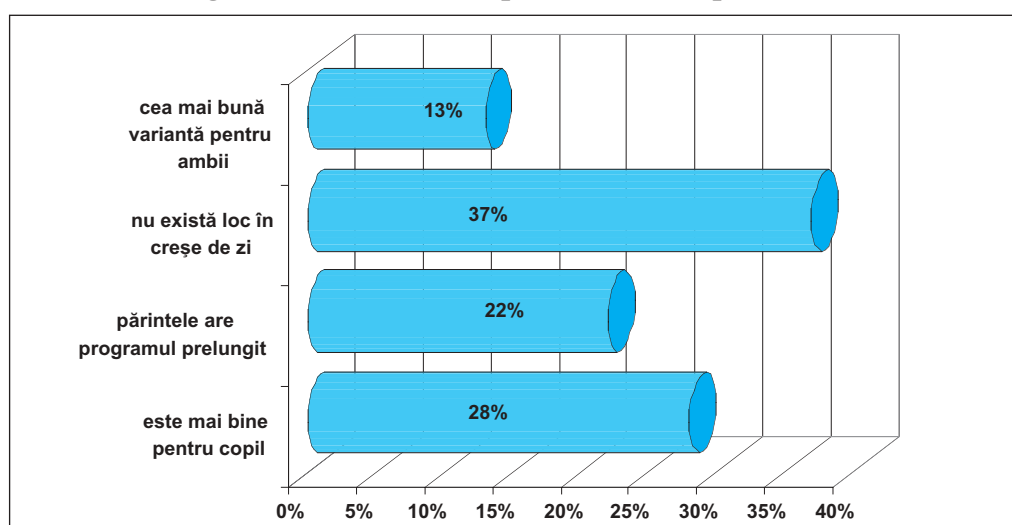
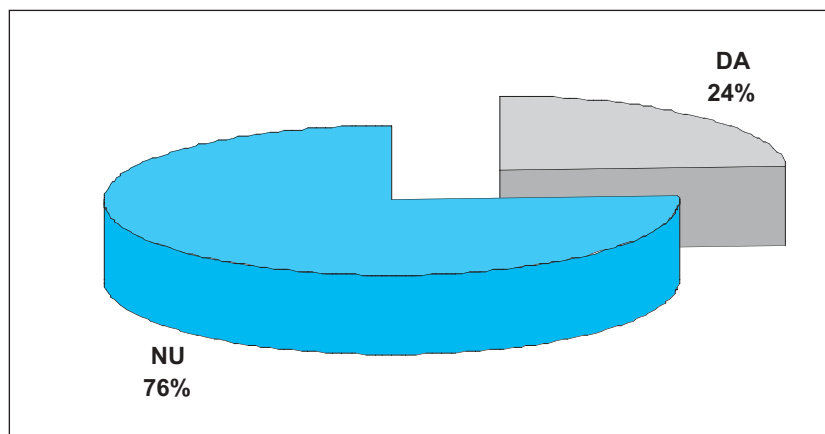
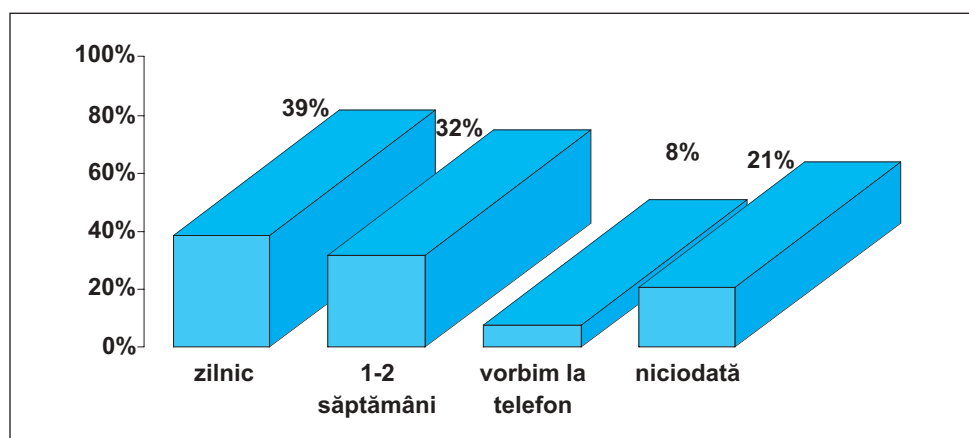

Figura 33. Dacă programul ar fi flexibil ați renunța la creșă?

Nu toți părinții cunosc consecințele separării îndelungate a copilului de familie, mai ales pentru copiii care sunt sub 11-12 luni. S-a constatat că, pe parcursul săptămânii, o treime dintre părinți nu-și vizitează deloc copiii, 32% își vizitează o dată sau de 2 ori copiii și 30% zilnic (Figura 34). J. Bowlby și Rene Spitz consideră că relația de atașament se leagă până la 11-12 luni, cu riscul de maximă suferință la 8 luni (vârsta maximei anxietăți de separare).

Figura 34. De câte ori pe săptămână sunt vizitați copiii?

Caseta 2. Observațiile unui culegător de date privind creșele de zi și săptămânale

Creșa săptămânală este situată lângă Grădina Botanică și, după spusele părinților am aflat că după ce vin vinerea după copii, îi plimbă în gradina botanică. Acesta a devenit deja un obicei pentru ei. Face parte din programul de vinerea al copilului.

Printre părinți am întâlnit unii foarte tineri, încă studenți, care din cauza programului creșei de zi, care se termină la orele 17, sunt nevoiți să aducă copiii în creșa săptămânală pe care o folosesc ca și creșă de zi. Ei își iau copilul după ce se termină orele la facultate și îi aduc a doua zi dimineață. Așadar, ei regretă faptul că programul creșelor nu este mai flexibil.

Sunt părinți care din cauză că își contruiesc acum casa, sau că unul dintre ei este bolnav, își aduc copilul în creșă numai la nevoie. Părinții care lucrează în 3 ture sau unul dintre ei este plecat în străinătate au optat pentru creșa săptămânală.

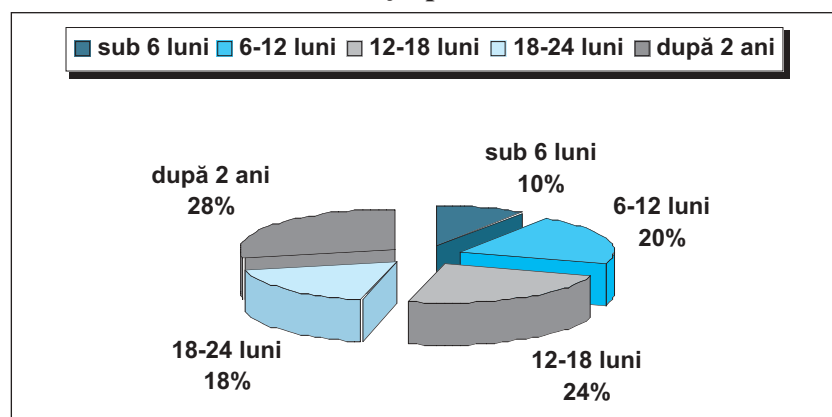
Am auzit că în această creșă săptămânală cei mai mulți dintre părinți își vizitează copilul o dată la 2 zile. Copiii din creșele săptămânale nu sunt așa nerăbdători ca și colegii lor din creșele de zi. Ei știu că va veni cineva după ei, dar nu știu când. Copiii din creșele de zi, după ce se trezeau din somn, nu mai vroiau să stea în pat, erau nerăbdători și își așteptau părinții. În toate creșele de zi, pe care le-am vizitat, copiii, după ce se trezesc, sunt ținuți în pătuțuri și nu se pot da jos până când nu vin părinții după ei. Aceasta este foarte rău pentru cei care se trezesc mai devreme trebuie să stea în pat ca nu cumva să facă gălăgie, și să nu se trezească ceilalți, în loc să fie lăsați într-o altă cameră unde să se joace. Părinții mi-au spus că le pare rău că sunt ținuți în pătuțuri, până la sosirea lor. Am remarcat în creșa săptămânală dar și în creșele de zi, că numărul personalului este redus. Din această cauză, cred că personalul nu poate acorda atenția necesară fiecărui copil. Și părinții au remarcat această lipsă a personalului, dar neavând alte soluții rămân la varianta creșei.

4.3. Nevoia de creșă

Adoptarea legislației care permite unuia din părinți să stea timp de 2 ani cu copilul acasă beneficiind de o indemnizație de creștere a copilului, a pus în discuție necesitatea menținerii serviciilor de îngrijire pentru copilul sub 2 ani. Scăderea natalității, numărul de copii mai mic în familie, planificarea familială au determinat o „uitare“ a creșei.

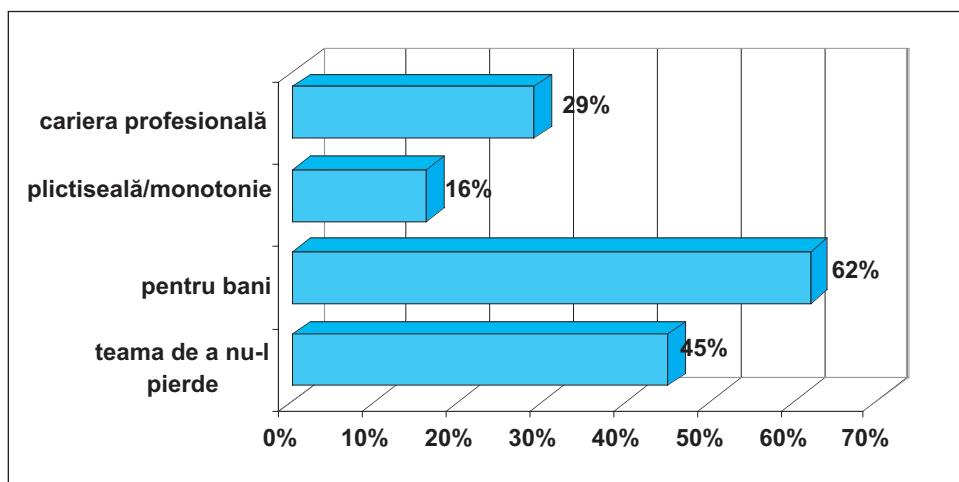
În realitate, există nevoia de creșă și pentru copilul sub 2 ani. Din datele culese rezultă că 72% dintre mame și-au reluat serviciul înainte de împlinirea vârstei de 2 ani a copilului (**figura 35**). Mai mult decât atât, se remarcă faptul că, 30% dintre femei și-au reluat serviciul înainte de împlinirea vârstei de 1 an a copilului.

**Figura 35. La ce vârstă a copilului v-ați reluat serviciul?
- distribuție procentuală -**

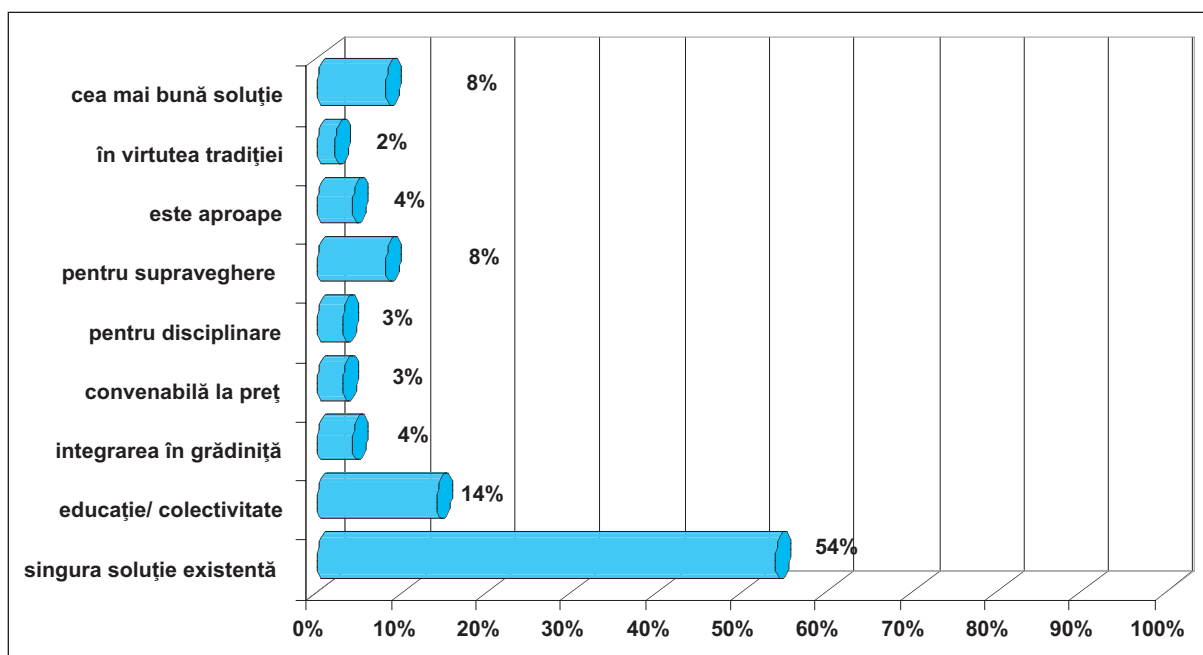
Se pare că, motivul reluării serviciului într-o proporție atât de mare, înainte de împlinirea vârstei de 2 ani a copilului, nu a fost lipsa dreptului la concediul de îngrijire, pentru că, așa cum se remarcă în **figura 36**, 76% dintre femei au beneficiat de acest drept. Femeile și-au motivat decizia de a relua serviciul din motive de bani (62%), din teama de a nu pierde serviciul (45%), pentru cariera profesională (29%) sau din cauza plictiselii și monotoniei (16%) (**figura 36**).

Figura 36. Ați reluat serviciul înainte de vârsta de 2 ani a copilului pentru că:

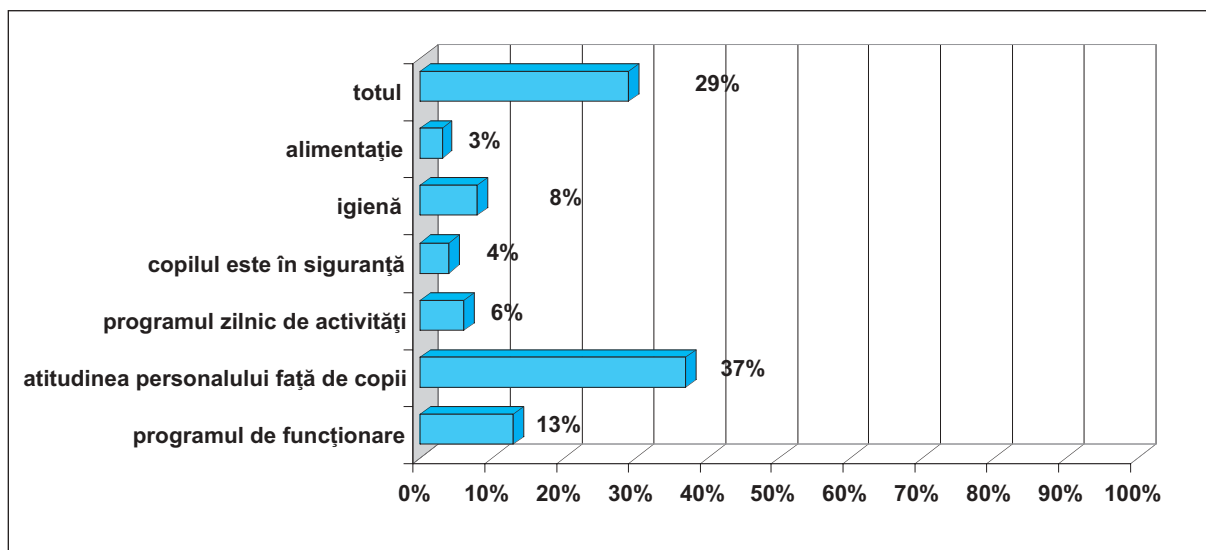
Părinții care utilizează creșa au fost rugați să indice cel mai important motiv pentru alegerea acestei soluții de îngrijire a copilului. Majoritatea părinților au ales creșa pentru că era singura soluție existentă (54%); 14% au ales creșa pentru educație sau/și obișnuire a copilului cu colectivitatea; 8% dintre părinți au considerat că, creșa este cea mai bună soluție pentru îngrijirea copilului (**Figura 37**).

Figura 37. De ce ați ales creșa?

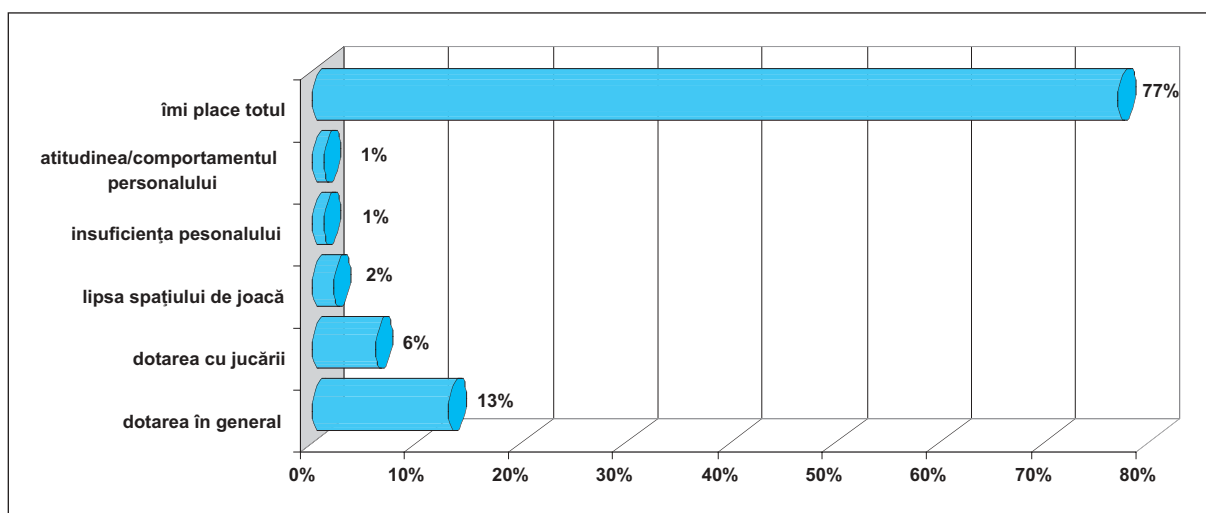
Utilizatorii creșei au fost întrebați dacă sunt mulțumiți de serviciile pe care le furnizează creșa și care aspecte le plac cel mai mult. Cei mai mulți dintre părinți au apreciat atitudinea personalului față de copii (figura 38).

Figura 38. Ce v-a plăcut în această creșă?

La întrebarea „Ce nu v-a plăcut în creșă?” 77% dintre părinți au răspuns că le place totul. Ca aspecte negative sunt menționate spațiul inadecvat, în general, și jucăriile insuficiente (figura 39).

Figura 39. Ce nu v-a plăcut?

Percepția părinților în ceea ce privește îngrijirea și educarea copiilor, surprinde față de datele culese. Afirmatia „îmi place totul” la 77% dintre părinți exprimă mai degrabă incapacitatea acestora de a putea evalua un aspect concret privind îngrijirile acordate în creșe și mai puțin satisfacția față de toate serviciile oferite de creșe. Este de menționat și faptul că, mulți părinți au fost surprinși că li se cere părerea despre ce le place și ce nu le place în creșă sau că, în general, li se cere părerea. Operatorii de interviu au menționat faptul că, tații chestionați erau mult mai puțin

dispuși să răspundă la întrebări decât mamele, la întrebările: *ce v-a plăcut și ce nu v-a plăcut?*

**Caseta 3. Cum s-au comportat părinții când au fost rugați să participe la interviuri
(relatări din observațiile operatorilor de culegere a datelor)?**

Un procent foarte mic de părinți vroia să refuze participarea pe motivul că sunt grăbiți. Unii dintre ei reveneau de la decizia lor după ce le explicam în detaliu că participarea este în interesul lor. Alți părinți, de asemenea puțini la număr, au întrebat dacă vor avea vreun folos imediat, în sensul că ar putea primi ceva gratis.

Majoritatea părinților au participat cu bucurie și erau interesați de finalitatea acestui studiu, în sensul că se va îmbunătăți situația creșelor. Au fost și părinți care s-au interesat dacă după acest studiu vor putea găsi mai multe cărți despre educația și psihologia copilului. De obicei părinții foarte tineri și la primul copil au fost foarte încântați și gata să răspundă la orice întrebări.

Unii părinți au întrebat dacă nu li se v-a întâmpla ceva rău dacă vor spune că sunt nemulțumiți de unele asistente sau chiar de asistenta șefă.

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

1. Organizarea și funcționarea creșelor

Concluzii:

Creșele sunt din anul 2001 servicii ale primăriilor. Ele funcționează în cea mai mare parte după reglementările Ministerului Sănătății, elaborate în 1974.

Reglementările pun accent pe asigurarea cerințelor epidemiologice (justificate pentru acea perioadă prin numărul foarte mare de copii în vârstă de 4-6 luni), care devin scopuri în sine, prin direcționarea și gestionarea resurselor (umane și materialelor) pe aceste cerințe ignorând nevoile de dezvoltare ale copiilor.

- ❖ Spațiile interioare sunt sumbre, monotone/nepersonalizate, cu măsuțe și scăunele care limitează activitățile, copiii nu au un loc moale, iar pentru adulți nu există destinat un loc unde să se așeze.
- ❖ Spațiul exterior este neglijat și singura amenajare constă în existența ierbii pe care copii sunt puși să stea pe pățuri.
- ❖ Bugetul actual se rezumă la asigurarea curățeniei și igienei, alimente, salarii și, doar prin excepție, sunt alocate fonduri pentru procurarea jucăriilor și a altor materiale didactice necesare activităților specifice copiilor mici. Bugetul alocat trebuie să includă achiziționarea de material didactic, consumabil și jucării absolut necesare activităților pentru educarea copiilor mici (coli mari de hârtie, creioane și crete, cartoane, păpuși, obiecte care fac posibile jocuri de imitare a activităților cotidiene din familie și comunitate, jucării de mișcare etc).
- ❖ Creșa este utilizată în cea mai mare parte de către familii care constituie „clasa de mijloc a României“ nu extrema bogată, nu extrema saracă.

Lipsa de clarificare a statutului creșei, după 2001, prin acte normative, permite continuarea funcționării neadecvate a creșelor pe caracteristicile populației căreia i se adresează.

Recomandări:

- ❖ Reglementarea funcționării creșei ca serviciu de educație timpurie centrată pe nevoile copilului.
- ❖ Orientarea managementului serviciului pe dezvoltarea copilului.
- ❖ Reconsiderarea și diversificarea categoriilor profesionale, prin includerea obligatorie a educatoarelor pentru copiii cu vârste sub 3 ani, în echipa acestui serviciu.
- ❖ Stabilirea ratei adult:copil, în funcție de vârsta copiilor, care conform cerințelor internaționale, sunt 1:4 până la 8/9 luni; 1:4 între 10/12 luni și 18 luni; 1:6 18/24 – 36 luni.
- ❖ Stabilirea adultului de referință pentru un grup de copii care să îndeplinească toate nevoile copilului, de îngrijire și educație, ținând cont că la vârstele mici orice interacțiune a copilului cu adultul este și un proces educațional.
- ❖ Rescrierea fișelor de post al personalului din echipă pe categoriile profesionale în care să se specifice competențele necesare, cerințele de formare, activitățile impuse în

acord cu îngrijirea și educarea copilului mic.

- ❖ Reorganizarea spațiilor creșei pentru a satisface nevoile de explorare, experimentare și mișcare a copiilor în totală siguranță.
- ❖ Spațiile interioare destinate activităților zilnice ale copiilor să ofere confort copiilor dar și adulților care îi însoțesc. Loc de dialog și repaos pentru adult și copil (canapea, fotolii) dușumele acoperite cu covor pentru a face posibile activitățile pe jos.
- ❖ Regândirea căilor de acces pentru a nu limita activitățile în aer liber.
- ❖ Dotarea cu echipamente și facilități pentru activități în aer liber (nisip, apă, căsuțe, băncuțe etc).

2. Evaluarea calității îngrijirilor acordate.

Concluzii:

În contextul discutării creșei, termenul „îngrijire“ include pe cel de educație sau activități educaționale.

- ❖ Pregătirea profesională de bază a personalului care are legătură directă cu copilul: medic, asistent medical, infirmieră.
- ❖ Activitățile zilnice efectuate sunt dirijate de orele de masă, de toaletă, activități de rutină care se desfășoară cu tot grupul de copii.
- ❖ Între aceste **rutine**, timpul nu este planificat pe activități ce respectă vârsta, nivelul de dezvoltare și particularitățile individuale.
- ❖ Timpul acesta se scurge pur și simplu în afara unei previziuni educaționale.
- ❖ Atunci când există jucării, ele nu sunt utilizate pe semnificații specifice sau obiective educaționale. Jucăriile sunt puse la dispoziția copiilor care nu prea știu cum să le aleagă și să le utilizeze. Cărțile sunt, de asemenea, împreună cu celelalte jucării.
- ❖ Copiii nu au posibilitatea de a învăța sensul și semnificația activității și a lucrurilor.
- ❖ Adulții sunt cei care oferă copiilor coerența existenței a ceea ce este în jur. Jucăria face posibilă înțelegerea acestui fapt și este un „element didactic și pedagogic“ pentru adult și un instrument mediator de înțelegere a realului.
- ❖ În acest context, programul în creșă este neinteresant pentru copil și nemotivat pentru adult care nu are satisfacția și bucuria progreselor obținute de copii.

Recomandări:

- ❖ Acceptarea și conștientizarea de către cei care sunt autorizați să elaboreze strategii de dezvoltare umană a ideii că educația începe odată cu nașterea - Elaborarea de strategii de dezvoltare umană de către Ministere, Departamente etc. - care să țină seama de:
- ❖ Valorizarea importanței miciei copilării în învățământul academic socio-uman.
- ❖ Instituirea unor forme de pregătire pentru personalul angajat în educația timpurie, așa cum au fost școlile de educatori-puericultori (nursery - nursing).
- ❖ Elaborarea și stabilirea unor planuri – curricula – de educare a vârstei de până în 3 ani.

- ❖ Elaborarea și difuzarea unor standarde de monitorizare a activităților creșei.
- ❖ Crearea unor centre de referință în pregătirea continuă a personalului din creșe prin înființarea unui for metodologic regional pe problema dezvoltării și educării adecvate a copilului mic.

3. Implicarea părinților

Concluzii:

- ❖ Creșa oferă îngrijiri preponderent medicale, de aceea părinții sunt și ei concentrați pe acest tip de îngrijire.
- ❖ Părinții sunt utilizatori pasivi și receptori ai serviciilor furnizate și nu sunt solicitați la un alt comportament în sensul de a transmite experiența lor profesioniștilor din creșe, ca primi educatori ai propriilor copii.
- ❖ Părinții nu contribuie la schimbări și nu propun schimbări.
- ❖ Relațiile personal - părinți se desfășoară într-o dinamică redusă.

Recomandări:

- ❖ Consiliul de administrație al creșei să includă obligatoriu în componența sa și un număr de părinți și alți membri din comunitate.
- ❖ Să existe în creșă o Cameră a Părinților folosită atât pentru dialogul cu personalul cât și pentru crearea unei legături mai strânse între părinți, iar creșa să devină și un serviciu de referință educațională pentru părinți.
- ❖ Părinții se pot constitui astfel într-un grup/asociație care să devină suport comunitar.
- ❖ Creșele pot sprijini și familiile în dificultate prin serviciul social al primăriilor prevenind neglijarea copilului.

Recomandările sunt înfățișate sintetic într-o abordare integrată a copilului în **Figura nr. 1 - Modelul ecologic de abordare a educației timpurii în servicii de îngrijiri, prezentate în Partea a II-a.**

PARTEA a II-a

STANDARDE ȘI BUNE PRACTICI ÎN CREȘE ȘI SERVICII PENTRU EDUCAȚIA COPILOR SUB VÂRSTA DE 3 ANI

COORDONATOR: GEORGETA PALICARI

- 2004 -

GRUP DE LUCRU: **Florentina FURTUNESCU**
 Rodica NANU
 Georgeta PALICARI
 Viorica PREDA
 Ecaterina STATIVA
 Laura VIOREANU

COORDONATOR: **Georgeta PALICARI**

CONSULTANȚI: **Carmen ANGHELESCU**
 Dana FĂRCĂȘANU
 Alin STĂNESCU

TEHNOREDACTARE: **Roxana AVRAM**
 Florentina FURTUNESCU
 Rodica NANU

Mulțumim domnului Alexandru Anghel, de la Asociația de Standardizare din România, precum și doamnelor directoare din creșele din județele Argeș, Bacău, Botoșani, Buzău, Satu Mare care ne-au împărtășit din experiența lor directă în instituțiile pe care le coordonează.

CUPRINS

PREAMBUL

1. Noua viziune asupra serviciilor de îngrijiri de zi pentru copiii mai mici de 3 ani 51
2. Documente internaționale și naționale care structurează principiile educației timpurii 53
3. Premise ale abordării copiilor în serviciile de educație timpurie 53

CAP. 1 - ORGANIZAREA CREȘEI ȘI A SERVICIULUI DE EDUCAȚIE PENTRU COPIII SUB 3 ANI

- 1.1. Mandatul 55
- 1.2. Tutela administrativă și profesională 55
 - 1.2.1 Tutela administrativă 55
 - 1.2.2 Tutela profesională 56
- 1.3. Autorizarea 56
- 1.4. Admiterea copiilor 56
- 1.5. Programul de funcționare 57
- 1.6. Criterii de normare și de alcătuire a grupelor 58
- 1.7. Resurse umane 58
 - 1.7.1 Categoriile de personal. Selecție și cerințe de formare 59
 - 1.7.2 Aptitudinile personalului 64
 - 1.7.3 Alte cerințe 65
- 1.8. Gestiunea financiară 66
- 1.9. Circulația informației 66

CAP. 2- MEDIUL EDUCAȚIONAL - GHID DE RESURSE

- 2.1. Mediul fizic 69
- 2.2 Rutina zilnică 76
 - 2.2.1 Sosirea și plecarea 79
 - 2.2.2 Hrănirea 80
 - 2.2.3 Schimbarea scutecelor și menținerea igienei copilului 82
 - 2.2.4 Îmbrăcarea 83
 - 2.2.5 Odihna 83
- 2.3. Activitățile de învățare 84
 - 2.3.1 Jocul 85
 - 2.3.2 Activități artistice și de îndemânare 86
 - 2.3.3 Activități de muzică și de mișcare 87
 - 2.3.4 Activități de creație și comunicare 88
 - 2.3.5 Activități de cunoaștere 89
 - 2.3.6 Activități în aer liber 90

CAP. 3 - PARTENERIATUL CU PĂRINȚII ȘI COMUNITATEA 91

CAP. 4 - PROMOVAREA STĂRII DE SĂNĂTATE A COPIILOR 93

CAP. 5 - EVALUARE	95
GLOSAR - în sensul folosirii termenilor în lucrare	97
ANEXE (1-6)	99
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ	113

PREAMBUL

1. Noua viziune asupra serviciilor de educație destinate copiilor mai mici de 3 ani

Progresele făcute ca urmare a îmbogățirii cunoștințelor asupra dezvoltării emoționale, intelectuale, a competențelor sociale, precum și a impactului imediat și pe termen lung al evenimentelor din cursul primilor trei ani de viață, au condus la o repunere în actualitate a creșei și a altor servicii de educație destinate copiilor sub 3 ani, ca suport pentru familii.

O condiție ca, într-adevăr, creșa să devină un serviciu în favoarea familiei și a copilului este aceea de a acționa în virtutea unor principii de educație timpurie, ceea ce presupune o abordare globală, în care dezvoltarea competențelor parentale și suportul comunitar reprezintă condiții obligatorii. Mai mult decât atât, argumentele acumulate recunosc valoarea educativă a creșei, ca și a oricăror centre de educație timpurie, într-o viziune dinamică vizând o adaptare continuă a obiectivelor la nevoile și drepturile copilului.

Valorizarea unor astfel de servicii derivă din triplul lor mandat: de educație, de promovare a sănătății fizice și mintale și de dezvoltare socială.

În România, din punct de vedere legal, un părinte angajat beneficiază de concediu pentru creșterea și îngrijirea copilului în vârstă de până la doi ani. Totuși, în multe familii, din constrângeri profesionale sau financiare, copilul nu poate să se bucure de dreptul său de a sta cu unul din părinții săi până la împlinirea acestei vârste. Oricum, mai devreme sau mai târziu, mulți părinți ai copiilor sub 3 ani doresc să folosească un serviciu de îngrijire de zi, fie pentru că sunt ocupați să-și câștige existența sau să-și termine studiile, fie pentru că doresc să ofere copilului lor posibilitatea de a cunoaște alți copii, să fie socializat și să beneficieze de programe de educație.

Considerăm că acest context de schimbare devine astfel oportun pentru propunerea unor noi standarde de practică, standarde de calitate centrate pe satisfacerea tuturor nevoilor copilului mic, pe baza cărora, fiecare sistem de îngrijire de zi să-și elaboreze proiectul instituțional.

În prezent, în lume, serviciile de îngrijiri de zi pentru copii sunt foarte diversificate, în funcție de nevoile comunității, motiv pentru care standardele de față au fost gândite ca fiind comune pentru orice tip de astfel de servicii, în spiritul educației timpurii.

Orice serviciu de îngrijire pentru copilul sub 3 ani va trebui să funcționeze pe baza *cunoașterii și respectării drepturilor copilului*, redefinindu-și atribuțiile în spiritul cerințelor educației timpurii.

Creșa și orice alt serviciu alternativ public sau privat destinat copiilor până la trei ani va funcționa pentru acești copii după aceleași standarde pentru educația timpurie, prevăzute a fi ținte de atins în vederea îmbunătățirii continue a calității acestor servicii care să fie cât mai adaptate nevoilor copiilor mici.

Experiența din țara noastră, rezultată în urma realizării unui program de educație timpurie în creșă, arată că există atât disponibilitatea profesioniștilor din creșă pentru dezvoltarea unor bune practici în îngrijirea timpurie a copilului, cât și participarea părinților și susținerea comunitară a instituțiilor. Rezultatele bune obținute s-au datorat unei intensive formări a conducătorilor de creșe și a unor decidenți, oferirii unor finanțări suplimentare pentru crearea unui mediu fizic apt practicilor de educație timpurie, precum și informării și atragerii sprijinului administrației locale, prin oferire de fonduri pentru copiii ai căror părinți nu au avut posibilitatea dovedită de a plăti alocația de hrană care a fost suportată din bugetul local. Accesul egal la aceste servicii, inclusiv al

copiilor din familii în dificultate, s-a dovedit a fi benefic pentru valorizarea statutului parental, reprezentând un sprijin pentru ieșirea unor familii din criză și, totodată, o alternativă de prevenire a instituționalizării.

În prezent, creșele funcționează după reglementări care au fost elaborate în urmă cu mai bine de 30 de ani. Aceste reglementări nu mai sunt actuale nici sub aspect administrativ și nici ca mediu prielnic pentru promovarea educației timpurii. Prin Legea bugetului de stat nr. 216/2001, creșele au trecut din subordinea direcțiilor de sănătate publică în aceea a primăriilor în raza cărora se aflau amplasate. Această trecere a modificat finanțatorul, denumirea și structura de personal a creșei, provocând inadvertențe și incompatibilități care au dus la perturbarea activității deoarece transferarea creșelor din sistemul sanitar (unde erau definite ca unități sanitare) în subordinea administrației publice locale nu a fost însoțită de redefinirea mandatului și a modului lor de organizare și funcționare.

Se resimte astfel necesitatea elaborării și implementării unor noi reglementări în funcționarea creșelor, nu numai din punct de vedere administrativ, ci și tehnic, sub raportul punerii în acord cu concepțiile noi despre dezvoltarea copilului mic și despre importanța abordării profesionale și integrative a educației.

Standardele pot stimula îmbunătățirea serviciilor doar în măsura în care generează nemulțumire față de practica prezentă și convingerea că o schimbare este necesară. Aceste standarde oferă o bază de analiză și evaluare calitativă a practicilor, a premiselor care le-au fundamentat și, mai ales, a performanțelor furnizorilor acestui tip de servicii.

Grupul nostru de lucru care are o reprezentare multidisciplinară și multiinstituțională a inclus, în calitate de resurse, atât profesioniști care lucrează cu copiii sub trei ani, cu experiență și reușite în programele aplicate, cât și potențiali beneficiari ai acestor servicii.

În toate țările, serviciile de educație timpurie folosesc *standarde/ghiduri de practică/recomandări/coduri de calitate/referențiale/standarde profesionale* avizate de autorități centrale care au responsabilitatea asigurării calității acestor servicii. Indiferent de denumirea dată, ele reprezintă repere pentru managerii și profesioniștii care lucrează în astfel de servicii, pentru beneficiari, organisme tutelare, precum și pentru comunitatea locală.

Structurarea lor vizează precizarea obiectivelor/standardelor de calitate, a procedurilor și metodelor folosite, precum și a criteriilor de evaluare.

Scopul unor astfel de repere, cu elaborarea, totodată, a unor proceduri/indicatori de apreciere a calității, permite atât autoevaluarea, cât și evaluarea făcută de către organismele mandatate. Stabilirea gradului în care ele satisfac nevoile celor cărora li se adresează conduce la îmbunătățiri continue prin aplicarea unor măsuri preventive sau corective.

Caracterul obligatoriu al unor astfel de prevederi din cele mai multe țări europene se referă la obiectivele și procedurile care fac obiectul unor reglementări departamentale (curriculum, securitatea mediului, promovarea sănătății), la avizarea funcționării și autorizarea periodică a tuturor serviciilor de îngrijire de zi a copiilor. Aceasta se face ținând seama de îndeplinirea cerințelor prevăzute ca obligatorii, atât pentru serviciile publice, cât și pentru cele private. Pentru că la noi populația generală/părinții au avut extrem de puține contacte cu noile teorii privitoare la dezvoltarea copilului, ne putem aștepta ca presiunile de schimbare să nu vină din partea lor; în aceste condiții, interesul și efortul profesioniștilor și al decidenților pentru a elabora și promova noi standarde trebuie încadrat în contextul social dat.

Rămâne de parcurs drumul definirii/redefinirii mandatului și a tutelei profesionale a creșelor și a altor servicii destinate copiilor până la trei ani, iar, în acest demers, cadrul propus în materialul de față sperăm să fie un sprijin sau cel puțin un punct de plecare.

Însă, pentru ca recomandările de bună practică propuse, bazate pe argumente științifice noi și pe experiența pozitivă a altor țări, inclusiv a celor din perimetrul nostru geografic, să poată deveni operaționale, este necesară includerea dezvoltării creșelor - ca servicii alternative de sprijin al familiei - într-o strategie națională și în planurile de acțiune locale de promovare a copilului și a copilăriei.

2. Documente internaționale și naționale care structurează principiile educației timpurii

Principiile pe care se bazează recomandările de față sunt fundamentate pe datele literaturii noi de specialitate din alte țări, precum și pe următoarele documente internaționale și naționale privitoare la copil și la drepturile sale:

- Convenția cu privire la drepturile copilului, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 20 noiembrie 1989, la New York, ratificată de România prin Legea nr. 18/1990 republicată;
- Declarația Conferinței Mondiale de la Jomtien, 1990, referitoare la Educația pentru toți;
- Declarația de la Salamanca, 1994, cu privire la realizarea școlii de tip incluziv, la accesibilitatea, participarea și calitatea unei educații pentru toți;
- Recomandarile adoptate de Consiliul Comunității Europene în 1992;
- Hotărârea Guvernului nr. 539/ 2001 pentru aprobarea Strategiei guvernamentale în domeniul protecției copilului în dificultate (2001 - 2004) și a Planului operațional pentru implementarea Strategiei guvernamentale în domeniul protecției copilului în dificultate (2001 - 2004);
- Acte cu caracter normativ privitoare la înființarea și funcționarea serviciilor destinate copilului (vezi **Anexa nr. 1**).

3. Premise ale abordării copilului în serviciile de educație timpurie

Într-o accepțiune generală, **educația** este *procesul prin care se realizează formarea și dezvoltarea personalității umane*. Ea constituie o necesitate pentru individ și pentru societate. Ca urmare, aceasta este o activitate specific umană, realizată în contextul existenței sociale a omului și, în același timp, este un fenomen social, o condiție a perpetuării și a progresului societății. Așadar, educația se raportează, în același timp, la societate și la individ. **Educația timpurie, ca primă treaptă de pregătire pentru educația formală, se ocupă de formarea copilului de la naștere până la intrarea în sistemul de învățământ obligatoriu (6 ani) și ține cont de caracteristicile psihologice ale dezvoltării fiecărui copil.**

Educația timpurie pornește de la ideea că vârstele mici constituie baza dezvoltării personalității și că, pentru reușita educațională a copilului, este necesar să fie antrenați implicit toți agenții care au influențe asupra copilului, respectiv familiei, instituțiile educaționale și comunitatea.

Educația timpurie presupune deci **implicarea structurală a familiei și a comunităților în responsabilitățile privind educația copilului.**

Educația timpurie are ca referințe următoarele principii și valori:

- ❖ Fiecare copil este unic, cu nevoile lui specifice și particulare. Nevoile copilului sunt cerințe importante pentru educație, sunt diferite de la un copil la altul și de la o perioadă la alta, deci

abordarea lui nu poate fi generală, ci specifică fiecărui copil în parte.

- ❖ Educația este continuă, ea începe în primele momente ale vieții și durează cât aceasta;
- ❖ Fiecare act de îngrijire este un demers educativ, iar interacțiunea activă cu adultul este definitorie;
- ❖ Dezvoltarea copilului este dependentă de ocaziile pe care i le oferă rutina zilnică, interacțiunea cu ceilalți, organizarea mediului și a activităților de învățare;
- ❖ Învățarea copilului mic se realizează prin explorări și experiențe în situații de joc;
- ❖ Dreptul la șanse egale presupune accesul la servicii de calitate, iar universalitatea accesului la serviciile de educație timpurie trebuie garantată de politicile naționale.

Serviciile de calitate pentru copilul mic trebuie să garanteze respectarea și promovarea unor valori și drepturi fundamentale precum cele de:

- A crește în propria sa familie
- A duce o viață sănătoasă, în bucurie și stare de bine
- A dezvolta:
 - stima de sine,
 - spontaneitatea exprimării,
 - respectul față de copil ca individ și față de familia sa,
 - demnitatea și autonomia,
 - încrederea în sine și dorința de cunoaștere,
 - sociabilitatea, prietenia și cooperarea cu ceilalți,
 - diversitatea culturală,
 - parteneriate educaționale cu părinții și comunitatea,
 - cunoașterea și respectarea drepturilor lui de către familie și societate.
- A beneficia de:
 - un mediu pedagogic și de îngrijire stabil, stimulat și adaptat,
 - îngrijirea de către profesioniști calificați, competenți și deschiși la schimbare.

Etapele dezvoltării copilului sunt următoarele:

Perioada de nou-născut	perioada de sugar	copil mic (antepreșcolar)	preșcolar
de la naștere la 27 de zile	de la naștere la un an	între 1 an și 3 ani	de la 3 la 6 ani

CAPITOLUL 1

ORGANIZAREA CREȘEI ȘI A SERVICIULUI DE EDUCAȚIE PENTRU COPIII SUB 3 ANI

1.1. Mandatul

Creșa este o instituție publică sau privată care are ca misiune educarea/îngrijirea într-o abordare integrată a copiilor în vârstă de până la trei ani, pe perioada din zi cât părinții sunt ocupați sau când familia dorește o alternativă corespunzătoare pentru educația copilului.

Centrul de îngrijiri de zi este un serviciu care face parte din sistemul de servicii de protecție a copilului și care asigură educarea și îngrijirea pe o perioadă din zi a copiilor cu risc sau în dificultate în condiții cât mai apropiate de mediul familial, în vederea prevenirii instituționalizării lor.

1.2. Tutela administrativă și profesională

1.2.1. Tutela administrativă

Consiliul local asigură, potrivit competențelor sale, condițiile materiale și financiare necesare pentru buna funcționare a instituțiilor și a serviciilor publice de educație și sănătate, de sub autoritatea sa, având tutelă administrativă.

- În scopul bunei desfășurări a activității administrative în creșe, se poate constitui, prin **hotărâre a consiliului local, cel puțin un centru bugetar - creșe**, cu personalitate juridică, prin care se finanțează creșele de la nivel local.
- Consiliul local primește raportările lunare legate de activitatea și frecventarea creșelor, stabilește bugetul acestora în colaborare cu conducerea creșei, în funcție de numărul de copii înscriși și eventual îl suplimentează la rectificarea bugetară, în funcție de numărul cererilor de înscriere, pentru a putea fi onorate și alte solicitări;
- Autoritățile administrației publice locale de pe teritoriul județului și din București asigură înființarea, organizarea și funcționarea serviciilor publice specializate de sprijin și asistență pentru prevenirea situațiilor care pun în pericol securitatea și dezvoltarea copiilor, inclusiv a celor în vârstă de până la trei ani, printre aceste servicii aflându-se și centrele de îngrijiri de zi. În cadrul serviciului public specializat pentru protecția copilului, se organizează și funcționează centre de îngrijire de zi, conform reglementărilor în vigoare;
- Centrele de îngrijire de zi pot fi înființate și gestionate și de către Organismele Private Autorizate să desfășoare activități în domeniul protecției copilului, conform reglementărilor legale în vigoare privind criteriile și procedurile de autorizare a organismelor private care desfășoară activități în domeniul protecției copilului.
- Ministerul Sănătății, prin unitățile sale descentralizate, respectiv direcțiile de sănătate publică teritoriale, va urmări respectarea legislației în vigoare referitoare la igiena colectivităților/comunităților de copii.

Descriptorii menționați pentru creșe sunt valabili pentru orice serviciu de educație destinat copilului sub 3 ani.

1.2.2. Tutela profesională

La nivelul consiliului local, asistența metodologică și monitorizarea educațională nu sunt explicit formalizate și nu există încă instanțe abilitate pentru a evalua creșa/centrul de zi din punct de vedere al calității serviciilor specifice (educație, îngrijire) pe care le oferă.

Ministerul Educației și Cercetării, în calitate de autoritate centrală în domeniul educației, ar fi de dorit să își extindă aria de competență metodologică și asupra serviciilor destinate copiilor până la trei ani. La nivelul inspectoratelor școlare județene, pot fi desemnate persoane abilitate să îndrume și să evalueze periodic creșa din punct de vedere al activităților de învățare, conform recomandărilor asupra educației timpurii.

1.3. Autorizarea

În prezent, pentru a putea funcționa, creșa necesită, conform reglementărilor în vigoare, următoarele autorizații:

- a) autorizația sanitară de funcționare;
- b) autorizația sanitar-veterinară;
- c) autorizația de mediu;
- d) autorizația de prevenire și stingere a incendiilor;
- e) autorizația de funcționare din punct de vedere al protecției muncii;
- f) aprobare de la primărie;
- g) aprobare de la Inspectoratul școlar județean/al Municipiului București;
- h) autorizație de la Biroul Unic al Camerei de Comerț și Industrie, pentru serviciile private;

1.4. Admiterea copiilor

Orice copil are dreptul de a fi înscris într-un serviciu pentru educație timpurie, atunci când părinții săi aleg această alternativă.

- Admiterea copiilor în creșă se va face la solicitarea părinților, în limita locurilor disponibile. Dacă solicitările depășesc oferta, se vor întocmi liste de așteptare în ordinea depunerii cererilor.
- Admiterea copiilor pentru centrele de îngrijiri de zi se va face după criteriile stabilite de autoritățile cu atribuții în protecția drepturilor copilului.
- Părinților li se vor pune la dispoziție orice fel de informații despre programul unității, despre activitățile pe care le desfășoară, calificarea personalului etc.
- Părinții pot să viziteze creșa ori de câte ori doresc, fără a anunța în prealabil, dar fără a perturba activitatea copiilor.
- Părinții pot fi puși în legătură cu alți părinți ai căror copii au frecventat sau frecventează creșa, pentru a cere referințe.
- Nu se acceptă selectarea copiilor după criterii discriminative: etnice, sociale, religioase.
- Creșa este accesibilă în egală măsură și copiilor cu dizabilități, care nu au contraindicație medicală de a frecventa un serviciu public obișnuit.
- Părinților li se vor pune la dispoziție numele și numerele de telefon ale persoanelor responsabile din unitate, precum și regulile după care aceasta funcționează.
- Cererea de înscriere va fi însoțită de **avizul epidemiologic**, eliberat de medicul de familie al copilului, cu 24-48 de ore înainte de a începe frecventarea creșei sau după o perioadă de

absență mai mare de trei zile. Acest aviz atestă faptul că includerea copilului în colectivitate nu prezintă risc pentru ceilalți copii. Alte documente necesare la înscriere sunt: **fișa de imunizări** și un pachet minimal de analize medicale (testare la tuberculină și examen coproparazitologic pentru copil, examen microradiografic pulmonar și RBW pentru părinți).

- Pentru copiii proveniți din familii dezavantajate din localități în care nu există centre de zi, administrația locală și/sau direcția pentru protecția copilului vor căuta soluții pentru subvenționarea locului în creșă.
- Se recomandă a fi admiși copii care au împlinit vârsta de 6 luni, dar, ca excepție, copiii vor fi admiși începând de la 3 luni.
- Pentru sugari, vor fi create condiții de asigurare a alimentației la sân.
- Pentru succesul integrării copilului într-un serviciu de educație timpurie, este esențial ca acesta să fie pregătit înainte de a fi lăsat pentru prima dată la creșă. Astfel, părinții îl vor aduce mai întâi în vizită, îi vor arăta creșa, personalul și copiii.
- În primele săptămâni, părinții vor rămâne un timp cu copilul, pentru a-i diminua reacția la separare. Perioada în care părinții vor lipsi de lângă copil va crește treptat, până când acesta se va obișnui cu programul.
- Copilul nou admis va fi observat cu deosebită atenție în primele zile și va fi sprijinit în integrarea în activitățile din creșă; personalul va avea o atitudine încurajatoare, favorizând adaptarea.
- Se recomandă ca educatorul* să petreacă un timp cu familia și copilul, eventual să facă o vizită la domiciliu înainte de a-i fi încredințat pentru prima dată copilul. Astfel, părinții vor fi mai liniștiți când vor lăsa copilul la creșă, iar acesta va avea sentimentul că se află printre prieteni.
- În primele săptămâni, părinții vor fi avertizați asupra existenței, cu mare probabilitate, a unor reacții negative din partea copilului și vor fi încurajați să depășească cu blândețe și răbdare această opoziție firească a copilului de a se desprinde de ei pentru un timp.

1.5. Programul de funcționare

Programul de funcționare va fi flexibil, urmărind acoperirea nevoilor părinților și respectarea drepturilor copilului.

- În creșe se asigură un program de 12-16 ore zilnic, fără a impune părinților respectarea cu strictețe a orei de venire sau de plecare.
- Se va recomanda părinților ca, în limita posibilităților, să nu lase copilul la creșă mai mult de 10 ore pe zi. Părinții nu vor fi încurajați să lase copilul la creșa săptămânală.
- Dacă există cereri și condiții corespunzătoare, se va asigura o alternativă de a găzdui copii și pe timpul nopții, în zilele de odihnă sau de sărbători legale.
- La plecare, copilul va fi încredințat numai persoanelor menționate în cererea de înscriere.

***educator** = persoana care vine în contact nemijlocit cu copilul, desfășurând activități integrate de îngrijire - educare.

1.6. Criterii de normare și de alcătuire a grupelor

Mărimea creșei, a grupei și raportul optim copil-adult*

În organizarea grupelor, trebuie avută în vedere obținerea unei ambianțe optime pentru dezvoltarea și educarea copilului, ca și certitudinea că fiecare copil este observat și îndrumat conform nevoilor sale firești.

- Numărul de copii care frecventează o creșă nu va fi mai mare de 50.
- În creșă se recomandă împărțirea copiilor, fie în **două tipuri de grupe**: grupa târâtorilor, cuprinzând copii de la 6 la 18 luni și grupa mergătorilor (18-36 de luni), fie în **trei tipuri de grupe**: sugari, copiii de 1 - 2 ani și copiii între 2 și 3 ani.
- În funcție de vârsta copiilor, se va stabili raportul adult/copil și mărimea maximă a grupei conform recomandărilor din tabel.

TABELUL nr. 1

Recomandări privind raportul adult*/copil și mărimea maximă a grupei

Vârsta copiilor	Raport adult*/copii pe tură	Mărimea maximă a grupei
Sugari	1/4	10
Copii de 1 - 2 ani (târători)	1/5	15
Copii de 2 - 3 ani	1/6	15

Criterii de alcătuire a grupelor

- Sunt permise grupe mixte; în general, frații sau prietenii de vârste diferite nu se vor despărți
- Raportul adult/copil va crește când în grupă există copii cu nevoi speciale eligibili pentru creșa obișnuită.

1.7. Resurse umane

Personalul angajat în creșă/centrul de îngrijiri de zi reprezintă resursa cea mai importantă pentru dezvoltarea copilului mic.

Întregul personal va cunoaște și practica noul model de educație timpurie și va asigura securitatea copiilor și promovarea unui stil de viață sănătos în spiritul respectării Convenției cu privire la drepturile copilului.

- La încadrarea cu personal se va urmări asigurarea unui raport optim adult/copii, conform recomandărilor din tabelul nr.1;
- toate activitățile din creșă vor avea ca principiu fundamental munca în echipă;
- se va urmări formarea inițială și continuă a personalului pentru abordarea globală a copilului în spiritul principiilor educației timpurii; pregătirea continuă va viza, în afara dezvoltării competențelor de educație, îngrijire, socializare, și crearea unor comportamente favorabile educării și susținerii familiilor pentru integrare comunitară;
- se va respecta autonomia educatorilor în adaptarea curriculum-ului la necesitățile de grup și individuale ale copiilor;

*adultul = orice persoană cu vârsta mai mare de 18 ani care se relaționează direct cu copiii

- personalul va fi instruit și va respecta cu strictețe regulile de deontologie profesională;
- personalul se va relaționa cu ușurință și constructiv cu ceilalți membri ai echipei, cu copiii, părinții și comunitatea;
- se va urmări asigurarea stabilității personalului și se vor asigura posibilități de dezvoltare a carierei.

1.7.1. Categoriile de personal. Selecție și cerințe de formare

Toți membrii echipei vor avea bine definite rolurile lor și își vor desfășura activitatea în conformitate cu proiectul instituțional stabilit și, deci, cu misiunea, scopul și politica serviciului, cu referire specială la dezvoltarea copilului și educația lui timpurie.

Enumerarea atribuțiilor și responsabilităților nu are un caracter limitativ.

Coordonatorul creșei reprezintă **autoritatea permanentă** care răspunde de organizarea activității, a personalului, de calitatea îngrijirilor acordate copiilor, într-o abordare integrată a educației timpurii; de asemenea, el reprezintă organizația în relațiile cu alte instanțe.

Cerințe: Se recomandă studii superioare de profil socio-uman, dar se acceptă **cel puțin** studii medii de profil psiho-pedagogic, de asistență socială sau sanitar și o formare continuă centrată pe dezvoltarea copilului mic, complementară profilului (respectiv pedagogică sau de puericultură), cu cel puțin 2 ani de muncă cu copii. De asemenea, coordonatorul de creșă va avea sau va urma un curs de pregătire managerială.

Atribuții și responsabilități:

- coordonează, planifică și controlează întreaga activitate a creșei, asigurând concordanța dintre scopul și obiectivele instituției și orientarea activității;
- este liantul și animatorul echipei și cultivă munca în echipă ca modalitate de bază pentru îndeplinirea obiectivelor și a filozofiei organizației;
- elaborează și aplică o strategie de abordare a activităților, centrată pe nevoile copilului și ale familiei;
- întocmește bugetul previzional și raportul asupra execuției bugetare, precum și planul de aprovizionare;
- se implică responsabil în recrutarea, animarea, formarea continuă și valorizarea personalului; are rol de model și de suport pentru angajați și stimulează participarea acestora la îndeplinirea sarcinilor echipei;
- asigură echilibrul între resursele bugetare și nevoile copiilor;
- inițiază și conduce activități de evaluare individuală și de echipă și adaptează în dinamică obiectivele și metodele utilizate;
- participă direct la educarea copiilor în situații dificile sau însoțind personalul nou încadrat;
- reprezintă creșa în fața autorității ierarhice și a altor instanțe implicate;
- verifică și/sau întocmește documentele care asigură vizibilitatea și fezabilitatea acțiunilor desfășurate;
- se asigură că fiecare angajat posedă cunoștințele necesare și și-a însușit practicile recomandate pentru a putea face față situațiilor de urgență;
- elaborează și discută cu personalul fișele de post, actualizându-le în funcție de necesități;
- angajează instituția în licitații pentru proiecte care să conducă la diversificarea și creșterea calității serviciilor acordate;
- respectă legislația muncii cu privire la angajare, durata activității, stabilirea sarcinilor, concedii;
- asigură instruirea personalului pentru protecția muncii, evitarea accidentelor și a

îmbolnăvirilor;

- asigură respectarea drepturilor copiilor și a regulilor deontologice în relațiile angajaților cu copiii, părinții, cu ceilalți membri ai echipei și comunitatea;
- organizează și participă la acțiuni ce au drept scop cunoașterea activității creșei de către părinți, eventuali finanțatori, reprezentanți ai comunității, ai autorităților locale, ai altor instituții publice;
- promovează și susține relații de parteneriat cu părinții și comunitatea.

Personal educativ / educator

Cerințe: se recomandă profesia de **educator**, dar se acceptă asistenți sociali cu experiență în munca cu copiii, sau asistenți medicali având formare psiho-pedagogică complementară, cu accent pe dezvoltarea copilului mic.

Atribuții și responsabilități:

- participă, în cadrul echipei, la definitivarea planului activităților de învățare și de rutină zilnică;
- desfășoară activitățile planificate în conformitate cu principiile educației timpurii, adaptată nevoilor și personalității copilului și specificului cultural al familiei;
- urmărește în permanență abordarea globală a copilului și respectă regulile de bună practică ce garantează calitatea serviciilor de educație timpurie integrată;
- supraveghează în permanență copiii pentru a înlătura orice risc de pericolozitate;
- urmărește dezvoltarea la copii, atât a capacității imitative, cât și a abilității de alegere, decizie și independență, cooperând și nu impunând sensul și conținutul activității;
- participă direct la alegerea jucăriilor, a materialelor și echipamentelor, cât și la organizarea spațiului, atât în interior, cât și în exterior;
- cunoaște manifestările bolilor intercurente, poate acorda primele îngrijiri și semnalează eventualele probleme de dezvoltare și sănătate;
- comunică sistematic cu familia și participă la deprinderea abilităților de îngrijire/educare a părinților;
- participă activ la reuniunile profesionale de echipă, la adaptarea programului la specificul grupei și al fiecărui copil;
- completează toate documentele din domeniul său de activitate;
- participă la evaluarea nevoilor de formare a personalului și la procesul de formare continuă;
- respectă regulile deontologice ale profesiei sale.

Asistent medical

Cerințe: școală postliceală sanitară sau echivalentul.

Atribuții și responsabilități:

- asigură calitatea îngrijirilor acordate copiilor din perspectiva competențelor sale;
- urmărește respectarea standardelor de igienă și a circuitelor;
- întocmește meniul săptămânal;
- controlează zilnic blocul alimentar, supraveghează, sub raportul igienei, prepararea hranei în conformitate cu meniul săptămânal stabilit și avizează orice modificări ale acestuia dictate de situații conjuncturale, pentru a asigura diversitatea alimentelor, corectitudinea structurii meniului, a preparării, distribuiri și păstrării alimentelor;
- efectuează triajul epidemiologic zilnic și supraveghează starea de sănătate și de igienă individuală a copiilor, ca și efectuarea examenelor de bilanț, a vaccinărilor;

- păstrează legături permanente cu părinții și participă la acțiunile de informare/educare a acestora;
- stabilește circuitul informațional cu alte instanțe de sănătate;
- întocmește evidența zilnică a copiilor absenți din motive medicale, urmărind ca revenirea acestora în colectivitate să fie condiționată de avizul epidemiologic favorabil, eliberat de medicul de familie;
- ține evidența examenelor medicale periodice efectuate de personalul angajat, conform reglementărilor Ministerului Sănătății;
- execută activitățile de statistică sanitară (completarea SAN, calcularea indicilor de morbiditate și de dezvoltare fizică);
- acordă primul ajutor în caz de urgență (**în mod obligatoriu, cunoaște și stăpânește manevrele și tehnicile de resuscitare cardio-respiratorie și de acordare a primului ajutor în cazul aspirației de corp străin**) și supraveghează transportul copiilor la unitățile sanitare;
- instruește personalul cu privire la acordarea primului ajutor;
- supraveghează efectuarea tratamentelor intercurente prescrise de medic și le consemnează în fișa copilului.

Este obligatoriu ca în creșă să existe un asistent medical pe toată durata programului!

Asistentul social*

Cerințe: se recomandă studii superioare, dar se acceptă cel puțin colegiu.

Atribuții și responsabilități:

- evaluează nevoile copilului și ale familiei;
- contribuie la elaborarea planului de intervenție pentru respectarea nevoilor reieșite din evaluare;
- ajută părinții în utilizarea altor resurse comunitare;
- ajută părinții în depășirea unor crize familiale;
- exercită funcția de manager de caz în situații de risc ale copilului și familiei.
- ține legătura permanentă cu Direcțiile pentru Protecția Drepturilor Copilului.

Administratorul

Cerințe: obligatoriu studii medii și bacalaureat. Se recomandă recrutarea de persoane cu studii de profil economic, dar se acceptă personal cu orice tip de studii medii, cu experiență de cel puțin doi ani în gospodărirea unei unități pentru copii. Administratorul va avea sau va urma un curs de pregătire în domeniul administrativ.

Atribuții și responsabilități:

- asigură aprovizionarea, în funcție de planificările și de solicitările coordonatorului, cu produse alimentare, de igienizare, combustibil, după caz, obiecte de gospodărire;
- se ocupă de problemele gospodărești ale creșei, conduce lucrările de întreținere și reparare;
- ține evidența inventarului după normele în vigoare, întocmește - în echipă - inventarul pe departamente/sectoare și îl gestionează conform cerințelor de educație integrată și de sănătate/igienă;
- propune pentru casare echipamentele uzate, riscante pentru copii;
- organizează și controlează munca personalului de serviciu/auxiliar.

*cu statut permanent în centrele de zi, posibil cu statut de colaborator pentru creșele cu număr crescut de copii provenind din familii în dificultate.

■ **Personal auxiliar: bucătar, ajutor de bucătar și femei de serviciu.**

Bucătarul:

Cerințe: calificare specifică și cursuri de pregătire pe teme de alimentație și igienă a copilului până la trei ani; abilități de relaționare cu copiii, părinții și personalul creșei.

Atribuții și responsabilități:

- pregătește hrana conform meniului stabilit și a regulilor de gastrotehnice;
- respectă circuitele alimentelor și legislația în vigoare privitoare la prevenirea îmbolnăvirilor.

Ajutorul de bucătar:

Cerințe: minimum învățământul obligatoriu, pregătire legată de condiții și tehnici de igienă în creșă și abilități de relaționare cu copiii, părinții și personalul creșei.

Atribuții și responsabilități:

- ajută la prepararea hranei conform meniului stabilit și a regulilor de gastrotehnice;
- curăță vesela;
- respectă circuitele alimentare;
- înlocuiește bucătarul în caz de necesitate, respectând toate îndatoririle acestuia.

Femeia de serviciu:

Cerințe: minimum învățământul obligatoriu, pregătire legată de condiții și tehnici de igienă în creșă și abilități de relaționare cu copiii, părinții și personalul creșei.

Atribuții și responsabilități:

- efectuează curățenia zilnică și igienizarea în spațiile din interiorul și exteriorul creșei;
- respectă circuitele;
- răspunde de respectarea normelor de igienă.

■ **Personal asociat:** în afara personalului angajat permanent, se recomandă implicarea unui *medic*, a unui *psiholog* și a unui *metodist* (cadru didactic de la inspectoratul școlar), **în regim de colaborare;**

Medicul va fi prezent în creșă timp de 5-7 ore/săptămână și se va ocupa exclusiv de activitatea profilactică (primară și secundară) și de urgențe, restul responsabilităților revenind medicilor de familie:

- verifică prezentarea analizelor obligatorii la primirea în creșă, a modului în care se face triajul epidemiologic și confruntă constatările sale cu cele înscrise în fișa medicală a copilului; verifică și carnetul de vaccinări al copilului;
- verifică efectuarea examenelor de bilanț;
- consemnează în fișa copilului:
 - eventualele constatări care trebuie transmise medicului de familie sau cele care vor fi folosite pentru individualizarea atitudinii față de copil;
 - stadiul de dezvoltare fizică și neuro-psihică a copilului la venirea în creșă și în dinamică;
- stabilește alimentația în funcție de particularitățile copilului;
- verifică întocmirea meniurilor în scopul respectării principiilor unei alimentații adecvate;
- stabilește, în colaborare cu medicul de familie, eventualele tratamente/proceduri ce trebuie aplicate copilului;
- transmite medicului de familie eventualele îmbolnăviri, particularități de dezvoltare,

atitudini luate în creșă;

- verifică respectarea condițiilor de igienă și a circuitelor;
- verifică starea de sănătate a personalului și efectuarea examenelor medicale periodice, în conformitate cu reglementările Ministerului Sănătății;
- previne/constată abaterile de la normele de igienă și antiepidemice, consiliază personalul pe această temă, ia măsurile necesare;
- urmărește depistarea activă a problemelor de sănătate ale copiilor și îndrumă părinții, menține legătura operativă cu medicul de familie al copilului cu probleme;
- participă la elaborarea programului copiilor, la formarea personalului și la informarea părinților în domeniul său de competență;
- colaborează cu întreaga echipă a creșei pentru creșterea calității serviciilor în raport cu nevoile specifice ale copilului și ale familiei acestuia.

Metodistul de la inspectoratul școlar teritorial va avea pregătire în domeniul educației timpurii, va fi prezent în unitate timp de cel puțin 2 ore/săptămână și va monitoriza și adapta procesul educațional la necesitățile de educare ale copiilor; de asemenea, va contribui la creșterea competențelor parentale.

Psihologul va fi prezent în unitate timp de cel puțin 3 ore pe săptămână și va avea rol de consiliere și suport pentru personalul creșei și pentru familiile copiilor.

În cazul în care nu s-a încheiat un contract de colaborare cu un psiholog, se va apela la serviciile specializate din comunitate!

Fiecare persoană implicată în echipă va avea o fișă a postului pentru care a fost angajată, în care să fie precizate atribuțiile, responsabilitățile și limitele de competență.

- Fiecare angajat își va desfășura activitatea în cadrul atribuțiilor și limitelor de competență prevăzute în fișa postului său, dovedind permanent disponibilitatea de a răspunde nevoilor copilului;
- fișa postului va respecta liniile generale ale modelului din anexa nr. 2, dar se va adapta pentru fiecare proiect instituțional;
- pe baza fișei postului, se va efectua o evaluare internă anuală a fiecărui membru al echipei și a modului în care își îndeplinește atribuțiile și își exercită responsabilitățile;
- odată cu evaluarea, se va cerceta și gradul de satisfacție al personalului față de munca pe care o depune în organizație, de locul și rolul său în cadrul echipei;

Formarea personalului va avea caracter permanent și se va baza pe noile concepte privitoare la educația timpurie.

- Coordonatorul creșei, educatorii și asistenții medicali vor întruni cel puțin 40 de ore de formare continuă, anual.
- Administratorul și personalul auxiliar vor întruni cel puțin 20 de ore de formare continuă, anual.
- În cazul în care personalul auxiliar nu are o formare de bază orientată pe munca în creșă, instruirea acestuia se va face intensiv, imediat după încadrare, într-un interval de cel puțin 10 ore, sub îndrumarea directă a coordonatorului creșei.
- Temele cursurilor de formare continuă se vor referi în mod special la dezvoltarea copilului mic și vor fi stabilite prin evaluarea nevoilor de formare la nivel local.

- Se recomandă instituirea unui sistem național de credite, cel puțin pentru personalul care lucrează direct cu copiii și găsirea unor modalități de motivare a personalului.
- În afara cunoștințelor profesionale, tot personalul va fi instruit periodic în legătură cu protecția împotriva incendiilor, protecția muncii și va exista un plan de evacuare în caz de urgențe/calamități.

TABELUL nr. 2
Estimarea numărului și structurii pe funcții a personalului necesar
într-un serviciu cu 50 de copii

Funcția	Nr. norme/tură	Nr. total personal
Coordonatorul creșei	1 pentru tura de dimineață	1
Administrator	1 pentru tura de dimineață	1
Educatori, din care cel puțin un educator calificat	3/tură pentru grupa de copii sub 1 an și 2/tură pentru celelalte grupe	pentru 1 grupa mică + 3 grupe mari - 18 norme (1x6+3x4) pentru 2 grupe mici și 2 grupe mari - 20 norme (2x6+2x4)
Asistent medical	1 pe tura (1,5 norme)	1,5
Asistent social	1 pe unitate în centrele de îngrijiri de zi/colaborare în creșe	1
Bucătar	1 pentru tura de dimineață	1
Ajutor bucătar	1	1
Femei de serviciu	2 pentru tura de dimineață și 1 pentru tura de după-amiază	3
Medic - timp parțial	1 - (5-7 ore/săptămână)	
Metodist - timp parțial	1 - (minimum 2 ore/săptămână)	
Psiholog - timp parțial	1 - (minimum 3 ore/săptămână)	
	Nr. total angajați	28/30 personal permanent + 3/4 colaboratori

1.7.2. Aptitudinile personalului

La recrutarea personalului angajat în serviciile de educație timpurie, se va ține seama de existența anumitor aptitudini necesare pentru lucrul cu copiii mici.

- Angajarea personalului se va face prin concurs. Interviuul va fi o componentă obligatorie a concursului.
- Personalul creșei va fi instruit și va avea ca principiu de bază, în exercitarea profesiei, respectarea drepturilor copilului.
- Personalul va fi capabil să susțină interesele și educația copiilor.
- Angajații creșei, în special educatorii, trebuie să aibă o personalitate echilibrată, să respecte copiii, părinții și colegii, să le placă să își petreacă timpul în compania copiilor și să manifeste empatie, blândețe și înțelegere față de aceștia.
- Educatorii trebuie să fie entuziaști și sensibili, să accepte diferențele care există între oameni și să cultive particularitățile culturale ale familiilor din care provin copiii pe care îi au în grijă.

- Receptivitatea la nou și dorința de a-și modela calitățile, astfel încât să constituie un exemplu pentru copii, constituie un avantaj pentru angajarea într-un serviciu de educație timpurie.
- Educatorul va avea aptitudini de comunicare în echipă, cu copiii și cu familia și vor manifesta toleranță și înțelegere față de diferite comportamente; vor fi mai rezistenți la stress.
- Întreg personalul va fi sensibilizat pentru a identifica orice caz de abuz și neglijare și a-l aduce la cunoștința instanțelor responsabile.
- Întreg personalul creșei va respecta regulile deontologiei profesionale, centrându-și activitatea pe copil și va promova relații cordiale, de colaborare și susținere în cadrul echipei, între copii, cu părinții și comunitatea.
- Personalul va fi motivat să-și însușească filozofia organizației și să aplice valorile promovate de aceasta din convingere, nu din constrângere.
- Educatorul se va concentra asupra fiecărui copil, îi va vorbi cu calm și blândețe și îl va încuraja, răspunzând nevoilor sale de temperament; se va urmări educația bazată pe individualizare. De asemenea, se va urmări educarea copilului în context global și complementar abordării din familie.
- Se recomandă continuitatea învățării: educatorii își vor petrece majoritatea timpului având grijă de același grup mic de copii, în loc să îndeplinească aceeași sarcină deservind mai mulți copii din grupe diferite. În același sens, se recomandă desemnarea în fiecare an a acelorași educatori pentru grupa de copii pe care a avut-o în grijă, pentru a se stabili o relație durabilă și sigură.
- Prin comportamentul lor, educatorii vor urmări dezvoltarea atașamentului la copii și față de copii și vor promova valorile familiale și principiile organizației.
- Copiii vor fi luați în considerație ca ființe umane, li se vor respecta drepturile, personalitatea și intimitatea.
- Se va promova și respecta munca în echipă, spiritul de echipă și comunicarea.
- Se va dezvolta și promova o relație de parteneriat cu familia, iar părinții vor fi implicați și vor influența principiile și obiectivele serviciului de educație timpurie.
- Educatorii vor fi susținuți și antrenați, cultivându-se dorința de a-și îmbunătăți continuu performanțele și pentru a-și controla trăirile negative, oboseala și eventualele prejudecăți.

1.7.3. Alte cerințe

- Starea de sănătate a personalului din serviciile de educație timpurie va fi monitorizată astfel încât angajații să nu reprezinte un risc pentru copiii care frecventează serviciul.
- Personalul va fi instruit în sensul autodeclarării îmbolnăvirii, de la debutul ei.
- Se vor urmări alternative convenabile pentru angajații care se îmbolnăvesc, pe perioada bolii.
- La angajarea în serviciul de educație timpurie, se vor solicita cazierul judiciar și recomandări de la fostele locuri de muncă, de la coordonatorii cursurilor recent absolvite, de la persoane cunoscute în comunitate etc.; se interzice angajarea unor persoane care au fost penalizate pentru prejudicii aduse copilului și/sau familiei sale.

Obs.: Atribuțiile personalului și cerințele menționate sunt doar un cadru obligatoriu care va putea fi completat/adaptat particularităților fiecărui serviciu.

1.8. Gestiunea financiară

Gestiunea financiară va ține cont de reglementările în vigoare.

Se recomandă următoarea structură orientativă a bugetului:

A. cheltuieli de capital

- cheltuieli de întreținere și reparații;
- investiții

B. cheltuieli curente

- cheltuieli pentru aprovizionarea cu hrană;
- cheltuieli pentru materiale igienico-sanitare;
- cheltuieli administrative (gaz, energie electrică, apă, gunoi);
- cheltuieli pentru jucării și materiale educaționale (atenție ca ponderea lor să satisfacă necesitățile de educație timpurie);
- cheltuieli pentru medicamente și materiale sanitare;
- cheltuieli de personal;
- cheltuieli de transport

C. cheltuieli administrative

D. cheltuieli de protocol

E. cheltuieli neprevăzute

Sursele de finanțare sunt bugetare, contribuții ale părinților sau donații și sponsorizări.

1.9. Circulația informației

Performanțele unui serviciu de educație timpurie sunt influențate de circuitul informațional intern și extern.

- Înregistrarea și analiza internă și externă a activității unui serviciu de educație timpurie fac posibilă evaluarea și ierarhizarea din punct de vedere calitativ a serviciului respectiv;
- circuitul informațional intern are la bază proiectul instituțional/regulamentul de ordine interioară, evidențele primare din creșă, problemele legate de cadrul administrativ sau juridic;
- circuitul informațional extern are la bază relațiile cu instituțiile cu atribuții în domeniul protecției copilului, parteneriate formalizate - convenții de colaborare cu organizații neguvernamentale interesate, reprezentarea (campanii de informare, de vizibilitate și de cunoaștere, lobby), promovarea solidarității de proximitate prin parteneriate cu părinții, cu diferite persoane-resursă, cu diferite instanțe interesate și cu comunitatea, participarea la deciziile administrative și sociale din comunitate;
- creșa/centrul de îngrijiri de zi va dezvolta o rețea de suport profesional, putând apela la serviciile de ajutor specializat ori de câte ori are nevoie (servicii de consiliere psihologică și socială, servicii specializate de sănătate etc.). Astfel, se va urmări relaționarea cu următoarele instituții publice sau private:
 - reprezentanții abilitați ai administrației publice locale;
 - serviciile din cadrul Direcției Județene pentru Protecția Drepturilor Copilului și din sectoarele Municipiului București: serviciul de asistență și sprijin pentru prevenirea situațiilor ce pun în pericol securitatea și dezvoltarea copilului, serviciul pentru

- probleme de protecție de tip familial a copilului, serviciul de monitorizare etc.;
- instituțiile sistemului județean și al sectoarelor Municipiului București de protecție a copilului: centrul de consiliere și sprijin pentru părinți, serviciul de monitorizare, asistență și sprijin al femeii gravide predispuse să-și abandoneze copilul, centrul maternal etc.;
 - serviciile descentralizate ale ministerelor, direct sau prin intermediul Direcției Județene/de sector pentru Protecția Drepturilor Copilului, Direcția de Sănătate Publică: medici de familie, asistența de specialitate în sistem ambulator, spitale, Direcția Județeană de Muncă și Solidaritate Socială, Inspectoratele Școlare Județene și ale sectoarelor Municipiului București;
 - organismele private autorizate să desfășoare activități în domeniul protecției copilului;
 - alte instituții din afara sistemului județean de protecție a copilului: organizații neguvernamentale, biserică, poliție etc.

În creșă trebuie să existe **următoarele evidențe primare:**

- **Registrul de înscriere a copiilor în creșă** - cuprinde numele și prenumele copilului, codul numeric personal, numele și prenumele părinților, adresa stabilă și provizorie și locul lor de muncă, domiciliul copilului, data intrării copilului în creșă și vârsta lui la acel moment.
- **Registrul de prezență** - în care sunt înregistrați, pe grupe, copiii prezenți și absenți, ca și motivele absenței celor din urmă (boală, concediul sau solicitarea părinților); după acest caiet, părinții achită contribuția bănească lunară.
- **Registrul pentru înregistrarea morbidității** - în care sunt notate afecțiunile respiratorii, digestive, bolile contagioase, alte afecțiuni, ca și evidența specială (copii cu anemie, distrofie, rahitism, malformații, alergii ș.a.).
- **Registrul de evidență a medicamentelor.**
- **Registrul de meniuri și calorii.**
- **Caietul pentru evidența alocăției de hrană pentru fiecare copil.**
- **Caietul de planificare a activităților de învățare** - lista activităților desfășurate zilnic, pe grupe. Se recomandă ca programul zilnic pe grupe să fie afișat la avizier, pentru ca părinții să-l poată citi și să-și exprime eventualele dorințe.
- **Dosarul fiecărui copil, care va conține:**
 - ❖ **Fișa de înscriere**, cu datele de stare civilă, codul numeric personal, copie după certificatul de naștere al copilului și după buletinul de identitate al unuia din părinți, domiciliul copilului, numerele de telefon la care pot fi contactați părinții pe timpul zilei, atât la domiciliu, cât și la locul de muncă, numele și adresa medicului de familie al copilului, ca și numărul de telefon la care poate fi contactat; istoria copilului și eventualele probleme de sănătate existente în momentul înscrierii în creșă, informații generale despre copil: ce și când îi place să mănânce, eventuale alergii, orarul preferat de odihnă, jocuri și jucării preferate, particularități de comportament.
 - ❖ **Fișa medicală a copilului, cu următoarele puncte:**
 - Antecedente personale fiziologice și patologice și eventual antecedente heredo-colaterale patologice;
 - Fișa de imunizări a copilului, eventual copie după carnetul de vaccinări;
 - Rezumatul examenelor clinice de bilanț efectuate de către medicul de familie. Se recomandă ca rezumatul examenelor clinice de bilanț să respecte modelul prevăzut în Anexa nr. 8 la ordinul ministrului sănătății nr. 653/25.09.2001;
 - Consultațiile medicale, problemele de sănătate survenite în perioada frecventării creșei,

vaccinări, tratamente efectuate etc.

- Evidența avizelor epidemiologice de la medicul de familie la fiecare reintrare în colectivitate, după absența din motive de sănătate;
 - Bilanțul de dezvoltare a copilului în creșă.
- **Jurnalul de îngrijire zilnică**, în care vor fi trecute modificările de comportament, observații și comentarii ale educatorilor și părinților. De asemenea, în acest jurnal vor fi trecute periodic progresele înregistrate de copil și principalele etape de evoluție.

Se recomandă ca fișele de înscriere să fie păstrate pentru o perioadă de cinci ani după ce copilul a părăsit serviciul de educație timpurie. Fișa medicală și jurnalul de îngrijire zilnică vor fi înmânate părinților, odată cu plecarea copilului din creșă.

- **Dosarul fiecărui membru al personalului** - care va cuprinde fișa postului reactualizată ori de câte ori survine o schimbare, o sarcină suplimentară, și examinările medicale periodice, în conformitate cu reglementările Ministerului Sănătății, fișa de protecție a muncii.
- **Caiet de corespondență zilnică între cele două ture**, în care personalul din fiecare tură va nota zilnic, după caz, aspecte particulare, nominal, pentru fiecare copil.

Se va avea în vedere faptul că acest caiet nu înlocuiește informarea verbală a colegilor și a familiei copilului!

- **Reuniunea de echipă** se va realiza cu tot personalul, cel puțin odată pe lună. În acest cadru, se vor analiza problemele survenite în activitate, se vor căuta modalitățile de îmbunătățire continuă a calității serviciilor;
- Reuniunile echipei de profesioniști se vor ține săptămânal, când se vor elabora și adapta în dinamică planurile de activități, în funcție de rezultatele parțiale obținute și se vor personaliza tipurile de intervenții în funcție de particularitățile unor copii din grup.

Separat, în creșă vor exista următoarele documente:

- **Proiectul instituțional;**
- **Bugetul previzional anual;**
- **Planul de formare a personalului;**
- **Rapoartele de activitate ale echipei;**
- **Rapoarte financiare;**
- **Convențiile de colaborare cu organizații neguvernamentale sau alți parteneri.**

Raportările periodice din creșă sunt:

- **către Primărie:** se raportează lunar numărul de locuri existente, numărul copiilor înscriși, raportul adult/copii pe grupe, numărul de zile de funcționare, morbiditate, cazuri sociale nominal, situația încasării contribuției bănești, situația datoriilor față de furnizori, iar trimestrial se întocmește raportul de activitate al creșei, în care sunt menționate și principalele probleme;
- **către Direcția de Sănătate Publică teritorială** - raportările statistice specifice.
- **către Direcțiile de Protecție a Drepturilor Copilului**, în special în cazurile copilului în dificultate.
- **către alți parteneri interesați**, în funcție de angajamentele asumate.

CAPITOLUL 2

MEDIUL EDUCAȚIONAL - GHID DE RESURSE

2.1. Mediul fizic

Mediul fizic trebuie să stimuleze dezvoltarea și învățarea activă a copiilor, să creeze ocazii de explorare și descoperire și să vină în întâmpinarea nevoilor individuale ale acestora. El va fi organizat totodată astfel încât să asigure sănătatea și protecția copiilor, fără a le impune multe restricții.

Elementele mediului fizic

Amplasarea creșei se va face în zone favorabile dezvoltării copilului, evitării îmbolnăvirilor și accidentelor.

- Unitățile pentru educarea și protecția copiilor vor fi amplasate, de regulă, în zone ferite de poluare atmosferică și zgomot, în afara arterelor de mare circulație, iar ferestrele sălilor de grupă vor avea o orientare geografică favorabilă.
- Între clădirea creșei și accesul în curtea acesteia va fi prevăzut un spațiu suficient, acesta având un rol în reducerea influenței zgomotului stradal.
- Clădirea trebuie să fie renovată, consolidată, fără igrasie și regulat igienizată.
- Este recomandabil ca creșa să fie amplasată lângă gradiniță și școală, pentru ca părinții cu copii de vârste diferite să-i poată aduce în același timp, pe fiecare.
- Amplasarea sălilor de grupă pentru copiii mici se va face numai la parterul clădirii. Ferestrele vor fi prevăzute cu grilaje de protecție.
- Scările vor fi prevăzute cu pante pentru copiii cu handicap și asigurate pentru a împiedica accidentările.
- Clădirea va fi înconjurată cu gard de înălțime medie, fără elemente metalice periculoase și care să permită vizibilitatea în ambele direcții.
- În clădire va funcționa obligatoriu cel puțin o linie telefonică directă. Lângă telefon vor fi afișate, la loc vizibil, numerele de telefon ale instituțiilor care pot fi apelate în urgențe (salvare, pompieri, poliție).
- În interiorul clădirii, circulația părinților și a copiilor va fi separată de cea pentru activitățile administrativ - gospodărești.

La structurarea și dotarea clădirii, se va avea în vedere crearea unui climat prietenos, satisfacerea necesităților de dezvoltare și educare timpurie a copiilor și promovarea sănătății și a unui stil de viață sănătos.

Creșa va fi organizată astfel încât să existe:

A. Încăperi pentru grupele de copii: încăperi pentru primire (vestiare), spații pentru activități (săli de grupă) și/sau servirea mesei, spații de somn, camera pentru părinți)

◆ **Încăperea pentru primire (vestiar)** iluminată și ventilată natural, dimensionată astfel încât să evite aglomerația la orele de primire/plecare:

- vestiarul va fi cât mai luminos și primitor, dotat cu mobilier funcțional, adaptat vârstei copiilor și ușor de igienizat;
- încăperea va avea acces direct la un grup sanitar (cel puțin la o chiuvetă, pentru spălarea mâinilor) și va conține cuiere la înălțimea copiilor, dulapuri pentru păstrarea îmbrăcăminții

copiilor în saci individuali, mese pentru înfășurat, bănci de dimensiuni adecvate pe care să fie așezați copiii pentru a fi îmbrăcați/încălțați;

- dulapurile vor fi prevăzute cu orificii de aerisire;
- băncile vor fi confortabile și așezate de-a lungul pereților, permițând îmbrăcarea și dezbrăcarea copiilor;
- podeaua va fi acoperită cu un covor moale (pentru a amortiza eventualele lovituri prin cădere) ușor de curățat;
- va exista un avizier pentru anunțuri importante, convocări, meniul săptămânal etc., care va fi amplasat vizibil și decorat atrăgător. **Avizierul nu va înlocui comunicarea zilnică dintre personal și părinți!**

◆ **Spații pentru activități (săli de grupă) și/sau servirea mesei și spații de somn marcate distinct, cu mobilier modular:**

- Spațiul clasei va fi împărțit în cel puțin două zone: zona pentru joc liber, unde se pot desfășura activități mai zgomotoase și zona pentru activitate (învățare), unde se vor desfășura activitățile care necesită liniște și concentrare.
- În afara celor două zone, în clasă trebuie să existe colțuri privilegiate de joacă, dotate cu materiale și jucării specifice activităților pe care copiii le vor desfășura (de exemplu: colțul Căsuța păpușii, colțul Bibliotecă, colțul Artă, colțul Construcții etc.).
- Orice mobilier sau echipament care izolează copiii sau care le limitează posibilitățile de mișcare (leagăne, pătuțuri, scaune înalte etc.) trebuie îndepărtate din zona pentru joc.
- În zona pentru activitate, va fi prevăzut și un spațiu liniștit și confortabil pentru odihnă. Acest spațiu va fi dotat cu o saltea sau cu pernuțe moi pe care copiii se pot așeza și se pot odihni sau pot fi singuri cu ei înșiși atunci când simt nevoia. Spațiul poate fi amplasat lângă colțul Bibliotecă sau orice alt colț considerat mai liniștit.
- Pentru odihnă, se vor folosi paturi individualizate pentru copiii care frecventează regulat creșa și stau mai mult de 4 ore pe zi.
- Paturile vor fi concepute astfel încât să se evite accidentarea copiilor, iar aerisirea și schimbarea așternutului să se poată face cu ușurință.
- Lungimea patului va fi cu 20 - 25 cm mai mare decât înălțimea copilului. Lățimea patului va fi de două ori mai mare decât lățimea umerilor copilului.
- Copiii în vârstă de peste doi ani vor fi stimulați să se urce și să coboare singuri din pat.
- În spațiile pentru odihnă, paturile vor fi amplasate la o distanță corespunzătoare față de perete și între ele.
- Pentru copiii sub doi ani, se vor folosi pătuțuri prevăzute cu grilaj de protecție. Pentru evitarea accidentelor, se recomandă ca paturile fără grilaje să aibă o înălțime de maximum 30 cm.

Spațiul pentru întâlniri cu părinții sau persoane din afara instituției va fi amenajat primitor și atractiv pentru a încuraja și promova comunicarea și valorile familiei și a o stimula să se implice în programul creșei.

- În acest scop, se va folosi o încăpere separată care va fi mobilată cu fotolii confortabile, eventual cu canapea și/sau scaun-balansoar pentru ca părinții să-și poată legăna/alăpta copilul.
- Spațiul va fi decorat atractiv, eventual chiar cu lucrări realizate de copii, fotografiile ale copiilor, ale familiilor, cu afișe cu mesaje educative de genul: sunteți întotdeauna binevenit la noi; ideile și sprijinul dvs. ne folosesc întotdeauna; observați-vă copilul în timpul jocului.

- Va exista un avizier unde vor fi expuse informațiile importante.
- Vor fi puse la dispoziție cât mai multe materiale, cărți și jucării pe care părinții le pot împrumuta o perioadă, cărți de specialitate despre dezvoltarea și educarea copilului, despre relația părinților cu copilul, prevenirea îmbolnăvirilor, lista serviciilor de specialitate din comunitate.

B. Încăperi cu rol administrativ (bucătărie, eventual oficiu, vestiar și birou pentru personal).

- ◆ **Bucătăria** va fi dotată cu mobilier, instalații și aparatură care au legătură cu prepararea hranei adecvate vârstei copiilor, cu păstrarea alimentelor, igienizarea veselei; se vor respecta circuitele.
 - Accesul spre exterior va fi cât mai direct posibil.
 - Accesul copiilor la mașina de gătit, frigider, aparatura electrocasnică și alte accesorii periculoase va fi strict supravegheat.
 - Vesela va fi făcută din materiale rezistente care să nu se fisureze ușor, ușor de igienizat/posibil de sterilizat și cât mai estetică; tacâmurile vor fi din material inoxidabil și cu vârfuri boante.
 - Încăperea va fi prevăzută cu plase la ferestre.
 - Vor exista cel puțin două mese: una pentru pregătirea materiilor prime și una pentru alimentele deja preparate. Mesele vor fi acoperite cu un material ușor de dezinfectat și de întreținut, de preferință tablă zincată sau alt material inoxidabil.
 - Dacă creșa găzduiește sugari și nu există biberonerie separată, se va amenaja un spațiu special destinat pentru prepararea și depozitarea preparatelor din lapte, respectând circuitele.
 - Bucătaria va fi continuu aerisită și menținută într-o perfectă stare de curățenie.
- ◆ **Oficiul** pentru pregătirea/servirea de gustări. Mobilierul și instalațiile din oficiu vor consta din: un dulap închis pentru depozitarea veselei, masă acoperită cu un material ușor de dezinfectat și de întreținut, chiuveță pentru veselă, instalație de apă caldă și rece. În cazul în care spațiul nu o permite, gustările vor fi pregătite în bucătărie, respectând regulile igienice de preparare și distribuire.
- ◆ **Ghene betonate** pentru reziduurile menajere, prevăzute cu hidrant și sifon de scurgere, situate la minimum 10 metri de blocul alimentar și **prevăzute cu grilaje de protecție.**
- ◆ **Vestiarul pentru personal**
 - Personalul va avea la dispoziție un spațiu funcțional pentru schimbarea echipamentului, pentru toaletă și odihnă.
 - Spațiul respectiv va fi primitor, relaxant și prevăzut cu dulapuri individuale.
 - Fie într-o parte a vestiarului, fie (preferabil) într-un spațiu separat, se va amenaja un **birou pentru personal, cu mai multe scaune confortabile, o canapea.**

C. Spații igienico-sanitare (grupuri sanitare, băi, spălătorie-uscătorie)

- ◆ **Spațiile igienico-sanitare vor fi amplasate, dimensionate și dotate în raport cu vârsta copiilor.**
 - Pentru copiii din grupa mică până la 18 luni, târători, sala de grupă va fi prevăzută cu un

spațiu pentru schimbarea lenjeriei și o chiuvetă. Pentru copiii din grupa mare, după vârsta de 18 luni, se vor prevedea grupuri sanitare în care se vor amplasa chiuvete la o înălțime de 35 - 40 de cm, pentru spălarea mâinilor. Grupurile sanitare pentru copii vor fi separate de cele pentru personalul adult.

- Se vor prefera olițelor WC-urile dimensionate după vârsta copiilor.
 - Scaunele WC vor fi prevăzute cu un colac suplimentar de dimensiuni reduse, astfel încât să poată fi folosite de copii și vor fi separate prin paravane, pentru a respecta intimitatea copiilor.
 - Procedurile pentru schimbarea scutecelor și utilizarea grupurilor sanitare trebuie afișate pe perete, pentru ca personalul să le poată vedea la nevoie.
 - Se vor asigura următoarele obiecte sanitare: minimum o cădiță cu scurgere corespunzătoare pentru 10 copii, minimum o chiuvetă pentru 5 copii, minimum un scaun WC pentru 10 copii peste 18 luni, minimum un duș flexibil pentru 10 - 12 copii.
 - Pentru personal, se vor asigura, separat, o cabină WC și o chiuvetă pentru 20 de persoane și un duș flexibil pentru 10 persoane.
 - Pentru personalul de la bucătărie se recomandă grup sanitar separat.
 - Obiectele și instalațiile sanitare vor fi menținute în permanentă stare funcțională și de curățenie și vor fi dezinfectate periodic cu soluții clorigene în concentrație de 2 - 5%, în funcție de obiect. Pentru dezinfecție, se vor folosi 4 ștergătoare de culori diferite (1 pentru mânerele ușilor closetelor și pentru lanțurile de tras apă, 1 pentru pereți și uși, 1 pentru colacul closetelor și 1 pentru podea). Olițele vor fi spălate și dezinfectate, iar între perioadele de folosire vor fi păstrate în recipiente cu soluție dezinfectantă, acoperite complet.
 - În cadrul grupului sanitar, va fi prevăzut și un spațiu pentru depozitarea și uscarea instrumentelor și materialelor folosite la igienizare. Conducerea unității are obligația asigurării detergenților și a substanțelor dezinfectante, care **vor fi păstrate într-un loc inaccesibil copiilor**.
 - Grupul sanitar va fi dotat cu materiale igienico-sanitare (săpun, hârtie igienică, mijloace de uscare a mâinilor), precum și cu rafturi pentru păstrarea periuțelor individuale și a prosoapelor, care vor fi strict individualizate. În acest scop, se recomandă lipirea la locul de păstrare a prosoapelor și periuțelor a unor abțibilduri cu imagini simple, individualizate, pe care copii să le poată identifica ușor.
- ◆ **Spălătoria** va fi dotată cu mijloace tehnice pentru colectarea, dezinfectarea, spălarea, fierberea, uscarea, călcarea și distribuirea rufelor. Se vor asigura spații pentru depozitarea rufelor, precum și respectarea obligatorie a circuitelor separate pentru rufăria curată și cea murdară. Lenjerie se va schimba săptămânal sau ori de câte ori este nevoie.
- Pentru schimbarea copiilor, se recomandă scutech impermeabil tip pampers, dar se acceptă și scutece obișnuite.
 - Se recomandă călcarea obligatorie a lenjeriei de pat, de corp și a fețelor de masă.
 - La spălarea rufelor, se vor respecta următoarele proceduri pentru a limita riscul îmbolnăvirilor:
 - debarasarea de eventuale materii fecale și dezinfecție timp de 30 minute în soluție 0,5 - 1% substanță clorigenă de tip hipoclorit sau var cloros;
 - înmuiere cu detergenți sau săpun;
 - spălare, fierbere, limpezire.
 - **Se recomandă spălarea la mașina automată și limpezire dublă.**

- Se vor asigura haine de schimb suficiente și în bună stare. Se acceptă haine curate de schimb de acasă pentru copii, care vor fi restituite la sfârșitul zilei.

Microclimatul va asigura echilibrul fiziologic al copiilor și menținerea stării de sănătate.

- În sălile de grupă se va asigura un **cubaj** de aer de minimum 5mc pentru un copil, iar în dormitoare un cubaj de minimum 8mc pentru un copil. La calculul cubajului se va avea în vedere o înălțime a încăperilor de maximum 3 m.
- Toate încăperile destinate copiilor vor fi ventilate natural. Eficiența ventilației se va aprecia prin metode de laborator (nivelul aeromicroflorei).
- **Ventilația** prin deschiderea ferestrei se va face în timpul pauzelor, iar copiii vor părăsi încăperea sau vor fi echipați corespunzător; se poate face și permanent printr-un oberliht deschis spre plafon.

Regimul de încălzire va corespunde unui stil de viață sănătos.

- **Temperatura** în sălile de grupă și dormitoare va fi de 19 - 21 grade Celsius.
- **Oscilațiile de temperatură** din interiorul încăperilor nu vor depăși 2 grade Celsius pe perioada cât copiii se află în încăperile respective.
- **Temperatura la nivelul podelei** să fie de 19 - 20 grade Celsius.
- Diferențele dintre temperatura încăperilor destinate activității sau odihnei copiilor și cea a anexelor (coridoare, vestiare s.a.) nu vor depăși 2 grade Celsius.
- **Sistemele de încălzire** utilizate nu vor permite degajarea de substanțe toxice în încăperi. Pentru evitarea unor accidente toxice, se interzice folosirea pentru încălzire a sobelor metalice și a cărbunilor. Temperatura suprafeței de încălzire nu va depăși 70 - 80 grade Celsius, pentru a nu scădea umiditatea relativă sub 30%.
- **Corpurile de încălzire** vor fi prevăzute cu grilaje de protecție pentru evitarea accidentelor și vor fi supravegheate pe toată durata funcționării.
- În anotimpul cald, se vor folosi mijloace de reducere a însoririi directe și de intensificare a ventilației, în scopul evitării supraîncălzirii încăperilor.
- Se recomandă o **alternativă de încălzire din sursă proprie**.
- Se vor lua **măsuri de securizare a surselor de încălzire și de protecție împotriva incendiilor**.

Iluminatul va asigura desfășurarea normală a activităților și prevenirea disfuncțiilor vizuale.

- În încăperile destinate activității, se va asigura un iluminat natural direct corespunzător.
- Se va evita reducerea iluminatului natural prin obstacole (perdele netransparente sau zugrăveli de culori închise).
- Iluminatul artificial trebuie să asigure o iluminare uniformă a spațiilor în care se desfășoară activitățile, fără efect de pâlpare.
- În exploatarea sistemelor de iluminat, se vor avea în vedere prevederile normativelor referitoare la verificarea instalațiilor electrice.
- **Iluminatul artificial** va respecta reglementările legale în domeniu.

Nivelul de zgomot va respecta confortul psihic al copilului.

- Se va evita poluarea sonoră.
- Se va urmări crearea unui echilibru între zonele zgomotoase și cele liniștite.
- Dacă zgomotul este supărător datorită acusticii încăperii, se pot acoperi pereții cu materiale fonoizolante.

- **Pereții** vor fi zugrăviți în culori pastelate sau în alb și decorați cât mai stimulatив pentru copii. Pereții pot fi dublați cu materiale termoizolante. Pentru întreținerea curățeniei, pereții vor fi șterși zilnic de praf și spălați săptămânal cu soluție clorigenă diluată.

Pardoseala va fi concepută astfel încât să asigure confortul și să prevină accidentele.

- În săli de grupă, dormitoare, vestiare, camere pentru întâlniri cu părinții, se vor asigura pardoseli din materiale izoterme (dușumea, parchet) sau izolante termic (linoleum), care vor fi acoperite cu covor sau mochetă.
- Covoarele vor fi din materiale lavabile.
- Băile vor fi prevăzute cu grătare. Bucătăriile și oficiile vor avea o pardoseală ușor de curățat și care să permită spălarea de mai multe ori pe zi.
- Pardosela și covoarele din toate încăperile se vor menține în permanentă stare de curățenie, prin îngrijire zilnică sau ori de câte ori este nevoie. Grupurile sanitare vor fi dezinfectate cu soluție clorigenă, minimum de trei ori pe zi.
- Curățarea pardoselii din holuri, vestiare, săli de clasă se va face în intervalele de timp când copiii nu sunt în creșă.
- Se interzice folosirea produselor petroliere (motorină, gaz) pentru dezinfecția dușumelii sau a parchetului.

Mobilierul trebuie să ofere copilului o ambianță familială, sigură și confortabilă, să contribuie la crearea unui climat educațional favorabil și să permită modularea, după necesitățile grupei. Totodată, mobilierul va oferi condiții confortabile și pentru personal.

- Dotarea cu mobilier va fi asigurată corespunzător vârstei și dezvoltării fizice a copiilor, avându-se în vedere numărul acestora, destinația încăperilor și caracterul activităților (vezi **Anexa nr. 3**).
- Mobilierul va oferi copilului poziții comode la masă, în somn și în timpul jocului. De asemenea, se va asigura mobilier confortabil pentru personal, pentru a permite îngrijirea copiilor cu calm și atenție.
- În distribuirea mobilierului în sala de grupă, se va ține seama de cerințele pedagogice și medicale și de evitarea accidentelor. De asemenea, se va avea în vedere ca educatorul să aibă totul la îndemână și să poată supraveghea cu ușurință toți copiii; totodată, se va avea în vedere ca mobilierul să fie accesibil copiilor din momentul în care aceștia pot să-l folosească singuri, pentru a încuraja activitatea independentă și formarea bunelor deprinderi.
- Mobilierul va fi corect dimensionat, rezistent și ușor, din materiale netoxice. Va fi colorat deschis și va permite curățarea și dezinfectarea.
- Mobilierul și echipamentele trebuie aranjate astfel încât să se evite aglomerația și atât copiii, cât și adulții să se poată mișca în încăperi fără a se lovi de obiecte.
- Mesele și scaunele vor avea dimensiuni adaptate vârstei copiilor.
- Mobila trebuie să fie solidă și stabilă sau fixată în bolțuri; pe cât posibil, marginile vor fi rotunjite, pentru evitarea accidentărilor. Dacă marginile sunt ascuțite, vor fi protejate cu colțare din material plastic.
- Scaunele sau alte obiecte de mobilier vor fi așezate departe de ferestre; copiii ar putea fi tentați să se cațere și să se accidenteze.
- Dulapurile pentru jucării vor fi joase, de preferință deschise (etajere solide și stabile, fixate de perete) astfel încât copiii să aibă acces ușor la jucării, să fie tentați să le apuce, fără pericol.
- Se recomandă evitarea dulapurilor cu uși glisante.

- Aranjarea dulapurilor pentru jucării va înlesni separarea copiilor în funcție de diferitele centre de interes, formarea de grupuri mici sau desfășurarea jocului individual.
- Sala de grupă va fi dotată cu o canapea și un scaun balansoar în care educatorul poate legăna copiii obosiți.
- Se vor acoperi sau bloca spațiile mici dintre obiectele de mobilier pentru a evita accidentele.
- Se vor instala paravane pentru a împiedica accesul copiilor în spații periculoase.
- Instalațiile pentru încălzit vor fi prevăzute cu grilaje de protecție, ca și ferestrele și scările.
- Prizele vor fi prevăzute cu dispozitive de acoperire.
- Mobilierul va fi șters umed, zilnic sau ori de câte ori este nevoie pentru a se menține în stare de permanentă curățenie.

Jucăriile, materialele și echipamentele pentru învățare îi vor stimula pe copii și le vor oferi ocazia să-și exprime opțiunile și să-și dezvolte creativitatea. Ele vor fi adecvate vârstei și nivelului de dezvoltare al copilului și nu vor constitui, prin formă, dimensiuni sau natura materialului, un risc pentru sănătatea copiilor.

- Jucăriile vor fi construite din materiale ușoare (lemn, plastic, cauciuc, material textil lavabil), pentru a putea fi mânuite fără ajutorul adultului, netoxice, necasabile, durabile și fără părți detașabile sau care ar putea fi rupte ușor și înghițite sau aspirate; de asemenea, vor fi ușor de curățat și dezinfectat (vezi **Anexa nr. 4**).
- Jucăriile vor avea culori vii, forme variate și posibilitatea de a emite diverse sunete, astfel încât copilul să le deosebească după cel puțin două criterii.
- Se va avea în vedere asigurarea unui număr suficient de jucării (cel puțin de două ori mai multe decât numărul copiilor din grupă).
- Jucăriile vor fi grupate pe tipuri de activități și păstrate în dulapuri sau rafturi destinate anume acestui scop, joase, la îndemâna copiilor. Se va urmări amenajarea de spații largi, astfel încât copiii să aibă o bună vizibilitate asupra jucăriilor și să-și poată exprima opțiunea.
- Jucăriile din lemn vor fi bine șlefuite și fără părți ascuțite, iar cele din material textil vor fi din materiale rezistente inclusiv la dezinfectare și ignifuge.
- **Nu se vor utiliza pentru joacă și nu vor fi lăsate la îndemâna copiilor obiecte cu diametru sub 3 cm.**
- Jucăriile vor fi cât mai diversificate, replici ale obiectelor reale la dimensiuni mici de copil (oale, tigăi, linguri, pantofi, haine, păpuși, unelte, mașini etc.), pentru a le oferi copiilor posibilitatea de a le manevra cu ușurință și de a-și dezvolta creativitatea.
- Jucăriile vor fi verificate frecvent, iar cele rupte sau stricate vor fi retrase sau reparate.
- Jucăriile, echipamentele și materialele deteriorate, care expun la accidente, vor fi scoase din folosință.
- Jucăriile vor fi curățate, spălate și dezinfectate zilnic sau ori de câte ori este nevoie. Se vor folosi uscate.
- Se admit jucăriile personale lavabile, care vor fi etichetate și restituite.
- Copiii vor fi supravegheați pe tot timpul jocului astfel încât membrii personalului să poată interveni pentru preîntâmpinarea accidentelor.

Spațiul pentru desfășurarea activităților în aer liber va asigura dezvoltarea, învățarea activă a copilului și promovarea stării de sănătate, fără risc de accidente și îmbolnăviri.

- Terenul de joacă trebuie curățat, împrejmuț și să fie perfect vizibil pentru personal.
- Vara, va exista un loc umbros, pentru a evita expunerea excesivă la soare a copiilor.
- Suprafața de joc va fi acoperită cu materiale care amortizează șocurile: iarbă, nisip, pietriș, rumeguș în strat de minimum 8 - 10 cm.

- Spațiul de joacă va fi prevăzut cu nisipar, leagăne, tobogane, echipamente pentru cățărat, eventual piscină de dimensiuni mici, corespunzătoare vârstei copiilor, și care nu expune la accidente. Calitatea apei din piscină va corespunde normelor actuale în vigoare. În tot timpul jocului în apă, copiii vor fi supravegheați foarte strict.
- Jucăriile de exterior vor fi netoxice și lipsite de părți ascuțite, contondente sau ruginite. Sunt necesare gălețușe, lopoți, mingi.
- Se va amenaja un spațiu separat pentru copiii foarte mici, astfel încât aceștia să se miște în voie și să nu fie deranjați de copiii mai mari, cu motilitate mai dezvoltată.
- Copiii vor folosi echipamentul în mod corespunzător (de ex.: mersul în sens invers pe tobogan poate produce accidente).
- Materialele potențial periculoase vor fi ferite de accesul copiilor și toate locurile în care copiii s-ar putea contamina sau accidenta vor fi prevăzute cu grilaje de protecție, sau amplasate la distanță de terenul de joacă.
- Spațiul și echipamentul de joacă vor fi verificate zilnic. Vor fi îndepărtate obiectele ascuțite (cioburi, pietre etc.), materialele murdare, fragmentele de jucării sau jucăriile stricate. Acestea din urmă vor fi reparate. Groapa cu nisip va fi curățată cel puțin odată pe zi.
- Se vor îndepărta plantele toxice crescute pe locul de joacă.
- Nu se vor folosi insecticide și ierbicide.
- Se va amenaja o terasă sau un spațiu pentru dormit afară. Acest spațiu va fi la mică distanță de clădire, într-un loc ferit de zgomote, mai puțin însorit și, pe cât posibil, la distanță de terenul de joacă.
- Atât în interior, cât și afară, spațiul se va amenaja astfel încât persoanele care supraveghează copiii să poată vedea întreaga grupă.
- Copiii vor sta afară cât mai mult timp posibil.
- Copiii mai mari pot fi duși în grup mic (2-3 cu un conducător) la plimbare în parcurile din împrejurimi.

2.2. Rutina zilnică

Rutina zilnică reprezintă totalitatea activităților de scurtă durată, care au loc în fiecare zi, adesea de mai multe ori pe zi, efectuată cu sprijinul adulților și care reprezintă pentru copii o oportunitate de învățare, de a da sens lumii în care trăiesc, de a-și dezvolta personalitatea. **Pentru a fi însușite cu mai multă ușurință de către copil, se recomandă ca activitățile să se desfășoare într-o anumită ordine și succesiune stabilă, pentru a fi predictibile. Astfel copilul va avea repere și se va simți în siguranță.**

Pentru adulți, aceste activități reprezintă ocazia de a se relaționa cu fiecare copil, de a-l învăța să aibă față de ei sentimente de încredere și securitate, de a le descoperi și stimula aptitudinile și interesele. De aceea, activitățile zilnice trebuie valorificate maximal, pentru a se constitui în surse ale experiențelor de învățare, având permanent în vedere faptul că fiecare copil are o personalitate distinctă și reacționează în felul lui.

Activitățile incluse în rutina zilnică sunt:

1. sosirea și plecarea de la creșă;
2. hrănirea;
3. schimbarea scutecelor și menținerea igienei copilului;
4. îmbrăcarea;
5. odihna.

În creșă se va stabili un orar zilnic orientativ dar predictibil pentru succesiunea activităților, cu valoare de ghid, în funcție de numărul și vârsta copiilor din creșă, de nivelul de dezvoltare și caracteristicile nevoilor individuale ale copiilor, ținându-se seama și de preferințele părinților:

- orarul va cuprinde cadrul general de planificare și organizare a activităților zilnice de bază, cu mențiunea clară că are valoare de ghid și nu este obligatoriu;
- se va urmări coerența regimului de acasă cu cel de la creșă, cu respectarea succesiunii și predictibilitatea activităților, respectarea orarului și duratei acestora;
- în alcătuirea orarului se vor avea în vedere **îmbinarea activităților dinamice de învățare cu activități liniștite** (30 - 60 minute, de 2 ori pe zi, constând în desenat, ascultat, povestit, somn, în funcție de personalitatea și dorința copilului), ca și **îmbinarea activităților din clasă cu cele de afară**;
- orarul va fi flexibil și va ține seama atât de nevoile de grup și individuale ale copiilor, cât și de programul părinților. Nu se va impune o limită strictă de timp până la care copilul va fi adus în creșă, dar pentru crearea deprinderilor este bine să fie respectat un anumit program.
- Programul sugarilor va fi riguros individualizat.

Tabelul nr. 3
ORAR ZILNIC ORIENTATIV

ORA	SUGARI ȘI TÂRÂTORI (3-18 luni)	MERGĂTORI (18 luni-3 ani)
6.30 - 9.00	- sosire-salut - schimbarea lenjeriei/igienă individuală - micul dejun - joacă/odihnă (după nevoi)	- sosire-salut - schimbarea îmbrăcămînții/igienă individuală - micul dejun - joc individual sau în perechi/odihnă după nevoi
9.00 -10.00	- muzică, povești, jocuri interactive, activități* de stimulare a mușchilor mari - igienă individuală/tranziție, gustare	- activități la masă - muzică și mișcare* în grup - igienă individuală/ tranziție gustare
10.00-12.00	- hrănire/gustare - igienizare după nevoi - activități* de construcție, explorare cărți, jucării	- gustare - activități* pe centre: artă, joc de rol, construcții, lectură, muzică
12.00-13.00	- tranziție pentru prânz, - schimbarea lenjeriei, - spălarea pe mâini	- tranziție pentru prânz, - schimbarea lenjeriei, - spălarea pe mâini
13.00-13.30	- Prânz - spălarea pe mâini	- Prânz - spălarea pe mâini
13.30-15.00	- somn/odihnă	- somn/odihnă
15.00-15.30	- trezire/salut - schimbarea lenjeriei/igienizare după nevoi - joc* individual/în perechi	- trezire/salut - schimbarea lenjeriei /deprinderi de igienă/igienizare după nevoi - joc* individual/în perechi
15.30-16.00	- spălarea pe mâini - gustare - spălarea pe mâini	- spălarea pe mâini - gustare - spălarea pe mâini
16.00-17.00	-activități*	-activități*
17.00-18.00	- schimbarea lenjeriei/ deprinderi de igienă-joc* interactiv/lectură/muzică - tranziție, plecare	- schimbarea lenjeriei/deprinderi de igienă - activități la masă - muzică, mișcare* în grup - tranziție, plecare

* în desfășurarea activităților și a jocului, se va urmări petrecerea unui timp cât mai îndelungat în aer liber (se recomandă 6 ore pe zi atunci când vremea permite și nu sunt temperaturi extreme). Copiii vor fi scoși afară și iarna, pe o perioadă mai scurtă.

Se va avea în vedere satisfacerea necesităților de odihnă și hrană conform estimărilor menționate în tabelul:

Tabelul nr. 4
NECESARUL ZILNIC ESTIMAT DE ODIHNĂ ȘI HRANĂ PENTRU
DIFERITE VÂRSTE

Vârsta copilului	Nr. ore somn/24 ore	Nr. perioade de somn	Nr. de mese
3 - 10 luni	14 - 15 ore	3x4 -6 ore	5 - 6 mese
11-24 luni	13 - 14 ore	3x3 - 4 ore	3 mese și 2 (1) gustări
2-3 ani	10 - 11 ore	Noaptea și 1 sau 2 ore la prânz	3 mese și 1 sau 2 gustări

În derularea activităților ce compun rutina zilnică, se va avea în vedere comunicarea permanentă cu copilul și accentuarea aspectului educațional al fiecărei activități. Îngrijirea primită de un copil este parte integrantă a experienței sale de învățare. Educatorul va comunica zilnic cu părinții, fiind un „partener social“ al familiei.

2.2.1. Sosirea și plecarea

Sosirea și plecarea de la creșă se vor face într-o atmosferă calmă, veselă, astfel încât copilul să le perceapă ca firești și să nu fie supus stress-ului schimbării.

Calm sau neliniștit, timid sau îndrăzneț, rotofei sau firav, sugar sau la vârsta marilor ucenicii, cu o privire mult prea iscoditoare sau caldă și ascultătoare, copilul poate ajunge în creșă/instituția dumneavoastră și atunci, ascuns în brațele sau după fusta mamei, trăgându-o pe aceasta cu disperare de mână sau agățându-se de gâtul ei - pentru a fi sigur că nu va fi abandonat - sau pășind singur, mândru și cu multă siguranță, el va intra în sala de grupă întrebându-se cine este persoana care îl întâmpină, ce este locul unde se află și ce se va întâmpla cu el aici. De aceea este esențial ca, înainte de a fi lăsat pentru prima dată la creșă, copilul să fie pregătit (vezi Admiterea copiilor în creșă).

- **La sosirea în creșă**, educatorul va întâmpina și saluta vesel copilul și părinții, făcând ca despărțirea de aceștia să fie cât mai ușoară.
- Educatorul va avea la îndemână o jucărie care să stârnească interesul copilului.
- Educatorul va asista cu răbdare la ritualul de despărțire a copilului de părinți și îi va învăța și încuraja pe părinți să inițieze un astfel de ritual de bun-rămas. Părinții nu vor pleca niciodată pe ascuns, fără să-i spună la revedere copilului. Chiar dacă la început acesta va protesta, va înțelege cu timpul sensul acestui ritual și va avea sentimentul de siguranță, că mama și tata nu dispar pe neașteptate. Ritualul zilnic va fi folosit ca reper.
- Educatorul va colabora cu părinții pentru a asigura o tranziție cât mai ușoară între casă și creșă, avându-se în vedere că anxietatea manifestată de copii în ceea ce privește separarea de mamă, și care este maximă la 8-9 luni, poate dura ani de zile (până ce copilul are 2,5 - 3 ani sau chiar mai mult) și că este o dovadă a normalității emoționale la această vârstă. Atât despărțirea de părinți, cât și reîntâlnirea cu aceștia pot determina sentimente profunde, care se manifestă în funcție de nivelul de dezvoltare și temperamentul copilului.
- Educatorul va folosi momentele pe care le petrece cu părinții copilului, atât la venire, cât și la plecare, pentru a le comunica acestora principalele probleme legate de comportamentul copilului în ziua respectivă, va face recomandări și îi va încuraja pe părinți în relația cu

micuțului; de asemenea, la venirea copilului în creșă îi va întreba pe părinți dacă au remarcat particularități în comportamentul copilului.

- Părinții vor fi încurajați să aducă la creșă o jucărie sau un obiect preferat de copil. Astfel el se va simți mai în siguranță alături de un obiect cunoscut și îndrăgit. De asemenea, părinții vor fi încurajați să aducă fotografii de familie, care vor fi puse pe pereți, iar educatorul va discuta în timpul zilei despre părinți, astfel încât copiii să îi simtă aproape.
- Părinții vor fi invitați să vină în creșă de câte ori au ocazia și să participe la programul copilului. Transparența activității creșei este un principiu de bază, menit să crească încrederea părinților într-un astfel de serviciu.
- După plecarea părinților, educatorul va da o preocupare copilului, astfel încât să-i stârnească curiozitatea și acesta să nu aibă răgazul de a se simți abandonat sau trist.
- Educatorul va citi copiilor povești având ca subiect venirea sau plecarea, ajutându-i pe aceștia să înțeleagă că saluturile din povești sunt similare celor pe care ei le schimbă cu părinții.
- Înainte de **plecarea de la creșă**, educatorul va organiza o perioadă de tranziție, cu activități mai liniștite, în care copiii vor fi învățați și încurajați să se bucure de revederea părinților;
- Părinții vor fi sfătuiți să ia copilul la ora la care este obișnuit, astfel încât acesta să nu aștepte prea mult ora plecării, deoarece această așteptare îi va produce trăiri negative.
- Educatorul va spune neapărat „la revedere“ tuturor copiilor și părinților.

2.2.2. Hrănirea

Alimentația va respecta recomandările nutriționale în vigoare, în funcție de vârsta copilului și de anotimp, iar servirea meselor va determina formarea unor deprinderi alimentare favorabile unui stil de viață sănătos.

- În alcătuirea meniului zilnic al copiilor se va ține cont de recomandările nutriționale în vigoare și de particularitățile copiilor.
- Se recomandă, pe cât posibil, alcătuirea unei rații alimentare optime pentru fiecare copil, după o atentă observare a acestuia și în funcție de datele oferite de părinți.
- Se recomandă ca, la alcătuirea meniului, să fie antrenați și părinții, pentru realizarea unei complementarități între mâncarea de la creșă și ceea ce i se oferă copilului acasă. Părinții vor fi, de asemenea, sensibilizați/informați în legătură cu rolul educației în promovarea unei alimentații sănătoase.
- Se va alcătui unui meniu cât mai variat, pentru a acoperi nevoile nutriționale și pentru a stimula apetitul copiilor.
- Meniul va avea structură diferită în timpul unei săptămâni.
- Se vor asigura în mod obligatoriu feluri zilnice cuprinzând toate grupele alimentare, respectiv: carne și legume la o masă principală și fructe cel puțin la o gustare, proteine din lapte, ou și derivate din cereale, paste; se vor evita dulciurile concentrate (bomboane, rahat, dulceață etc.).
- Se va avea în vedere combinarea felurilor de mâncare de la mesele principale, astfel încât să fie complementare.
- Preparatele servite vor avea gust plăcut, consistență potrivită și vor fi frumos prezentate; după vârsta de un an, supa se poate înlocui de două ori pe săptămână cu salată de crudități.
- Este recomandabil ca meniul să fie diferit de la o zi la alta și cât mai diversificat.
- Copilul va mânca singur atunci când stă bine în șezut și poate mânui lingurița, iar educatorul îl va ajuta și încuraja; dacă totuși dorește să mănânce ținut în brate, i se va satisface dorința

și se va reveni blând la așezarea la masă.

- Se recomandă ca, la început, masa să formeze un corp comun cu scaunul.
- Masa în comun va începe cu masa în doi, apoi, când copiii sunt pregătiți, vor fi așezați la masa comună, cu patru locuri.
- Copilului care începe să mănânce la masa comună i se vor explica și va fi ajutat să înțeleagă regulile sociale, iar restricțiile impuse nu vor fi ca o pedeapsă, ci o consecință firească a conduitei sale care este necesar a fi ameliorată.
- Sugarilor alimentați la sân li se va crea condiția de a putea primi lapte de mamă muls și păstrat în condiții igienice în frigider sau se vor crea condiții mamei pentru a-l alăpta.
- Hrana va fi preparată în condiții de igienă maximă pentru a preveni îmbolnăvirile de natură digestivă, iar regulile pentru servirea mesei și pentru igienizarea veselei (vezi Anexa nr. 5) vor fi respectate cu strictețe.
- Meniul zilnic va fi afișat.
- Personalul va comunica mereu cu copilul. Acesta nu va fi forțat să mănânce, ci stimulat să o facă. Refuzul va fi contracarat prin oferire, nu prin impunere, cu multă răbdare, arătându-i copilului că este înțeles. O atenție specială se va acorda copiilor suferinzi de boli acute, care nu vor fi în nici un caz siliți să mănânce.
- Se va ține seama de faptul că ritualul mesei are un puternic caracter educativ, de aceea se va crea o atmosferă calmă, liniștită, pozitivă, care să îmbie copilul să mănânce.
- Alimentele oferite vor fi denumite corect și în mod repetat, pentru fixare.
- Nu li se va oferi copiilor o cantitate prea mare, pe care nu o pot mânca; se va prefera suplimentarea porției, în funcție de reacția/dorința copilului.
- După vârsta de 7 - 8 luni, copilul va fi lăsat să folosească tacâmuri boante.
- Diversificarea alimentației sugarilor se va face în strânsă colaborare cu părinții.
- Educatorul va cunoaște mâncărurile preferate ale fiecărui copil, eventuale obiceiuri alimentare, alergii alimentare, intoleranțe, iar regimul va fi adaptat acestor particularități.
- Copiii vor fi îndrumați cu răbdare și perseverență să urmeze regulile de conduită socială, să-și aștepte rândul și să coopereze.
- În timpul meselor, copiii vor fi observați și se vor nota comportamentele neobișnuite în caietul fiecăruia; părinții vor fi înștiințați despre felul în care a mâncat copilul, ora ultimei mese, mâncărurile noi oferite, eventualele probleme digestive ale copilului și atitudinea generală a acestuia față de mâncare. Educatorul va cere aceleași date părinților, când își aduc copilul la creșă.
- Colaborarea cu părinții și comunicarea zilnică pe tema alimentației copilului este esențială și constituie un mijloc de educație nutrițională și o temă de dialog în general dorită de părinți.

Programul meselor:

- Pentru sugari (până la împlinirea vârstei de un an), programul meselor va ține cont de nevoile individuale ale acestora, iar pentru copiii de peste un an mesele principale vor fi programate în momente clare și stabile ale zilei. Pentru gustări, se poate adopta un program mai flexibil.
- Copiii luați în grijă pentru 2 - 4 ore trebuie să primească o gustare; cei luați în grijă pentru 6 - 8 ore vor primi fie o masă și două gustări, fie două mese și o gustare, iar cei luați în grijă pentru mai mult de 10 ore vor primi trei mese și două gustări.
- Se vor prefera ca desert fructele sau sucurile naturale și se va evita excesul de dulciuri și de sare.

- Mesele vor fi programate astfel încât copiii să nu fie treziți din somn sau întreruși dintr-o activitate care le face plăcere; se va ține seama de „macheta” zilnică orientativă, dar programul meselor se va adapta de la caz la caz; se recomandă însă ca intervalul dintre mese să nu fie mai mic de 3 ore.

2.2.3. Schimbarea scutecelor și menținerea igienei copilului

Copiii vor fi schimbați ori de câte ori este necesar, în condiții de igienă maximă, iar personalul va valoriza aceste momente de intimitate, comunicând cu copilul. Se va avea în vedere permanent că schimbarea scutecelor, folosirea toaletei și spălatul pe mâini sunt experiențe de învățare.

- Schimbarea scutecelor oferă educatorului ocazia stabilirii unui contact prelungit cu un singur copil. De aceea este esențial ca educatorul să valorifice aceste momente pentru a comunica cu copilul, a practica anumite jocuri și a-l iniția, denumindu-i părțile corpului, haine sau noțiuni de genul ud/uscat, cald/rece etc.
- Educatorul va planifica schimbarea scutecelor de câteva ori pe zi, pentru a evita disconfortul copiilor. De asemenea, schimbarea scutecelor se va face ori de câte ori este necesar.
- Se vor explica părinților regulile și programul de schimbare a scutecelor și vor fi încurajați să folosească și acasă procedee similare.

Ce trebuie avut în vedere la schimbarea scutecelor

- În creșă, se recomandă utilizarea scutecelor impermeabile de unică folosință, dar se acceptă și scutece obișnuite. Se acceptă ca părinții să aducă pentru copii scutece impermeabile de unică folosință.
- **Regulile pentru schimbarea scutecelor (vezi anexa 5.3)** vor fi afișate și discutate cu părinții.
- Schimbarea scutecelor se va face în imediata apropiere a unei chiuvete, la care copiii pot fi spălați;
- Se va avea în vedere menținerea regulilor de strictă igienă în scopul prevenirii îmbolnăvirilor.
- Se va urmări schimbarea copiilor puțin înainte de ora plecării. Părinții vor fi multumiți să-și găsească copilul curat și pregătit de plecare.
- Se va urmări pe cât posibil evitarea eritemelor fesiere, care determină un efect psihologic extrem de nefavorabil asupra părinților și un climat de neîncredere și necooperare.
- Scutecele folosite vor fi colectate în recipiente speciale și închise; cele de unică folosință vor fi colectate în pungi și aruncate, iar scutecele de pânză vor fi spălate și dezinfectate zilnic.
- Copiii își pot exersa deprinderile de igienă în repetate rânduri, în timpul unei zile, supravegheați de educator. Se vor respecta și încuraja intimitatea și independența copilului.
- Se recomandă exersarea deprinderilor de folosire a toaletei/oliței după vârsta de 18 luni, dar se va ține seama de dorința copilului și de opțiunea părinților.
- Educatorul va colabora cu familia pentru a stabili obiectivele legate de igiena personală a copilului, pentru a evita ca acesta să primească mesaje contradictorii din partea adulților importanți pentru el. De asemenea, educatorul va ajuta părinții să fie realiști în așteptările legate de folosirea WC-ului și va adopta o atitudine liniștitoare și relaxată.
- Educatorul va discuta cu părinții despre modul în care aceștia îl ajută pe copil să folosească toaleta acasă și despre semnele care arată că sunt pregătiți pentru aceasta: copiii rămân uscați o perioadă mai lungă, se așează îmbrăcați pe oliță sau pe WC, dau de înțeles prin semne sau

cuvinte înainte sau după un act fiziologic, sunt capabili să-și dea jos hainele cu un ajutor mic.

- Olițele și WC-urile vor fi curățate și dezinfectate ori de câte ori este nevoie, iar regulile de folosire a acestora vor fi afișate.
- În cazul în care există copii cu boli diareice acute, se vor lua măsuri speciale de prevenire a răspândirii infecției: personalul va folosi mănuși sau își va dezinfecta mâinile după schimbarea copiilor, se vor folosi scutece de unică folosință care vor fi apoi puse în gunoi, bine împăturite și acoperite imediat, se vor respecta cu strictețe regulile de igienă.

2.2.4. Îmbrăcarea

Îmbrăcarea și dezbrăcarea se vor desfășura în mod natural în cursul unei zile și vor oferi copiilor prilejul de a câștiga independență prin exersarea unor deprinderi individuale. Aceste activități vor constitui o experiență pozitivă în viața copiilor.

- Educatorul va folosi aceste momente pentru a stabili contacte speciale cu copilul, va practica anumite jocuri simple, astfel încât acesta să fie tentat să participe la activitatea de îmbrăcare/dezbrăcare. De asemenea, se vor denumi părțile corpului, obiectele de îmbrăcăminte și culorile acestora și se vor dezvolta anumite ritualuri pentru a înlesni învățarea.
- Copilului i se va oferi prilejul de a urma instrucțiuni simple. Educatorul va identifica deprinderile fiecărui copil și va decide cât de mult trebuie să intervină, respectând însă principiul de a interveni cât mai puțin, pentru a stimula independența copilului și a-l ajuta să se simtă competent.
- Educatorul nu va repartiza copilului sarcini prea grele pentru el, pentru a-l împiedica să se simtă frustrat datorită neîndeplinirii lor.
- Unii copii pot protesta sau încerca să se sustragă acestor activități. Educatorul îi va implica pe cât posibil în procesul de îmbrăcare/dezbrăcare. Dacă protestele continuă, el va fi calm dar ferm și va termina cât mai rapid posibil activitatea respectivă.
- Educatorul va recomanda părinților să folosească haine mai largi și ușor de mânuit. De asemenea, va recomanda părinților să aducă haine de schimb, deoarece copiii reacționează mai favorabil la lucrurile cunoscute.
- Hainele vor avea semne particulare, pentru ca personalul să poată identifica rapid copilul căruia îi aparțin.
- Dacă există copii cu nevoi speciale, care nu vor putea îndeplini anumite activități, educatorul îi va ajuta, asigurându-se însă că participă și ei la activitatea de grup.
- Educatorul va comunica frecvent cu părinții și îi va învăța să stimuleze copilul să se îmbrace singur.

2.2.5. Odihna

În organizarea programului zilnic, se va avea în vedere rezervarea unui interval de timp pentru odihnă/somn, corespunzător vârstei și nevoilor individuale ale copiilor.

- Copiilor care frecventează regulat creșa și rămân mai mult de 4 ore pe zi li se va asigura un pătuț individual, marcat cu numele copilului, pentru odihnă. Copiii vor dormi în același pătuț în fiecare zi.
- Orarul zilnic orientativ va cuprinde o perioadă de somn/odihnă programată, în funcție de vârsta copiilor, dar se va respecta nevoia de odihnă a fiecărui copil.
- Copiii nu vor fi contrânși să doarmă; celor care nu dorm sau se trezesc mai devreme li se va permite să părăsească patul și să se joace în liniște sau să participe la activități calme, de

exemplu lectura unei povești; se va cultiva respectul reciproc învățând copiii să nu se deranjeze unii pe alții.

- Educatorul va discuta cu părinții despre orarul de somn al copiilor și va respecta preferințele acestora în legătură cu intervalul de somn al copilului.
- Copiii vor adormi mai liniștiți având la culcare o jucărie de pluș lavabilă sau un obiect preferat adus de acasă.
- Fiecare copil va avea în pat o jucărie care să-i atragă atenția la trezire.
- Educatorul va dezvolta un ritual zilnic premergător somnului - de exemplu lectura unei povești sau muzică. Aceasta îi va ajuta pe copii să-și creeze reflexul de a se odihni.
- Educatorul îi va întreba pe părinți ce semne manifestă copilul când îi este somn și care este ritualul culcării, pentru a asigura condiții similare în creșă.
- Copiii pot fi ținuti în brațe sau legănați înainte de culcare, dacă sunt obișnuiți cu acest ritual acasă.
- Se recomandă pentru copiii mai mici ca să fie lăsați să doarmă afară sau pe terasă, în condiții sigure și supravegheați permanent.
- Copiii vor fi luați din pat imediat după trezire și duși în sala de activități. Se va evita lăsarea în pat a unui copil mai mult de 15 minute după trezire, chiar dacă pare să-i convină această situație.
- Spațiul de somn poate fi înconjurat de rafturi cu jucării, care vor stimula atenția și curiozitatea copiilor la trezire. Rafturile vor fi de înălțime joasă, astfel încât educatorul să poată supraveghea permanent spațiul de somn.
- Educatorul va nota date particulare referitoare la odihna copilului (cât a dormit, ora trezirii, dacă a adormit greu, cum a dormit) și le va comunica părinților copilului.
- Somnul copilului, ca și alimentația, vor constitui un subiect zilnic de discuție între educator și părinți.

2.3. Activitățile de învățare

Fiecare moment trăit de copil este o ocazie de a învăța ceva: ritualul primirii zilnice, masa, jocul liber sau dirijat, toate acestea îl pot pune pe copil în fața unor situații noi, din toate își poate îmbogăți bagajul de trăiri și de cunoștințe.

Capitolul Activitățile de Învățare se referă la **activitățile organizate**, pe care le desfășoară personalul educativ cu **grupuri** de copii, chiar cu **întreaga grupă**.

În timpul activităților de învățare, personalul de educație, educatorii vor crea situații numeroase și variate prin care copilul să învețe, asigurându-i-se, totodată, libertatea de acțiune, de a alege.

- Educatorul își va planifica activitățile pe teme, conținut și strategii, astfel încât grupele de activități să fie variate, să alterneze jocul vioi și solicitant cu altul liniștitor, cu odihna sau „contemplarea“. Va avea grijă să respecte „tranziția“ care precede masa, somnul, plecarea de la creșă.
- Adultul va observa fiecare copil în timpul activităților și se va adapta la reacțiile constatate.
- Educatorul va asigura posibilitatea copilului de a alege, în cadrul fiecărei activități. Mijloacele de realizare, materialele de lucru și chiar tipul de activitate vor fi propuse copilului, în nici un caz impuse. Copiii vor avea la îndemână jucării și materiale variate, netoxice, în număr cel puțin dublu față de numărul copiilor din grupă (de exemplu, pentru desen, vor avea coli de hârtie de forme și culori variate, tempera diluată, creioane ceracolor, carioca etc.).

- În toată perioada din zi pe care adultul de la grupă (educatorul) o petrece cu copiii, el va respecta câteva principii foarte importante în desfășurarea cu succes a activităților de învățare.
 - Să stea cât mai des și îndelung la același nivel cu copiii, schimbându-și locul din când în când, ceea ce îi stimulează pe copii să-l urmeze. Comunicarea verbală și mai ales cea nonverbală cu copiii se realizează mult mai bine astfel, decât când copilul este obligat să privească în sus.
 - Să verbalizeze fiecare gest pe care-l face. În felul acesta, copilul va învăța cum se folosesc materialele, jucăriile puse la dispoziție. Povestirea și comentarea unor evenimente din timpul zilei la care copilul a participat, povești, poezii, cântece legate de viața lui sunt tot atâtea situații de învățare. Atenție! Imitația este foarte importantă la această vârstă. Educatorul va vorbi copiilor pronunțând cuvintele clar și va fi foarte atent la felul în care el însuși discută cu colegii de serviciu, cu părinții, cu un interlocutor prin telefon.
 - Să înlesnească posibilitățile copiilor de a interacționa. Astfel, un sugar va fi luat în brațe și dus între alți copii mai mari din grupă pentru a se vedea, atinge, auzi, comunica.
 - Să-i ajute pe copii să exploreze lumea din jur, să-i lase să analizeze și să descopere, dar cu multă atenție la prevenirea accidentelor și a îmbolnăvirilor.
 - Să cedeze copiilor rolul de conducător al jocului pe măsură ce ei au deprins regulile.
- Toate activitățile se întrepătrund, dar pentru a le putea planifica, pentru a le cuprinde pe toate, pentru clarificarea expunerii, tipurile de activități și vârstele copiilor sunt grupate schematic mai jos.

Tabelul nr. 5
TIPURI DE ACTIVITĂȚI

Nr. crt.	Categoria de activitate	Sugari	Copii de 1-2 ani	Copii de 2-3 ani
1	Jocuri	2	4	6
2	Activități artistice și de îndemânare	1	2	2
3	Activități de muzică și de mișcare	1	2	3
4	Activități de creație și de comunicare	1	3	4
5	Activități de cunoaștere	1	2	3
6	Activități în aer liber	3	4	6
	Total activități/săptămână	9	17	24

- Activitățile de învățare sistematizate astfel sunt cele care se fac cu întreaga grupă sau cu grupuri mici, urmărind un plan, astfel încât să fie cuprinse toate de-a lungul unei săptămâni. Numărul de activități menționat în tabel este recomandat de specialiști ca fiind minim.
- Durata fiecărei activități va fi mai mare sau mai mică în funcție de interesul manifestat de copii. Se începe cu 5-6 minute în cazul sugarilor, se ajunge la 15-20 minute pentru o activitate a copiilor de 2-3 ani.
- Educatorul va urmări reacția copilului la activitatea propusă și își va modela atitudinea stimulând copilul, antrenându-l sau oprind acțiunea începută pentru a o relua mai târziu.

2.3.1 Jocul

Pentru copilul mic, jocul este o cale indispensabilă învățării. Copilul va învăța să se joace, singur și cu alții, să împărtășească bucuria cu ceilalți, precum și să-și asume un rol.

Tabelul nr. 6
TIPURI DE JOC

Vârsta	Jocul cu jucăria	Jocul simbolic	Jocul senzorial	Jocul cu nisip și apă	Jocul de construcție	Jocul didactic
Până la 1 an	X	X	X			
De la 1 la 2 ani	X	X	X	X	X	
De la 2 la 3 ani	X	X	X	X	X	X

X = Da (activitatea se recomandă la grupa de vârstă respectivă)

Toate jocurile vor fi adaptate posibilităților copiilor din grup, vârstelor biologice, experienței anterioare a copiilor, particularităților individuale și familiale.

Dar, indiferent de vârsta copiilor, educatorul va avea în vedere principiile menționate mai jos.

- Educatorul îi va stimula și încuraja pe copii să cunoască și să cerceteze jucăriile (culoare, formă, consistență, eventual miros). Li se va spune și arăta ce se face de obicei cu fiecare obiect pus la dispoziție (legănăm păpușa, facem un turn din cuburi etc.).
- Educatorul îi va îndemna pe copii să se joace împreună, să interacționeze, să se privească în timpul jocului.
- Educatorul îi va învăța pe copii să respecte câteva reguli simple ale unui joc: să răspundă la chemare, să reacționeze - potrivit jocului- la un semnal sonor sau vizual, să facă ordine după ce s-au jucat cu ceva, să aplaude un răspuns bun etc..
- Educatorul îi va ajuta pe copii să grupeze obiectele după câteva criterii (formă, culoare, mărime etc.).
- Educatorul va iniția jocuri de grup cu teme din viața obișnuită (de-a familia, de-a mama, de-a grădinița), fiecare din copii fiind antrenat în asumarea unui rol.
- Educatorul va fi atent la integritatea jucăriilor și la calitatea materialelor, astfel încât ele să nu fie periculoase pentru copii.
- Educatorul va lăsa copilul să aleagă din diversitatea de jucării puse la dispoziție și să se bucure de joc.

2.3.2. Activități artistice și de îndemnare

Copilul va învăța să folosească instrumente/mijloace/materiale necesare pentru aceste activități. Va fi stimulat să-și exprime astfel sentimente, idei, trăiri.

Tabelul nr. 7
ACTIVITĂȚI ARTISTICE ȘI DE ÎNDEMÂNARE

Vârsta	Desen	Pictură	Modelaj	Activități practice și gospodărești
până la 1 an	X			
de la 1 la 2 ani	X	X	X	X
de la 2 la 3 ani	X	X	X	X

- Educatorul va favoriza folosirea liberă, fără nici un fel de constrângeri a posibilităților de a desena și picta; va încuraja orice astfel de manifestare, de exemplu măzgăliturile cu degetul ale copiilor de 10-11 luni sau mai mici.
- Educatorul va îndemna copiii să folosească orice instrument cu care se poate desena, inițial

completând sau imitând desenele adultului.

- Educatorul va oferi copiilor posibilitatea de a desena, picta pe o suprafață dată (coală de hârtie A4) sau liberă (asfalt, cartoane mari, tablă).
- Educatorul va încuraja copiii să întrebuițeze instrumente improvizate (degetul/mâna înmuiate într-un colorant netoxic, o perie de dinți, un burete, un ghem de ață etc.).
- Educatorul va învăța copiii să lucreze cu ceea ce au la îndemână și să-și facă jucării din ghinde, nuci, frunze, conuri, sâmburi de caise/piersici (Atenție! Nu semințe sau alte boabe mici, care pot fi puse în gură de copilul mic, în dorința lui de a cunoaște).
- Educatorul va folosi desenul/pictura pentru a-i învăța pe copii culori, forme geometrice.
- Educatorul va stimula copiii să participe la înfrumusețarea sălii grupei, inclusiv folosind desenele făcute de ei. Educatorul va vorbi cu copiii, le va cere părerea asupra imaginilor, construcțiilor care vor fi folosite pentru a face estetic locul în care își petrec timpul.
- Educatorul îi va învăța pe copii cum să respecte regulile jocului, să folosească materialele și instrumentele și cum trebuie aranjate după ce au terminat o activitate.
- Educatorul va antrena copiii de 1-3 ani în activități practice și gospodărești pentru îngrijirea plantelor din creșă, a animalelor de casă, pentru aranjarea mesei și pregătirea unor mâncăruri, bineînțeles folosind această ocazie pentru a le fixa reguli de igienă (spălarea mâinilor, a fructelor și legumelor etc.).

2.3.3. Activități de muzică și de mișcare

Copilul va învăța să asculte muzică, va fi stimulat să redea melodii, exprimându-și astfel trăiri, sentimente, acțiuni.

Tabelul nr. 8
ACTIVITĂȚI DE MUZICĂ ȘI DE MIȘCARE

Vârsta	Audiții	Jocuri muzicale	Jocuri cu text și muzică	Cântece	Euritmie
până la 1 an	X	X	X		
de la 1 la 2 ani	X	X	X		
de la 2 la 3 ani	X	X	X	X	X

- Copiii - inclusiv sugarii mici - se bucură de muzică (melodii lente, coruri de copii, cântece cu onomatopee, muzică simfonică armonioasă, doine ș.a.).
- Educatorul va liniști copiii cu cântece de leagăn; pentru sugari se pot folosi casete audio, pentru un fond muzical adecvat.
- Educatorul va folosi muzica și mișcarea firească în timpul unor jocuri, în îngrijirea normală de zi cu zi a copilului.
- Educatorul va stârni interesul copiilor pentru muzică povestindu-le despre ce este vorba într-un cântec pe care apoi îl va interpreta.
- Educatorul îi va stimula pe copiii mai mari de 18-20 luni să povestească sau să repete cântecele, să se miște în ritmul muzicii, așa cum o simte fiecare, fără a încerca să le imprime niște tipare convenționale.
- Educatorul va familiariza copiii cu diferite genuri de muzică, diferite ritmuri.
- Educatorul va oferi copiilor posibilitatea de a face cunoștință cu instrumente muzicale (fluier, muzicuță, chitară, tobă etc.) și de a le folosi. Copiii vor fi stimulați să producă sunete cu ajutorul unor obiecte care le sunt la îndemână (sticle de plastic cu apă, cutii - bine închise

- cu pietricele etc.).
- Educatorul îi va învăța pe copii să cânte în grup, îi va îndemna să se miște liber pe ritmul melodiei. Pe copiii de 2-3 ani, educatorul îi va familiariza cu disciplina ascultării muzicii, cu explicarea textului/temei muzicale, ținând treaz interesul copiilor și fără a-i plictisi, prin prelungirea audiției.
- Copiii dotați pentru muzică vor fi încurajați și ajutați să-și dezvolte aptitudinile.
- Educatorul va organiza spectacole, jocuri interactive, concursuri etc, prin care să dezvolte spontaneitatea, creativitatea, comunicarea, dezinvoltura copiilor, urmărind, în același timp, și asigurarea participării publicului la manifestarea artistică.
- Educatorul va organiza spectacole prilejuite de sărbători religioase, sărbători naționale, ziua mamei etc, insistând asupra formării deprinderilor de activitate în grup, de comunicare prin muzică, de socializare.
- Muzica, în surdină, poate fi fondul sonor al vieții sugarilor, precum și al desfășurării activităților de rutină și al unor activități de învățare, cu ritmuri adecvate vârstelor și activităților și asigurând un repertoriu bogat.

2.3.4. Activități de creație și comunicare

Copilul va învăța să înțeleagă și să transmită dorințe, intenții, sentimente, gânduri, cu ajutorul gesturilor și al vorbirii.

**Tabelul nr. 9
ACTIVITĂȚI DE CREAȚIE ȘI COMUNICARE**

Vârsta	Povestiri	Memorizări	Lucrul cu cartea	Citire de imagini
Până la 1 an	X	X	X	X
De la 1 la 2 ani	X	X	X	X
De la 2 la 3 ani	X	X	X	X

Întregul personal le va vorbi copiilor când au acțiuni comune (activitatea de rutină, plimbări, întâlniri întâmplătoare cu bucătarul, administratorul etc.); o vor face folosind cuvinte accesibile copiilor, care le îmbogățesc trăirile și cunoașterea, pronunțate clar, dar neforțat.

În activitățile de creație și de comunicare, educatorii vor urmări, în plus, câteva reguli.

- Educatorul le va vorbi copiilor (povești, întâmplări de peste zi, evenimente) și îi va încuraja să povestească, așa cum pot, fără a-i întrerupe. Educatorul va privi în ochi copilul cu care vorbește, astfel încât el să învețe pronunțarea inclusiv imitând felul în care este spus un cuvânt nou. Sugarii și cei puțin mai mari vor fi îndemnați să arate - cu privirea sau cu mâna - obiecte cunoscute, denumite de educator.
- Educatorul va răspunde oricărui tip de limbaj inițiat de copil și va continua comunicarea cu el atâta vreme cât copilul manifestă interes. Vocalizele sugarilor, gesturile expresive ale celor de 1-2 ani sunt semne că ei vor să discute. În dialogul cu sugarii, educatorul se va apropia de ei pentru a fi văzut când vorbește și pentru a permite ca micuțul să-i atingă fața cu mâna.
- Educatorul va citi din cărți cu ilustrații simple și colorate, cu copiii alături, îndemnându-i să răsfoiască și ei cartea, eventual să comenteze imaginea și textul auzit. Cei mai mici, mai ales

sugarii, vor avea la dispoziție pliante (lavabile și fără culori toxice) cu imagini din mediul obișnuit (animale, plante, copii etc.) pe care le pot cunoaște inclusiv băgându-le în gură.

- Educatorul le va propune copiilor să citească etichete cu câte un desen care să le marcheze locul la masă, pătuțul, sacul cu îmbrăcăminte.
- Educatorul va folosi, pentru copiii de 2-3 ani, cărți cu povești scurte, cu acțiune simplă, cu câte un cuvânt sau o rimă sau un cântecel (ex. Trei iezi cucuieți) care se repetă. Copiii vor fi stimulați să învețe și să recite - spontan, eventual la solicitare - mici poezii, numărători din jocuri.
- Educatorul va iniția jocuri de pronunție și de recunoaștere a imaginilor prin intermediul unor glume (de ex.: vorbește despre măr și arată o poză cu un avion); îi îndeamnă pe copii să corecteze greșeala.
- Copiii vor fi învățați să se poarte frumos cu cărțile (ele se citesc cu mâinile curate, se răsfoiesc cu grijă, se pun în bibliotecă, trebuie respectate). Se va insista verbal asupra nevoii de păstrare a cărților care vor fi „citite“ împreună cu adultul, care va fi modelul de imitat.
- Tematica povestirilor, fără a fi moralizatoare cu orice preț, va fi îndreptată spre promovarea valorilor autentice.

2.3.5. Activități de cunoaștere

Copilul va învăța despre el, despre lumea înconjurătoare, va fi ajutat să o exploreze și să experimenteze, asigurându-i securitatea.

Tabelul nr. 10
ACTIVITĂȚI DE CUNOAȘTERE

Vârsta	Observări	Lecturi după imagini	Activități matematice	Convorbiri	Jocuri didactice	Experimente
Până la 1 an	X	X		X		X
de la 1 la 2 ani	X	X	X	X	X	X
de la 2 la 3 ani	X	X	X	X	X	X

- Educatorul îi va ajuta pe copii să-și cunoască propriul corp, ființe și obiecte din jurul lor, denumindu-le în timpul activităților de rutină și în activitatea de cunoaștere. Când vârsta o permite, îi va stimula pe copii să vorbească despre toate acestea.
- Educatorul va răspunde întrebărilor puse de copil (clar, scurt, respectând adevărul, în cuvinte simple, obișnuite), promovând aspectele afective și de respect pentru ceilalți.
- Educatorul va învăța copiii să cunoască forme, culori, mărimi, simboluri (de exemplu: semne de circulație), să grupeze obiectele cu care au de-a face, să numere până la 4-5 (la 2-3 ani), să compare (după culoare, mărime, poziție), să fie atenți la înșiruirea în timp a unor activități ale lor.
- Educatorul va antrena copiii în îngrijirea plantelor și animalelor, respectând igiena proprie și a celorlalți, precum și normele de conviețuire socială.

2.3.6 Activități în aer liber

Copilul va fi încurajat să facă mișcare și va învăța să utilizeze aparate și accesorii de joacă specifice jocurilor și activităților în aer liber.

**Tabelul nr. 11
ACTIVITĂȚI ÎN AER LIBER**

Vârsta	Plimbări	Jocuri la nisipar	Jocuri și întreceri sportive	Utilizarea aparatelor de joacă
până la 1 an	X			
de la 1 la 2 ani	X	X		
de la 2 la 3 ani	X	X	X	X

- Educatorul va antrena copiii la jocuri în aer liber, urmărind solicitarea tuturor grupelor musculare. Va iniția și va participa la jocuri care includ alergări, diferite feluri de mers (pe vârfuri, pe călcâie, pasul piticului etc.), mici sărituri.
- Educatorul va pune la îndemâna copiilor accesorii de joacă, jucării care bucură copilul și îl stimulează să se miște (mingi, scărițe înclinate și bine fixate, corzi de sărit pentru cei de 2-3 ani).
- Educatorul va familiariza copiii cu câteva comenzi simple din sport (drepti, pe loc repaus etc.), cu mișcări făcute pe un ritm dat și executate împreună, în grup.
- Educatorul îi va învăța pe copii să se joace cu nisip și cu apă.
- În timpul jocului în aer liber, educatorul le va vorbi copiilor despre ceea ce fac, va observa reacția la efort a fiecărui copil, va fixa - și cu această ocazie - reguli de igienă (tragem aerul pe nas și îl dăm afară pe gură, ne spălăm pe mâini când venim de afară etc.).
- Educatorul îi va stimula pe copii să se miște liber, în ritmuri proprii, respectând - în același timp - dorințele celorlalți.

CAPITOLUL 3

PARTENERIATUL CU PĂRINȚII ȘI COMUNITATEA

Parteneriatul cu părinții și comunitatea va fi construit, susținut și consolidat.

Parteneriatul cu familia urmărește:

- informarea familiei în legătură cu mandatul creșei, valorile promovate și cerințele de funcționare, drepturile și obligațiile familiei;
- implicarea familiei în planificarea programului copiilor;
- cooptarea părinților ca parteneri egali în orice decizie care privește copilul lor, în evaluarea procesului educativ și îmbunătățirea programului;
- implicarea familiei în activitățile din programe (realizarea de materiale didactice, întreținerea sau amenajarea unor spații, repararea unor articole de lenjerie), activități care vor fi alese în funcție de disponibilitatea și priceperea fiecăruia;
- informarea și formarea părinților, prin diferite mijloace, cu privire la nevoile și drepturile copilului, tehnici de îngrijire/educare integrată, educație pentru sănătate, cu accent pe necesitatea continuității dintre atitudinea din creșă și cea de acasă;
- organizarea de reuniuni regulate pentru informarea reciprocă asupra evoluției copiilor și pentru evaluarea dezvoltării;
- organizarea de reuniuni pe teme de interes solicitate de părinți;
- oferirea de materiale scrise, broșuri, cărți de informare asupra dezvoltării copilului și asupra cerințelor educaționale;
- comunicarea verbală directă, scrisă - caiet de corespondență, telefonică - după caz - pentru informarea reciprocă asupra evoluției zilnice a copilului și asupra evenimentelor deosebite care apar;
- lucrul cu părinții, în cadrul întâlnirilor de grup, va avea în vedere competențele parentale, creșterea și dezvoltarea contactelor individuale între părinți pentru conștientizarea rolului complementar al creșei și nu de substituție a educației din familie;
- antrenarea părinților la organizarea unor momente festive din creșă, la care să fie invitați și membri ai familiei lărgite;
- antrenarea părinților în susținerea intereselor creșei și în informarea comunității asupra reușitelor pentru a o coopăta în acțiunile de dezvoltare a unității;
- conferirea de servicii de consiliere și suport pentru depășirea unor probleme de sănătate, de educație sau sociale care sunt semnalate personalului sau sesizate de acesta;
- exprimarea empatiei față de trăirile familiilor și ascultarea activă a problemelor pe care ele le abordează;
- includerea ritualurilor familiale, a specificului cultural în cadrul abordării personalizate a copilului.

Ca parte a comunității mai largi, creșa oferă acesteia sprijin pentru îmbunătățirea mediului familial al copiilor și primește, odată cu părinții copiilor, resurse de servicii și de persoane care contribuie la rezolvarea unor probleme ale copiilor și unității.

Parteneriatul cu comunitatea

- Parteneriatul va putea conduce la formarea unei rețele de sprijin comunitar, complementar creșei, pentru realizarea unor obiective, ca de exemplu înlesnirea accesului la servicii de specialitate medicale, consiliere familială, centre resursă pentru reconversie profesională.
- Specificul cultural, valorile mediului comunitar vor fi avute în vedere la structurarea activității.
- Creșa valorizează copilul și copilăria și reprezintă o resursă pentru comunitate, semnalând problemele cu care se confruntă familiile, situațiile de risc, de criză, existența unor cazuri de neglijare sau abuz.
- Vor fi antrenați membrii comunității cu disponibilități și pricepere în luarea unor decizii privitoare la dezvoltarea creșei, direcționarea unor activități, remedierea unor aspecte negative percepute de membrii comunității.
- Comunitatea locală va putea oferi suport material copiilor din creșe.
- Creșa se va putea constitui într-un centru de informare-formare pentru creșterea competențelor parentale ale unor familii tinere din comunitate care au sau urmează să aibă un copil sub trei ani.
- Fiecare persoană care lucrează în creșă, precum și părinții, vor identifica potențialii parteneri comunitari (vecini, preot, educator, bibliotecar etc.) care să contribuie la dezvoltarea programului din creșă și, eventual, să devină persoane de sprijin pentru perioadele de criză ale unora dintre familii.
- Noii parteneri vor fi invitați să viziteze creșa, iar personalul își va manifesta gratitudinea pentru disponibilitatea de ajutorare.
- Membri ai comunității vor fi invitați la momentele festive sau la evenimentele importante ale creșei, ocazie cu care li se va prezenta în scris organizația, obiectivele și realizările ei.
- Copiii din creșă vor participa la unele manifestări festive organizate în comunitate.
- Se va face un avizier atractiv, amplasat în exterior, accesibil trecătorilor, în care se va face cunoscută activitatea și realizările unității.
- Se va încuraja voluntariatul, ținându-se seama de corespondența dintre competențele personale și activitățile prestate; orice contribuție va fi negociată și contractualizată prin precizarea rolului, a limitelor de competență, precum și a obligațiilor celor două părți; voluntarii vor beneficia de o scurtă formare și vor prezenta un certificat medical (examen psihologic, examen radiologic pulmonar).
- Se va cultiva creșterea prestigiului social al instituției și al profesioniștilor care lucrează în ea, pentru a putea fi solicitați să facă parte din unele instanțe administrative publice, ONG.

CAPITOLUL 4

PROMOVAREA SĂNĂTĂȚII COPIILOR

Creșa joacă un rol primordial în protecția sănătății copiilor pe care îi are în grijă și va stabili reguli de conduită clare, cunoscute și însușite de întreg personalul. De asemenea, se va urmări reducerea la minimum a riscului de îmbolnăvire generat de frecventarea organizației.

- **Obiectivele pentru o bună stare de sănătate a copiilor din creșă** sunt: asigurarea nevoilor specifice de sănătate a copiilor cu vârsta mai mică de 3 ani; suport pentru o bună nutriție: rație alimentară adecvată, dar și deprinderea unui comportament sănătos și a altor reguli de igienă pentru o viață sănătoasă, prevenirea îmbolnăvirilor, a accidentelor și combaterea oricărei forme de abuz asupra copilului.
- Organizarea supravegherii medicale intră în autoritatea coordonatorului unității, a asistentului medical și a medicului care răspunde de creșă - mandatat de autoritățile departamentale sau acceptat de acestea.
- Supravegherea dezvoltării copilului și a stării de sănătate se efectuează sistematic și în conformitate cu reglementările în vigoare.
- Creșa va asigura servicii de calitate privitoare la supravegherea sănătății, desfășurând activități preventive complexe și permanente, integrate în procesul de educație.
- Va exista un dosar al copilului, în care vor fi înscrise, încă de la venirea în creșă, toate datele importante privitoare la antecedentele personale și ale părinților/familiei, insistând pe vaccinări, alimentația primită, dezvoltarea somatică și psihomotorie, administrarea vitaminei D, îmbolnăviri, eventualele tratamente pe care le urmează, concluziile examenelor medicale de bilanț, de care se va ține seama în individualizarea abordării copiilor (a se vedea și cap. 1.9.).
- Efectuarea igienizării periodice a zonelor de risc (bucătărie, oficii, săli de grupă și anexe) se va face conform planificării; va fi investigată, prin sondaj, încărcătura microbiană, în scopul depistării unor potențiale surse de infecție și de neutralizare a acestora.
- Asistenta medicală va efectua zilnic triajul epidemiologic al copiilor; cei cu boli transmisibile nu vor fi admiși în creșă pe perioada contagiozității (anexa nr. 6.5.).
- Mediul fizic și cel educațional vor fi monitorizate permanent sub aspectul cerințelor epidemiologice, pentru a proteja sănătatea copiilor.
- Măsurile de combatere a bolilor transmisibile vor avea un caracter permanent nelimitându-se la acțiuni cu caracter episodic.
- Se vor respecta cerințele și gradul de igienizare a tuturor compartimentelor, precum și circulația copiilor, a echipamentelor și, în mod particular, a alimentelor, de la aprovizionare, preparare și păstrare până la modul de alimentare a copiilor; meniul echilibrat și diversificat, va fi adus la cunoștința părinților.
- Se va promova continuarea alimentației la sân a copiilor neîntărcați; va fi asigurată posibilitatea alăptării copilului în condiții bune.
- Se vor asigura condiții corespunzătoare de colectare, păstrare și administrare a laptelui de mamă pentru copiii neîntărcați.
- Igiena individuală și a fiecărei proceduri adresate copilului va avea în vedere atât îndepărtarea oricărui risc de îmbolnăvire, cât și formarea unor deprinderi de igienă.

- Se vor iniția și forma obiceiuri sănătoase (spălatul dinților, spălatul pe mâini înainte de masă, la venirea de afară și după folosirea WC-ului, suflarea corectă a nasului, tușitul/strănutatul în batistă) care vor fi practicate în cadrul rutinei zilnice. Părinții vor fi învățați să încurajeze menținerea acestui comportament și acasă.
- Examenele medicale periodice ale stării de sănătate a personalului vor fi efectuate cu multă responsabilitate și va exista o evidență clară a acestora (a se vedea cap. 1.9.).
- Conducerea creșei și educatorii vor instrui întreg personalul, vor organiza activitatea de prevenire a oricărei forme de abuz și de neglijare în creșă și vor sensibiliza părinții asupra importanței evitării oricărui risc de maltratare.
- În caz de îmbolnăvire sau accidentare a unui copil în creșă, familia va fi imediat anunțată și se vor lua primele măsuri de îngrijire; acestea vor fi consemnate într-o foaie de legătură cu părinții. Dacă este o boală transmisibilă, va fi anunțat imediat medicul de familie și vor fi luate măsurile epidemiologice de limitare a răspândirii infecției.
- În toate situațiile de urgență, personalul dă primul ajutor, anunță familia și, după caz, solicită ambulanța și comunică telefonic cu un serviciu medical specializat pentru măsuri suplimentare, până la preluarea copilului de către medic și/sau de familie. În cazul transportului cu ambulanța, asistenta sau, ca excepție, educatorul de grupă însoțește copilul.
- În fiecare tură va exista o persoană calificată pentru acordarea primului ajutor în caz de aspirare a unui corp străin.
- Trusa de prim ajutor este dotată cu un minimum necesar pentru a răspunde problemelor de sănătate neprevăzute (vezi **anexa nr. 6.1. și 6.2.**).
- Se afișează sau este la îndemâna personalului o listă cu principalele situații de urgență și conduita de urmat în conformitate cu materialele metodologice sau ghidurile de practică pediatrică.
- Toate tratamentele și procedurile efectuate urmează a fi consemnate în detaliu în fișa copilului și o copie se dă familiei și /sau serviciului medical către care este îndrumat copilul. Se specifică: medicamentul, doza, forma de administrare, ora, cum a reacționat copilul, precum și persoana care a efectuat tratamentul.
- În timpul acordării unor îngrijiri medicale, personalul urmărește crearea unei atmosfere calme și sigure și explică, ori de câte ori este posibil, ce urmează să facă și la ce să se aștepte copilul.
- Părinții urmează a fi informați asupra practicilor de îngrijire a copilului, păstrarea/respectarea regulilor de igienă, alimentație corectă, precum și asupra primelor semne de îmbolnăvire și a conduitei de urmat, în scopul realizării unei continuități între îngrijirile globale din creșă și cele din familie.
- Abordarea problemelor de sănătate ale copilului are în vedere respectarea nevoilor și a particularităților fiecărui copil și este pusă în acord cu codul deontologic al profesiei, sub raportul relațiilor, atât cu copilul și părinții acestuia, cât și cu colegii din instituție și din celelalte departamente cu care interferează.

CAPITOLUL 5

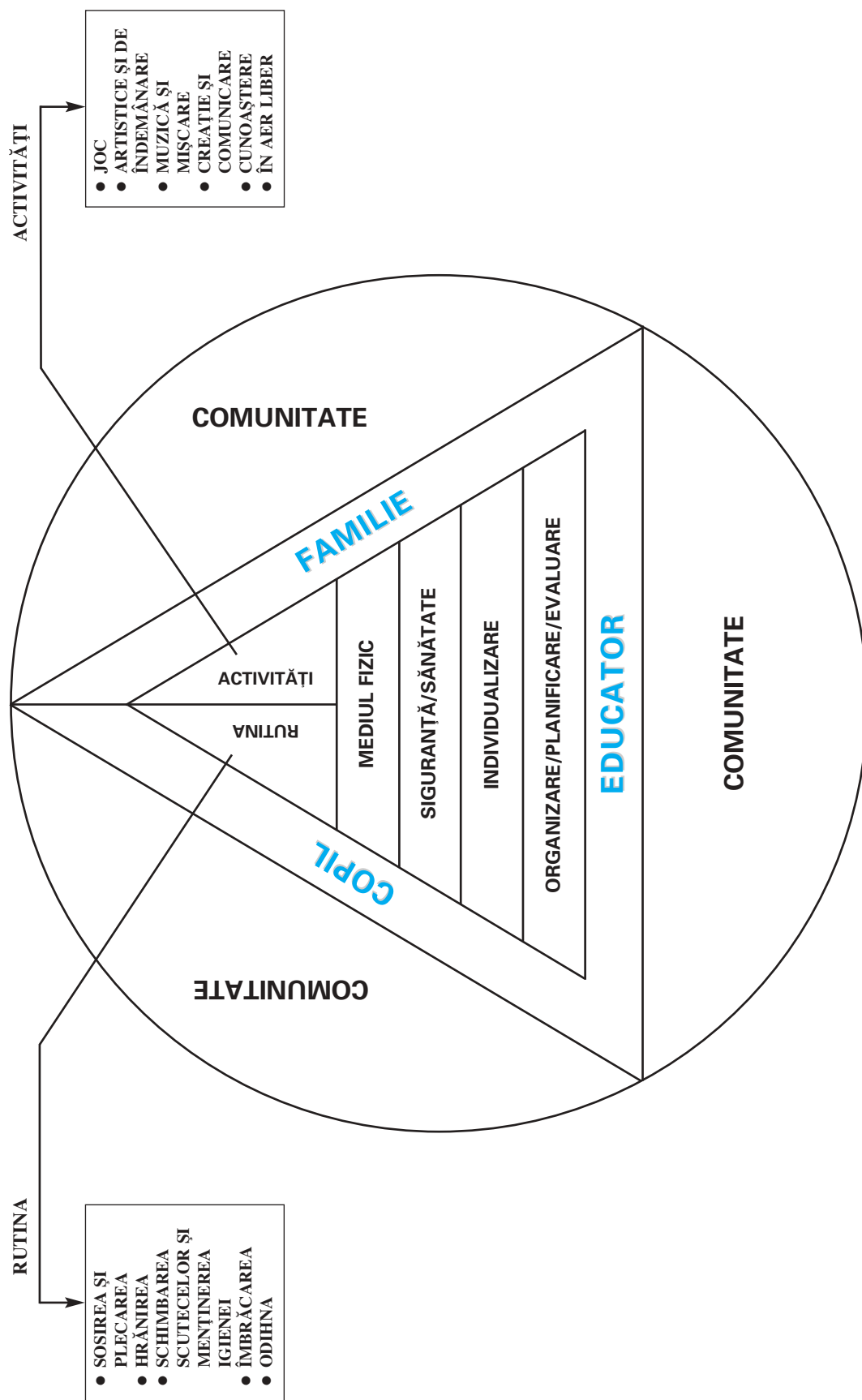
EVALUARE

Evaluarea este procesul de colectare și analiză a informațiilor, în scopul determinării gradului în care un proces își atinge obiectivele. În serviciile de educație timpurie, evaluarea este o componentă obligatorie a activităților desfășurate, fiind o condiție a creșterii calității. Scopul ei este de a stabili gradul de atingere a obiectivelor stabilite în proiectul instituțional, deci a funcționării organizației, și de a facilita învățarea din experiență și îmbunătățirea continuă a calității. Totodată, evaluarea este utilă pentru decidenți (care autorizează, respectiv finanțează serviciile de educație timpurie) și poate constitui un punct de plecare pentru procesul de acreditare. Evaluarea poate fi **internă** (efectuată de către coordonatorul creșei/centrului de îngrijiri de zi, ajutat de personalul angajat) și **externă** (realizată de autoritățile locale sau naționale, de donatori sau de consultanți).

Evaluarea se poate face luând ca repere descriptorii standardelor din acest material.

Avantajele aplicării acestui cadru de referință constă în simplitatea descriptorilor stabiliți, posibilitatea identificării disfuncțiilor pe diferite componente ale referențialului de calitate, ceea ce determină centrarea măsurilor corective pe activitățile care nu satisfac cerințele și posibilitatea identificării domeniilor de performanță ridicată, care pot fi comunicate și preluate și de alte servicii similare.

Figura 1. MODELUL ECOLOGIC DE ABORDARE A EDUCAȚIEI TIMPURII ÎN SERVICIILE DE ÎNGRIJIRI DE ZI*

* Adaptare după - Amy Laura Dombro, Laura j. Colker, Diana Tristar Dodge - The Creative Curriculum for Infants & Toddlers, Washington D.C., 2001

GLOSAR (în sensul folosirii termenilor în lucrare)

1. **Acreditare** = mandatarea unei instituții sau persoane pe baza atestării unor cerințe de calitate în vederea desfășurării unor activități; a da autoritate pentru exercitarea unei activități de calitate
2. **Aprobare** = acceptarea unei solicitări pentru exercitarea unei activități
3. **Asigurarea calității** = conformitate între cerința de satisfacere a nevoilor utilizatorilor și respectarea ei în practică
4. **Atestare** = certificarea capacității de efectuare a unor activități
5. **Autorizare** = a da permisiunea unei persoane/instituții să desfășoare o activitate
6. **Aviz** = punct de vedere exprimat oficial de un organism mandatat/oficial
7. **Autorizare sanitară** = procesul de analiză și investigație sanitară care condiționează, din punct de vedere tehnic și juridic, punerea în funcțiune și desfășurarea activității în creșă în conformitate cu normele de igienă și de sănătate publică
8. **Autorizația sanitară** = un act tehnic și juridic eliberat în scris de către autoritatea locală de sănătate publică, prin care sunt stabilite condițiile și/sau parametrii de funcționare ai unei activități existente ori de punere în funcțiune a unei activități în obiective de interes public. Se eliberează la începerea activității și apoi anual
9. **Avizarea sanitară** = procesul de analiză care condiționează, din punct de vedere tehnic, amplasarea, construcția, amenajarea creșei, de conformarea la normele de igienă și de sănătate publică
10. **Avizul sanitar** = act tehnic și juridic eliberat în scris de direcția de sănătate publică teritorială, necesar în procedura de autorizare a organizației; el se bazează pe documentele amplasării, construcției, extinderii sau amenajării creșei
11. **Calitate** = ansamblul de caracteristici ale unui produs/serviciu care îndeplinește cerințele declarate și satisface nevoile utilizatorilor
12. **Cerința specificată** = așteptarea declarată într-un document (standard, ghid) menită să asigure calitatea procesului, a procedurilor, a rezultatelor sau a produsului
13. **Competența** = capacitatea demonstrată de a aplica cunoștințe și abilități pentru o anumită activitate/interese comune
14. **Comunitate** = entitate social-umană ai cărei membri sunt legați prin locuirea în același teritoriu, prin relații constante și au interese comune
15. **Conformitate** = îndeplinirea cerinței
16. **Consiliere (socială, psihologică, juridică etc)** = demersul unui profesionist pentru a ghida beneficiarul care îl solicită în rezolvarea unor probleme (identifică problemele împreună, caută alternative, îl ajută să aleagă) pentru a decide în cunoștință de cauză
17. **Criteriu** = parametru pe baza căruia se face descrierea unei performanțe
18. **Cultura** = ansamblul de valori, obiceiuri, competențe care caracterizează o grupare umană determinată
19. **Educație timpurie** = ansamblul obiectivelor, cunoștințelor și modalităților de realizare a dezvoltării optimale a copilului de la naștere până la șase - șapte ani, bazat pe considerarea fiecărui act de îngrijire ca pe o experiență de învățare, educație și de creare de situații noi, predominant prin joc, care să stimuleze și să direcționeze cât mai devreme formarea personalității copilului. Acest proces este posibil numai în parteneriatul educațional dintre familie, profesioniști competenți și comunitate
20. **Eficacitate** = obținerea celui mai bun rezultat, indiferent de resursele folosite
21. **Educator (în creșă sau alt serviciu de educație timpurie)** = adultul care vine în contact

- nemijlocit cu copilul desfășurând activități integrate de îngrijire - educare și protecție a copilului pe o perioadă a zilei, complementare celor oferite de familie
22. **Eficiența** = raportul optim dintre beneficiu și costuri (obținerea celui mai bun rezultat, folosind resursele disponibile)
 23. **Ghid** = sursă de informații și repere despre modul în care se realizează, cu consecvență, activități și procese; stabilirea pașilor necesari pentru a ajunge la un obiectiv; stabilire a conținutului, a succesiunii și a metodelor folosite pentru realizarea unui obiectiv precis și a modalităților de evaluare
 24. **Indicator** = expresie cuantificabilă care permite măsurarea unor caracteristici/calități
 25. **ISO** = Organizația Internațională de Standardizare
 26. **Organizație** = grup de persoane și facilități cu un ansamblu de responsabilități, autoritate și relații determinate; grup de oameni care își organizează și coordonează activitatea în vederea realizării unei finalități formulate ca obiectiv
 27. **Procedură** = mod specificat de efectuare a unei activități sau proces, într-un document de tip ghid, recomandări, reglementări, standarde
 28. **Produs** = rezultatul al unui proces, care poate fi un obiect, o metodologie sau un serviciu
 29. **Proiect** = proces unic care constă într-un ansamblu de activități coordonate și controlate, cu dată de început și de finalizare, întreprins pentru realizarea unui/unor obiectiv/e conform cerințelor specifice. Implică respectarea timpului, a costurilor și a altor tipuri de resurse
 30. **Reglementare** = document care conține reguli cu caracter obligatoriu și care e adoptat de o autoritate guvernamentală
 31. **Satisfacție** = percepția unei categorii de persoane interesate (clienți, decidenți, finanțatori) asupra măsurii în care cerințele au fost îndeplinite
 32. **Serviciu** = produs/rezultat al unei activități, realizat la interfața dintre furnizor și client. Se centrează pe obiective și proceduri menite să satisfacă utilizatorii
 33. **Standard** = document stabilit prin consens și aprobat de un organism care stabilește pentru utilizări comune și repetate prescripții sau caracteristici pentru activități sau rezultatele lor în scopul obținerii unui grad optim de ordine într-un context dat (ISO); norme sau ansamblu de norme care se referă la cerințele de calitate ale unui proces/produs
 34. **Standardul național** este elaborat și aprobat/adoptat, după caz, de un organism național de standardizare și pus la dispoziția celor interesați
 35. **Suport** = ajutor material, psihologic, financiar acordat unor utilizatori pentru realizarea unui obiectiv/problemă sau pentru depășirea unor dificultăți ale acestora
 36. **Utilizator** = cel care folosește serviciu; este similar cu beneficiar/client
 37. **Viza anuală** reprezintă actul de constatare, eliberat în scris de către autoritatea locală de sănătate publică, privind respectarea conformității cu autorizarea sanitară eliberată anterior.

Unele definiții sunt preluate din bibliografia de specialitate, iar altele sunt specificate de autori, în sensul în care au fost folosite în text.

ACTE NORMATIVE CE CONȚIN PREVEDERI REFERITORE LA CREȘĂ/CENTRU DE ÎNGRIJIRI DE ZI

- Legea nr. 18/1990 republicată pentru ratificarea Convenției cu privire la drepturile copilului
- Legea nr. 100/1998 privind asistența de sănătate publică
- Legea învățământului nr. 84/1995 republicată
- Legea nr. 215/2001 a administrației publice locale
- Legea bugetului de stat pe anul 2001 nr. 216/2001
- Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale
- Legea nr. 705/2001 privind sistemul național de asistență socială
- Legea nr. 355 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 39/1998 privind activitatea de standardizare națională în România
- Ordonanța de urgență nr. 26 din 9 iunie 1997 privind protecția copilului aflat în dificultate, aprobată prin Legea nr.108/1998
- Hotărârea Guvernului nr. 117/1999 pentru aprobarea Normelor metodologice și a măsurilor tranzitorii de aplicare a prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 26/1997 privind protecția copilului aflat în dificultate, precum și a Metodologiei de coordonare a activităților de protecție și de promovare a drepturilor copilului la nivel național
- Hotărârea Guvernului nr. 539/2001 pentru aprobarea Strategiei guvernamentale în domeniul protecției copilului în dificultate (2001 - 2004) și a Planului operațional pentru implementarea Strategiei guvernamentale în domeniul protecției copilului în dificultate (2001 - 2004)
- HG nr. 604/1997 privind criteriile și procedurile de autorizare a organismelor private care desfășoară activități în domeniul protecției copilului
- HG nr. 1244/2001 pentru aprobarea Contractului-cadru privind condițiile acordării asistenței medicale în cadrul sistemului asigurărilor sociale de sănătate în asistența medicală primară
- Ordinul ministrului sănătății nr. 1955/1995 pentru aprobarea normelor de igienă privind unitățile pentru ocrotirea, educarea și îngrijirea copiilor și a tinerilor
- Ordinul ministrului sănătății și familiei nr. 117/2002 privind aprobarea Procedurilor de reglementare sanitară pentru proiectele de amplasare, construcție, amenajare și reglementare sanitară a funcționării obiectivelor și a activităților desfășurate în acestea, altele decât cele supuse înregistrării în registrul comerțului, și a Procedurilor de reglementare sanitară a punerii pe piață a substanțelor și produselor noi sau importate pentru prima dată și destinate utilizării ori consumului uman
- Ordinul ministrului sănătății nr. 975/1998 privind aprobarea Normelor igienico-sanitare pentru alimente
- Ordinul ministrului sănătății nr. 976/1998 pentru aprobarea Normelor de igienă privind producția, prelucrarea, depozitarea, transportul și desfacerea alimentelor
- Ordinul ministrului sănătății și familiei nr. 653/2001 privind asistența medicală a preșcolarilor, elevilor și studenților referitoare la atribuțiile medicilor din cabinetele medicale din grădinițe.

Model orientativ pentru fișa postului*

Nume și prenume

Calificare necesară

Denumirea postului

Formare continuă anuală

Atribuții

Responsabilități

Indicatori de performanță

Relații ierarhice

- a) intraorganizaționale - este subordonat
- interacționează cu
- b) în afara organizației

Limite de competență

Alte cerințe

* Va fi pus de acord și cu formatul din legislația în vigoare.

LISTA ORIENTATIVĂ A MOBILIERULUI RECOMANDAT ÎN CREȘĂ

3.1. Mobilier pentru sala de grupă/spațiul pentru servirea mesei/spațiul pentru somn:

- pătuțuri prevăzute cu grilaje de protecție pentru copiii mai mici de doi ani și paturi joase (maximum 30 cm) pentru copii mai mari;
- țarcuri cu plasă cu ochiuri mici sau din material transparent;
- masă pentru înfășat;
- masă pentru îmbrăcat/dezbrăcat;
- măsuțe cu scaunele individuale, adaptate dimensiunilor copiilor;
- mese, scaune, fotolii;
- canapele, eventual scaun-balansoar;
- cuiere pentru îmbrăcămintea de stradă a copiilor - la nivelul acestora și pentru îmbrăcămintea părinților;
- etajere;
- dulapuri pentru păstrarea îmbrăcăminții copiilor în saci individuali, a rufăriei/lenjeriei, masă pentru bucătărie și biberonerie;
- birou și masă pentru personal.

3.2. Mobilier pentru bucătărie

- dulapuri pentru veselă, pentru păstrarea preparatelor industriale alimentare;
- masă pentru pregătirea materiilor prime și masă pentru alimentele gata preparate, din material inoxidabil, tablă zincată sau alt material ușor de curățat și dezinfectat;
- frigider;
- aparatură electrocasnică;
- veselă.

3.3. Mobilier pentru spațiile igienico-sanitare:

- etajeră pentru periutele de dinți;
- cuiere pentru prosoape;
- dulapuri pentru olițe (dacă se folosesc! Se preferă scaunul WC adaptat pentru a fi folosit de copil);
- dulapuri pentru păstrarea materialelor și obiectelor folosite la igienizare;
- dulap pentru păstrarea rufelor curate (preferabil în sala de joc);
- dulap sus-situat și bine închis pentru păstrarea obiectelor și a substanțelor utilizate la curățenie (preferabil în grupul sanitar sau în vestiarul pentru personal);
- coș pentru rufe murdare;
- mașină de spălat automată.

3.4. Terenul de joacă:

- platformă pentru montarea mobilierului necesar;
- o sursă de apă;
- bănci joase, cu spetează;
- 1 - 2 țarcuri;
- nisipar cu margini de lemn de 20 - 25 cm înălțime;
- bazin cu apă de mică adâncime (30-40cm);
- scândură pentru mers în echilibru;

- scară culcată și scară cu pantă;
- balansoare;
- tobogane de dimensiuni reduse (1m înălțime);
- leagăne;
- învârtitori;
- căsuța piticilor;
- taburete sau bănci pentru personal.

LISTĂ ORIENTATIVĂ DE JUCĂRII PENTRU UN SERVICIU DESTINAT COPILOR PÂNĂ LA TREI ANI

4.1. Jucării pentru grupa de sugari:

- jucării de celuloid de diferite forme, mărimi și culori;
- jucării de cauciuc de forme și culori diferite;
- mingi de diferite dimensiuni;
- jucării de tras sau de împins;
- jocuri de construit tip lego cu piese mari;
- animale mari;
- clopoței, sunători;
- jucării mecanice;
- păpuși mari;
- cutii muzicale fără piese mici sau detașabile;
- cărți cu povești și poze (de preferință din material plastic, textil, carton gros);
- instrumente muzicale - chitară, muzicuță.

4.2. Jucării pentru grupa mijlocie:

La jucăriile pentru sugari se mai pot adăuga:

- cercuri de lemn late de 14-16 cm;
- bile mari;
- jucării de tras și împins; cutii cu capace de diferite culori și mărimi;
- jucării mecanice;
- dulăpioare cu mai multe sertare, diferit colorate;
- cuburi;
- păpuși care pot fi îmbrăcate/dezbrăcate;
- jocuri tip puzzle cu piese mari, puțin numeroase, perechi de imagini, jocuri de tip loto sau domino cu fructe, legume sau animale;
- seturi de jucării din plastic pentru nisip (găletușe, lopeți, greble, forme de plastic, stropitori);
- cai mari de lemn;
- stegulețe de diferite culori;
- jucării din care se poate face un întreg din câteva părți componente;
- jucării mecanice mai complexe - mașini, roboți, păpuși etc.;
- cărți cu fructe, legume, animale, obiecte casnice;
- coli de hârtie de forme și culori diferite;
- tempera și guașe;
- creioane colorate și creioane cera-color - netoxice;
- pensule, carioca;
- casetofon și discuri/casete cu povești.

4.3. Jucării pentru grupa mare:

La jucăriile pentru grupa mijlocie se mai adaugă:

- jucării ce pot fi umflate de copii;
- jucării pentru tras/împins - animale pe roți, cărucioare, trenuri, roabe;
- jucării de rostogolit;

- săniuțe, triciclete, corzi pentru sărit;
- case pentru păpuși;
- jucării mecanice complexe - automobile, tractoare, avioane, roboți, calculatoare etc;
- jocuri de construcții - cuburi din plastic sau lemn, diferite forme care se pot asambla, piramide, cilindri care se desfac;
- animale din materiale diferite, de forme și culori variate;
- figurine reprezentând diferite meserii;
- mobilier pentru păpuși;
- mărgelile de dimensiuni mari, de diferite forme și culori și ață pentru înșirare;
- cărți cu poze cu animale, obiecte, jucării;
- cărți de colorat și creioane netoxice;
- carton tare;
- cretă colorată și tablă;
- căsuța piticilor;
- materiale textile, diverse alte obiecte din care copiii își pot confecționa singuri jucării.

REGULI PENTRU DIFERITE ACTIVITĂȚI CUPRINSE ÎN RUTINA ZILNICĂ

5.1. REGULI PENTRU SERVIREA MESEI

- **Copiii se vor spăla pe mâini asistați sau ajutați de educatori înainte și după masă.**
- Înainte de masă se va organiza o perioadă de tranziție, cu activități liniștite.
- Pentru a asigura o atmosferă calmă, se recomandă ca mâncarea să fie gata pregătită în farfuria atunci când copiii vin la masă. În cazul unui interval de așteptare, copiii înfometați pot crea stări tensionate în grup.
- Părinții vor fi invitați să asiste la gustare sau servirea mesei ori de câte ori au posibilitatea. De asemenea, vor fi încurajați să ofere toate detaliile referitoare la obiceiurile alimentare ale copilului lor.
- Mâncarea va fi adusă de la bucătărie în vase acoperite.
- Personalul care aduce mâncarea va purta echipament special pentru protejarea alimentelor.
- Se interzice participarea la servitul mesei, debarasarea sau spălarea veselei a personalului care în prealabil a efectuat curățenia grupurilor sanitare.
- Măsuțele vor fi acoperite cu fețe de masă din material textil, plăcut colorat, care se vor înlocui ori de câte ori este necesar. Între orele de servire a mesei, fețele de masă se vor păstra într-un dulap închis și curat.
- Măsuțele vor fi șterse în prealabil cu o soluție clorigenă de 1%. Una dintre măsuțe va fi folosită în exclusivitate pentru așezarea vaselor mari.
- Înainte și după servirea mesei, copiii se vor spăla pe mâini sub supravegherea sau cu ajutorul educatorilor, explicându-li-se de ce este necesar să o facă.
- Personalul va sta la masă cu copiii, va crea o atmosferă destinsă și le va induce un comportament alimentar favorabil.
- Copiii care nu stau la masă vor fi ținuți în brațe în timp ce sunt hrăniți.
- Pentru sugari și copiii mici, se preferă folosirea veselei obișnuite, a căniei și linguriței, dar se acceptă și biberoanele.
- Copiii nu vor fi siliți să mănânce dacă nu le place mâncarea respectivă, dar vor fi stimulați; de asemenea, ei vor fi învățați să folosească tacâmurile (lingurița și lingura, eventual furculițe boante), dar nu vor fi împiedicați să mănânce direct cu mâna și nu vor fi certați dacă o fac.
- După servirea mesei, se va face curat în săli, cu aerisire obligatorie timp de 15 - 30 minute, în funcție de sezon și de tipul sălii de grupă.
- Paharele copiilor, pentru băut apă, vor fi strict individualizate și vor fi păstrate în locuri ferite de praf și de contactul cu insecte.
- Scăunelele nu vor fi așezate pe măsuțe în timpul efectuării curățeniei.
- Se vor păstra probe, din fiecare sortiment de mâncare, în frigider, 24 de ore, conform reglementărilor în vigoare.

5.2. REGULI PENTRU IGIENIZAREA VESELEI

- Biberoanele vor fi sterilizate prin fierbere 15 minute, după fiecare utilizare.
- Vesela și tacâmurile vor fi spălate obligatoriu cu apă caldă și detergent și vor fi bine clătite.

- Vor fi efectuate următoarele operațiuni: curățare mecanică de resturi alimentare, spălarea cu apă caldă cu adaos de sodă 1 - 2% sau detergenți de vase, dezinfectie cu soluție clorigenă (var cloros sau cloramină 0,5 - 2%) timp de 20 - 30 minute, clătire abundentă cu apă rece și zvântare.
- Între mese, vesela va fi păstrată în dulapuri închise.
- Se vor asigura veselă și tacâmuri în număr cel puțin egal cu al copiilor care mănâncă în creșă.

5.3. REGULI PENTRU SCHIMBAREA SCUTECELOR

Înainte de a schimba copilul:

- spălați-vă pe mâini;
- dezinfectați (cu cloramină 2% sau apă și săpun) suprafața pe care va sta copilul și acoperiți-o cu un scutec curat de pânză/hârtie;
- pregătiți toate materialele de care aveți nevoie; materialele vor fi folosite pentru un singur copil.

Așezați copilul pe masă pentru schimbat!

Supravegheați cu atenție copilul când se află pe masă pentru schimbat! Nu vă îndepărtați de el nici o secundă!

- Scoateți hainele murdare și depozitați, fie într-o pungă de plastic pe care o înmânați părinților la plecare, dacă hainele aparțin copilului, fie într-un recipient (cu dezinfectant/soluție de detergent/săpun lichid diluat) anume destinat acestui scop, dacă hainele sunt de la creșă.
- Înlăturați scutecul murdar de unică folosință, împăturiți-l și puneți-l în găleata de gunoi destinată anume acestui scop, apăsând pedala cu piciorul.
- Spălați-vă pe mâini!
- Spălați copilul dinspre zona genitală spre cea anală, local, în jet de apă caldă, la robinet sau ștergeți-l cu șervețele umede.
- Utilizați creme sau unguente numai dacă părinții solicită în mod expres. Nu utilizați niciodată pudră! Inhalarea acesteia poate fi periculoasă.
- Puneți-i copilului scutecul curat.
- Îmbrăcați copilul.

Luăți copilul de pe masa pentru schimbat:

- duceți copilul la grupă;
- aruncați materialele folosite în recipientele destinate anume acestui scop;
- dezinfectați suprafața pe care s-a efectuat operațiunea;
- spălați-vă pe mâini.

MEDICAMENTE ȘI MATERIALE NECESARE ÎN CREȘĂ

6.1. MEDICAMENTE NECESARE ÎN CREȘĂ

- Antipiretice, antalgice - în suspensie/soluție (paracetamol/acetaminofen, ibuprofen, metamizol) și supozitoare
- Antidiareice - Smecta și soluții de rehidratare orală
- Antivomitiv (Metoclopramid soluție - se va administra cu prudență, numai în caz de vărsături incoercibile cu pericol major de deshidratare, care nu cedează la repaos alimentar de 30-60 minute)
- Plante pentru ceaiuri (mentă, tei, mușețel)

Pentru urgențe:

- Diazepam de uz rectal
 - Efedrină fiole
 - Adrenalină fiole
 - Romergan fiole
 - Claritine, sirop
 - Calciu gluconic fiole
- #### Pentru uz extern:
- Alcool sanitar
 - Tinctură de iod, betadină
 - Rivanol
 - Ser fiziologic
 - Glicerină
 - Coloranți vitali în sol. 0,5-1% (mercurocrom/violet de gențiană)
 - Jecozinc, jecolan, unguent de calendula

6.2. MATERIALE SANITARE NECESARE ÎN CREȘĂ

- Pense de unică folosință
- Mănuși de unică folosință
- Seringi de unică folosință
- Garou
- Feși de diferite dimensiuni
- Comprese sterile
- Vată
- Atele de diferite mărimi
- Leucoplast
- Pansament adeziv

6.3. ACCIDENTE CE POT SURVENI ÎN CREȘĂ ȘI CELE MAI PROBABILE CONSECINȚE ALE ACESTORA ASUPRA COPIILOR

- arsuri	- dureri intestinale, convulsii, șoc
- otrăviri/intoxicații	- pierderea cunoștinței
	- vărsături incoercibile
- mușcăături, înțepături de:	
Insecte	- alergii
Animale	- sângerare, infectare
Copil	- sângerare
- traumatisme prin cădere/tăiere	- traumatism craniocerebral
	- fracturi, luxații, entorse
	- hemoragii/șoc hemoragic
- aspirație de corp străin	- asfixie
- înec	- asfixie
- febră ridicată (peste 39° C)	- risc de convulsii

6.4. PAȘI ÎN URGENȚĂ

1. Aflați ce s-a întâmplat
2. Acționați asupra funcțiilor vitale
 - dezobstruare respiratorie
 - verificați dacă respiră
 - verificați circulația, sângerarea
3. Aplicați procedurile și notați în biletul pentru serviciul de urgență și în fișa copilului ce ați făcut
4. Chemați serviciul de urgență/Salvare în cazuri grave
 - dacă este foarte grav, întâi dați primul ajutor, apoi
 - chemați Salvarea
 - țineți legătura cu serviciul de urgență
5. Verificați integritatea corporală de la cap în jos
6. Calmați ceilalți copii
7. Luați contact cu părinții cât mai repede
8. Însotiți copilul pe timpul transportului.

Notă:

Copilul nu trebuie mișcat în cazul traumatismelor la cap și gât.

Atenție să nu răniți copilul

6.5. ÎMBOLNĂVIRI CARE CONTRAINDICĂ PRIMIREA/RĂMÂNEREA ÎN CREȘĂ

- Boli infecto-contagioase (hepatită, rujeolă, rubeolă și alte viroze eruptive, tuse convulsivă, parotidită epidemică, varicelă ș.a.):
- Tuberculoza (înainte de avizul specialistului)
- Pediculoza
- Scabie
- Conjunctivită
- Febră ± alte simptome/semne de boală acută

- Impetigo (bube dulci)
- Vârsături mai mult de 2 în 5-6 ore
- Diaree
- Tuse persistentă
- Respirație greoaie, disfonie (răgușeală, voce stinsă)
- Erupție + febră+ schimbarea comportamentului

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

- 1) ANGHELESCU C., *Bebelușul este o persoană*, Ed. Humanitas, București, 2002
- 2) ASOCIAȚIA DE STANDARDIZARE DIN ROMÂNIA - ASRO, *Standard Român SREN ISO 9000*, Ed. ASRO, București, 2001
- 3) BRAKHAHN W., VOGT ULRIKE, *ISO 9000 pentru servicii - Rapid și sigur spre certificare*, Ed. Tehnică, București, 1998
- 4) BALAGEUR J, MESTRES Y, PENN M., *Reséau Européen des modes de garde d'Enfants. Qualité des services pour les jeunes enfants - Un document de réflexion*, Ed. Commission des Communautés Européennes, Bruxelles, 1990
- 5) DOMBRO A., COLKER C., DODGE D., *The creative curriculum for Infants & Toddlers - Ed. Teaching Strategies*, Washington D.C., 2001
- 6) L'ESPACE ROUMAIN - *Agendă pentru părinți tineri - Despre primul an din viața copilului sănătos*, Ed. ANIMA, București, 1994-2000
- 7) HARMS T., CREYER D., CLIFFORD R., *Infant/Toddler Environment Rating Scale*, Ed. Teachers college, New York, 1990
- 8) MARTINO B., *Bebelușul este o persoană - Povestea minunată a nou-născutului*, Ed. Humanitas, 2002
- 9) HOCK M., *Copiii noștri și noi - Dinspre instituționalizarea copiilor* - Ed. ANIMA, 1994
- 10) KNOEL M., O'BRIEN M., *Quick Quality Check for Infant and Toddler Programs*, Redleaf Press, St. Paul, 2001
- 11) MANNI G.(coord.), *Accueillir les tout-petits. Oser la qualite - un referentiel psychopedagogique pour des milieux d accueil de qualite*, Ed.O.N.E. - Fonds Houtman, Bruxelles, 2002
- 12) MITCHELL A., *Education for all young Children*, Ed. The Foundation for Child Development, New York, 2001
- 13) MITONNEAU H., *Inițiere în auditul calitativ*, Ed. Niculescu, București, 1994
- 14) PALICARI G., GARBER K., *Repere manageriale pentru așezăminte sociale*, Ed. ENSP, Rennes, 1998
- 15) PĂUN E., *Educația timpurie în grădinițele de copii, în România într-un deceniu de tranziție*, Ed. UNICEF, București, 2000

- 16) STATIVĂ E. (coord.), *Creșa - un serviciu în favoarea femeii și copilului*, Ed. Step by Step, București, 2001
- 17) VRĂJMAȘ E., *Dimensiuni ale educației timpurii în România într-un deceniu de tranziție*, Ed. UNICEF, București, 2000
- 18) *** CHILD WELFARE LEAGUE OF AMERICA, *Standards for Health Care Services for Children in Out-of-Home Care*, CWLA, Washington, 1988 și 1995
- 19) ***, *Choices in Early Childhood Education - Early Childhood Development*, Wellington, New Zealand, 2001
- 20) ***, *Educatorul specializat din serviciile de protecția copilului*, (Ed. Colectiv Profesiuni Sociale), CRIPS, București, 2002
- 21) ***, *Introducere la standardele programului Step by Step*, Ed. Step by Step, CEDP, București, 1998
- 22) ***, *Metodologia examenului de bilanț la copil*, IOMC, Ed. UNICEF, 2001
- 23) ***, *Licensing Standards for Child Care Institutions and Maternity Centers*, Ed. NBS, Aprilie 18, Washington D.C., 2002
- 24) ***, *Licensing Standards for Child Welfare Agencies*, Ed. NBS, Aprilie 18, Washington D.C., 2002
- 25) ***, *Metodologia de aplicare a indicatorilor de evaluare instituțională*, Adresa MEN nr. 41518/2000
- 26) ***, *Office de la Naissance et de l'Enfance - L'accueil de l'enfant*, ONE, Bruxelles, 2000
- 27) ***, *Summary of Licensing Standards for Day Care Centers*, DCFS (Department of Children and Family Services), Ed. Jess McDonald, 2000
- 28) ***, *Un program pentru copil și familie - Educația centrată pe copil 0-3 ani*, STEP BY STEP, Ed. Eleanor Stokes Szanton, Iași, 1999
- 29) INSTITUTUL PENTRU OCROTIREA MAMEI SI COPILULUI „Alfred Rusescu“, *Protocoale în îngrijirea copilului*, vol. 1, Ed. Coloana Infinitului, 1999
- 30) INSTITUTUL PENTRU OCROTIREA MAMEI SI COPILULUI „Alfred Rusescu“, *Metodologia examinării medicale periodice a copilului mai mic de patru ani - Protocoale în îngrijirea copilului*, vol. 2, Ed. MarLink, 2001
- 31) *KinderCare Checklist for Quality* - based on criteria furnished by National Association on Education for Young Children (NAEYC), 2001